

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta
Ústav informačních studií a knihovnictví

Studijní program: Studium nových médií

Studijní obor: Studium nových médií

Bc. Kateřina Čechová

Současné politiky e-governmentu a řešení problematiky digitálního rozdělení

Diplomová práce

Praha 2008-12-15

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Petra Štogrová Jedličková, Ph.D.

Oponent diplomové práce:

Datum obhajoby:

Hodnocení:

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracovala samostatně a že jsem uvedla všechny použité informační zdroje.

V Praze, 15. prosince 2008

.....

podpis diplomanta

Identifikační záznam

Čechová, Kateřina. *Současné politiky e-governmentu a řešení problematiky digitálního rozdělení [Contemporary e-government politics and digital divide dilemma]*. Praha, 2008-15-12. 100 s. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Vedoucí diplomové práce Mgr. Petra Štogrová Jedličková, Ph.D.

Abstrakt

Práce se zabývá politikami e-governmentu a problematikou digitální propasti. V úvodní části se věnuje teoretickým východiskům, podmínkám budování elektronické státní správy a překážkám v podobě digitálních propastí ve společnosti. Další část rekapituluje vývoj e-governmentu v České republice a v Evropské unii a představuje současné politiky a řešení. Závěrečná část práce představuje informační společnosti třech vyspělých evropských států – Finska, Německa a Estonska. Jednotlivé kapitoly rozebírají vývoj e-governmentu v těchto státech a zároveň odhalují digitální propasti, se kterými bojují. V případě Estonska jsou navíc popsány i celostátní elektronické volby, které tato země realizovala jako první na světě.

[Autorský abstrakt].

Klíčová slova

informační společnost, elektronizace, veřejná správa, internet, e-government, digitální propast, informační politika, Evropská unie, Finsko, Německo, Estonsko, informační gramotnost, e-volby

OBSAH

Předmluva.....	7
Úvod.....	8
Definice základních pojmů.....	9
Informační společnost	9
Digitální propast.....	11
Snahy o překlenování digitální propasti.....	15
e-Accessibility.....	17
E-demokracie.....	18
Veřejná správa	18
Informační a počítačová gramotnost.....	19
Problematika e-governmentu.....	20
Pojem e-government.....	20
Podmínky budování e-governmentu.....	22
Legislativa.....	23
Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.....	24
Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů.....	25
Zákon. Č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu.....	25
Zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy	26
Zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích.....	27
Zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti.....	28
Zákon č. 412/2005 Sb., o utajovaných skutečnostech.....	29
Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech.....	30
Rozšíření ICT technologií.....	31
Bezpečnost.....	35
Elektronický podpis.....	37
Počítačová a informační gramotnost.....	39

Finance.....	45
Historie a současnost řešení politik e-Governmentu.....	47
Rozvoj informační společnosti a e-Governmentu v rámci Evropské unie.....	47
Iniciativa eEurope, Lisabonský proces.....	48
Akční plány eEurope 2002 a eEurope2005.....	49
Iniciativa i2010.....	50
Rozvoj e-governmentu v České republice.....	53
eGON jako symbol českého e-governmentu.....	57
Praktické projekty českého e-governmentu.....	58
Případové studie	61
Finsko	61
Informační společnost ve Finsku.....	62
Finský e-government.....	66
Finské problémy	67
Německo.....	69
Německá informační společnost.....	69
Problém tureckých Němců.....	72
Estonsko.....	78
Estonský e-government.....	78
E-volby v Estonsku.....	82
Závěr.....	87
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	89
Seznam obrázků.....	104
Seznam tabulek.....	104
Seznam grafů.....	104
Seznam zkratk.....	105

Předmluva

Tématem předkládané diplomové práce jsou politiky e-governmentu a problematika digitální propasti. Toto téma je aktuální pro všechny vyspělé země, které se snaží budovat informační společnost. Práce se zabývá faktory, které ovlivňují rozvoj e-governmentu, popisuje vývoj informačních společností a řeší nerovnost v přístupu k digitálním technologiím. Zaměřena je zejména na český a evropský kontext, který je naší společnosti nejbližší.

Obsah práce je pomyslně rozdělen na teoretickou a praktickou část. V úvodu práce jsou vysvětleny základní pojmy, které s tématem souvisí. Dále je teoreticky popsána problematika e-governmentu, rozebrány jsou podmínky jeho budování a doplněny jsou poznámky související s digitální propastí. Pro doložení situace jsou uváděny praktické příklady čerpající zejména ze zkušenosti České republiky a států Evropské unie. Další kapitoly se zabývají historií budování informační společnosti a e-governmentu v České republice a ve státech Evropské unie.

Poslední, praktickou část práce tvoří případové studie. Věnují se třem evropským státům s vyspělou informační společností a rozvinutým e-governmentem – Finsku, Německu a Estonsku. Každý z těchto států je v nějakém ohledu výjimečný, každý šel ve svém rozvoji mírně odlišnou cestou a každý se zároveň potýká s odlišnými problémy danými jeho geografickou polohou či národnostním složením. Ve studiích jsou zdůrazněny právě tyto odlišnosti.

Celá práce je doplněna statistickými grafy a tabulkami, které dokládají informace uvedené v textu. Většinu těchto údajů jsem čerpala z databází národních statistických úřadů a Eurostatu. Mojí snahou bylo sehnat data co nejnovější, ale bohužel ne vždy byly k dispozici. Proto se některá fakta odvolávají na údaje z roku 2006.

Vzhledem k tématu práce a rychlosti jeho rozvoje jsem čerpala zejména z elektronických zdrojů, které jsou v tomto ohledu aktuálnější než papírové.

Na závěr bych ráda poděkovala Mgr. Petře Štogrové Jedličkové, Ph.D. za poskytnutí cenných rad a konzultací při vedení této práce.

Úvod

Moderní lidská společnost je závislá na informacích, bez kterých by byla ohrožena její samotná existence. Stát, firmy i jednotlivci je vnímají jako svoji samozřejmou součást. Požadavky se stále zvyšují nejen na samotný obsah informačního sdělení, ale i na rychlost přenosu informací. Díky rychle se rozvíjející výpočetní technice, novým technologiím a zejména Internetu se v současné době šíří rychlostí, která byla ještě před několika desetiletími nemyslitelná.

Rychlý rozvoj informačních technologií a internetu významně přispěl ke změně životního stylu celé společnosti. Lidé se musí neustále přizpůsobovat novým technologiím a zvykat si na nové formy komunikace v práci i běžném životě. Internet mezilidskou komunikaci změnil a posunul ji do nových dimenzí. Rychlé, levné a kvalitní spojení lze navázat s lidmi vzdálenými tisíce kilometrů daleko. Nové technologie na jedné straně ubírají práci tisícům lidí, na straně druhé tvoří nová pracovní místa v sektoru informatiky, informací a službách vůbec. Počet pracovníků využívajících ke své práci počítač a internet roste. Pro většinu lidí západní společnosti začíná být přístup k rychlému Internetu životním standardem.

Prostředí Internetu nabízí občanům čím dál více služeb. Pro mnoho z nich se vžilo označení začínající předponou e-, která označuje, že jde o službu elektronickou. Prostřednictvím internetu můžeme nakupovat a obchodovat (e-shop, e-commerce, e-business), vzdělávat se (e-learning) nebo sledovat své zdraví (e-health). Elektronickou státní správu a služby s ní spojené označujeme jako e-government.

Na počátku vzniku e-governmentu stály projekty jednotlivých úřadů či organizací, postupem času se e-government stal národním a celosvětovým tématem, jehož řešení se diskutují na všech úrovních státní správy a samosprávy. O sjednocení prvků e-governmentu všech členských států se snaží Evropská unie. Členské státy nyní postupují ve svých národních projektech v souladu s iniciativou i2010, která představuje komplexní strategii pro oblast informační společnosti a médií. V České republice má rozvoj e-governmentu na starosti Ministerstvo vnitra.

Definice základních pojmů

Informační společnost

Pojem informační společnost je pojem často používaný jak odborníky, tak laickou veřejností. Obecně jím rozumíme takové společenství lidí, jejichž existence je založena na sdílení znalostí a informací za pomoci informačních a komunikačních technologií. Základním předpokladem je přístup k informacím, schopnost s nimi pracovat a využívat je.

Informační společnosti jsou cíleně budovány. Mezi hlavní prostředky patří zejména digitalizace informací a rozšiřování celosvětové sítě internet. Cílem informační společnosti je zlepšení všeobecné životní úrovně obyvatel i ekonomické a politické úrovně státu.

Podle sociologa a teoretika informační společnosti Franka Webstera lze na informační společnost nahlížet z pěti různých pohledů: technologického, ekonomického, profesního, prostorového a kulturního.¹ Každý z nich zohledňuje její jiné aspekty a zároveň se také liší v chápání její historie a procesech vzniku. Zjednodušeně řečeno: jedni chápou informační společnost jako nový fenomén, jejíž vznik podmínily až nové informační technologie, zatímco druzí hledí více do historie a soudí, že základy informační společnosti byly postaveny již dávno.

Pravděpodobně nejrozšířenější **technologický pohled** klade důraz na technické aspekty společnosti. Klíčovou myšlenkou v tomto případě je, že významné pokroky v technologiích zpracování, ukládání a šíření dat vedly k prorůstání informačních a komunikačních technologií prakticky všemi složkami společnosti. Tímto prudkým rozvojem technologií tedy došlo ke změnám společenským, ekonomickým, politickým i kulturním, které přímo nebo nepřímo zasáhly každého obyvatele planety Země, protože jednou z podmínek a zároveň důsledků informační společnosti je vznik společnosti síťové.² Zástupcem takového pohledu na informační společnost je například sociolog Manuel Castells.

Ekonomický přístup mapuje růst ekonomického bohatství informačních aktivit a přínos informačního průmyslu k tvorbě hrubého domácího produktu. Za

¹ Webster 2006, s. 8-30.

² Jedličková 2007, s. 17.

zakladatele tohoto pohledu je považován rakousko-americký ekonom Fritz Machlup, který se věnoval měření velikosti a růstu informačního průmyslu. V roce 1962 vydal klíčovou práci s názvem *The Production and Distribution of Knowledge in the United States*, ve které rozčlenil průmysl na pět skupin, rozdělených dále na padesát podskupin pro statistické zachycení informačního průmyslu: vzdělávání, média, informační stroje, informační služby, ostatní informační aktivity. Argument, který byl přelomový a který inspiroval další studie, dokládá růst podílu informační ekonomiky na celkovém HDP. Jeho nástupce Marc Porat rozdělil hospodářství na tři části: primární, sekundární a neinformační, což mu umožnilo zachytit i ekonomické aktivity, které jsou "informační", ale v sektorech "neinformačních" a naopak.

Profesní přístup k informační společnosti poukazuje na změnu ve stratifikaci společnosti. Zatímco dříve pracovala převážná většina lidí v zemědělství a výrobě, postupem času jich stále více nacházelo zaměstnání v sektoru služeb. Ten se stal hnacím motorem ekonomiky. Počátek informační společnosti vidí sociologové, kteří na ni pohlížejí tímto způsobem, právě v době, kdy se začínaly rozvíjet informační profese. V tomto bodě lze ale také spatřovat počátek informačního rozdělení na ty, kteří mají a nemají přístup k informacím.

Prostorový pohled klade důraz na organizaci času a prostoru a zároveň na informační sítě, které je spojují. Různá blízká i vzdálená místa jsou spojena mnoha druhy sítí přenášejících množství informací: satelity, elektronické terminály, internet. Tzv. elektronické informační dálnice radikálně zrychlily tok informací v čase a v prostoru, "zkrátily" vzdálenosti mezi lidmi a umožnily přenos informací v reálném čase. Dříve odlehlé regiony mohou díky digitálním přenosům dat nyní komunikovat rychleji. Díky této vlastnosti bývá tato společnost někdy nazývána síťová.

Poslední koncepce informační společnosti, **kulturní**, se zakládá na nejméně měřitelných parametrech. Zároveň je ovšem velice dobře přijatelná. Pracuje totiž s vlivem médií na každodenní život jedince a společnosti, na formování sociálních rolí a mocenských elit, fungování demokracie a globální ekonomiku. Definice si všímá například toho, jak média mění politickou hru, jak formují utváření mocenských, sociálních a kulturních hnutí, jak zasahují nejen do soukromí každého jedince, ale navíc pronikají do podoby jeho bezprostředního okolí a

formování identit. Módní styly, mediální pravidla a produkty, veřejné a soukromé spolu konvergují a vytvářejí – v Baudrillardově terminologii – hyperrealitu.³

Různé myšlenkové směry si vybírají se širokého spektra možností tu, která je pro ně nejvíce relevantní. Příkladem může být Evropské unie, jejíž pohled na informační společnost je zúžený a zdůrazňuje zejména její technické a prostorové aspekty. Politiky EU, které se zabývají rozvojem informační společnosti, se tak věnují zejména rozšiřování přístupu občanů k internetu a bezpečnostním rizikům výpočetní techniky.

Digitální propast

Termín digitální propast označuje nerovný přístup k informačním technologiím mezi jednotlivými skupinami obyvatel, které je způsoben geografickými, ekonomickými, kulturními, sociálními rozdíly a rozdíly ve vzdělání. Je to rozdíl mezi těmi, kteří k ICT přístup mají, a těmi, kteří ho nemají. První z nich mohou požívat výhod, které moderní přináší, druhí nikoliv. Nejčastěji je tento problém spojován s používáním počítačů a internetu. Digitální propast se objevuje na úrovni globální i společenské, rozdíly tedy můžeme vidět mezi státy i mezi jednotlivými vrstvami společnosti. Rozdíly mohou nastávat mezi:

- muži a ženami
- staršími a mladšími lidmi
- obyvateli měst a venkova
- vzdělanými a méně vzdělanými
- informačně více a méně gramotnými
- majetnými a nemajetnými
- zdravými a zdravotně postiženými
- jednotlivými regiony
- chudými a bohatými, respektive více a méně rozvinutými státy

Terminologie problematiky je v současnosti nejednotná. V česky psané literatuře se nejčastěji vyskytuje pojem *digitální propast* (jako ekvivalent k anglickému

---

³ Jedličková 2007, s. 14.

pojmu *digital gap*) nebo *digitální rozdělení* (překlad anglického pojmu *digital divide*). Narazit lze i na pojmy *digitální předěl* nebo *digitální bariéra* nebo na již zmíněné původní anglické výrazy. Evropské unie používá termín *e-inkluze* (*e-inclusion*), která přesouvá tuto problematiku z pozice problému spíše do oblasti řešení. Každý z pojmů vyjadřuje určitý aspekt problému a jejich významy se vzájemně více či méně překrývají. V této práci jsem se rozhodla používat termín digitální propast, který je v českém prostředí nejrozšířenější.

Už od 60. let dvacátého století se začal ve společnosti objevovat problém tzv. informační propasti či nerovnosti, který vyjadřoval rozdíl v přístupu k informacím. S nástupem nových technologií v 80. a 90. letech se objevily názory o informačním rovnostářství. Zpočátku se zdálo, že právě nové digitální technologie by mohly informační propast překlenout. Tato teorie se ale naprosto nepotvrdila a poprvé se objevil termín digitální propast.

Nastoupení digitálních technologií mělo tendenci kopírovat klasické strukturální nerovnosti.⁴ V průběhu vývoje doby se digitální propast mezi nejnižší příjmovou skupinou a skupinou lidí s nejvyššími příjmy diametrálně rozšiřovala, namísto toho, aby se zacelovala. Stejný průběh měl vývoj u osob s vysokoškolským a základním vzděláním. Největší vliv na šíření počítačů měly faktory: příjem, rasa a původ, vzdělání, typ domácnosti, věk a obývaný region. Nyní je propast nejvíce vidět v rozdílech mezi bohatými a chudými státy. Otázkou samozřejmě zůstává, zda obyvatelé států, kteří nemají dostatečně zabezpečeny základní životní potřeby jako nezávadnou pitnou vodu, dostatek potravin nebo pocit bezpečí, potřebují přístup k moderním technologiím.

Příčin digitální propasti je několik. Za základní je považována nedostatečně vyvinutá struktura ICT, jako další můžeme jmenovat nízkou úroveň vzdělání a s tím spojenou nedostatečnou počítačovou gramotnost, bohatství jedince i regionu, věk nebo pohlaví. Tyto faktory se sčítají a dohromady dávají pravděpodobnost hluboké či mělké digitální propasti. Ze statistik všeobecně

---

⁴ Falling Through the Net: Defining the Digital Divide 1999, s. 20.

vyplývá, že nejhůře na tom jsou nejméně vzdělaní lidé žijící v oblastech s nízkou penetrací internetu.

Digitální propast v rámci vyspělých států se podle výzkumů nejvíce odvíjí od vzdělání jedince. Vzdělání jako klíčový faktor informační gramotnosti také nejvíce ovlivňuje rozměr digitální propasti. Tendenci zvyšovat si vzdělání a znalosti v oblasti ICT mají především lidé s vyšším vzděláním, zatímco lidé s nižší úrovní vzdělání mají obecně větší nechuť ke kurzům (formalizovanému vzdělávání) a metody sebevzdělávání zase nedostatečně ovládají.⁵ Paradoxem tedy je, že ti, kteří již vzdělaní jsou, se vzdělávají i nadále, zatímco ti, kteří by se vzdělávat měli, tak nečiní. Navíc je-li jedinec nevzdělaný, je méně pravděpodobné, že bude investovat do vysokorychlostního připojení k internetu a využívat jeho pokročilé služby. Méně vzdělaný jedinec má zpravidla také nižší příjem, čímž je ovlivněno i jeho rozhodnutí pořídit si či nepořídit lepší technické vybavení a rychlejší připojení k počítači. Rozdíly v možnostech a schopnostech využívat internetové služby se tak diametrálně odlišují a mezi více a méně vzdělanými se prohlubuje digitální propast. Na podobný rozkol lze narazit i při zkoumání věkových skupin a porovnávání mladších a starších obyvatel. Z výše uvedeného tedy vyplývá, že digitální propast nelze pravděpodobně nikdy zcela vymýt, protože faktory, které ji způsobují, budou ve společnosti vždy přetrvávat.

Digitální propast nepřináší negativa jen jednotlivcům. Oblasti s více rozvinutými službami ICT se zpravidla pyšní lepší ekonomickou situací, dokonalejšími službami pro veřejnost, lépe fungující administrativou nebo lepšími možnostmi vzdělávání. Digitální propast může mít i negativní dopady na strukturu celé společnosti. Zpráva OECD „The e-Government Imperative“⁶ považuje digitální propast za jednu ze čtyř bariér, které mohou ohrozit rozvoj e-governmentu.⁷

O měření digitální propasti se snaží index **DAI** (Digital Access Index). Index je používán od roku 2003, kdy byl poprvé zveřejněn Mezinárodní telekomunikační unií (ITU). Vyjadřuje dostupnost a rozšířenost informačních a komunikačních technologií. Je souborem pěti základních faktorů, které na toto mají vliv:

⁵ Jedličková 2007, s. 28.

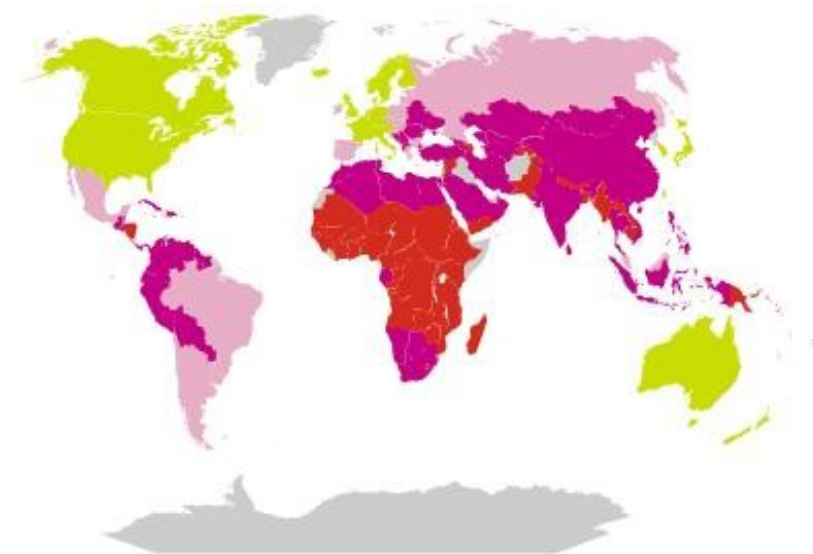
⁶ The e-Government Imperative 2003, s. 47-64.

⁷ Další bariéry jsou legislativní a regulační, finanční a technické.

infrastruktura, cenová dostupnost, znalosti, kvalita a používání ICT. Těchto pět základních faktorů se dále dělí na dalších osm ukazatelů.

Index DAI je v současnosti měřen ve 178 zemích světa a jeho výsledná hodnota se pohybuje v rozmezí 0,0 (nejmenší rozšíření ICT) až 1,0 (nejvyšší rozšířenost ICT). Na první příčky se dlouhodobě řadí severské státy Švédsko, Dánsko, Island a dále také asijské tygři Jižní Korea a Tchaj-wan. Česká republika zaujímala v roce 2007 31. místo s hodnotou indexu 0,66.

Obr. 1: Mapa digitálního rozdělení světa podle indexu DAI (Digital Access Index), 2007

Zdroj: World Economic Forum

■ – Státy s vysokým indexem DAI (rozmezí 0,7-1,0). Země mají dobře vyvinutou infrastrukturu, ICT služby jsou cenově dostupné, znalosti obyvatel jsou na dobré úrovni, míra používání ICT je vysoká a další rozvoj v těchto státech je zaměřen na zvyšování kvality služeb. Do této kategorie spadá většina států západní Evropy, Severní Ameriky a dále například Japonsko a Austrálie.

■ – Státy se středně vysokým indexem DAI (rozmezí 0,5 – 0,69). Země mají dostatečně vyvinutou infrastrukturu s dostupnými ICT pro většinu obyvatel. Některý z pěti základních faktorů indexu není v rovnováze s ostatními, může se jednat například o vyšší ceny technologií nebo nižší znalosti obyvatel. V této kategorii se pohybuje většina zemí střední a východní Evropy, země v Latinské Americe nebo v karibské oblasti.

■ – Státy se středním indexem DAI (rozmezí 0,3 – 0,49). Země s nedostatečně rozvinutou infrastrukturou a vyznačující se nízkou mírou používání ICT. Do této kategorie se řadí některé asijské a jihoamerické státy a státy ležící na severu Afriky.

■ – Státy s nízkým indexem DAI (rozmezí 0,0 – 0,29). Země s nízkou možností přístupu k ICT, slabě rozvinutou infrastrukturou a relativně vysokými cenami. Téměř zde neexistuje širokopásmové připojení a úroveň vzdělanosti je na nízké úrovni. V této kategorii se nacházejí zejména středoafriické státy.

■ – neměřené státy.

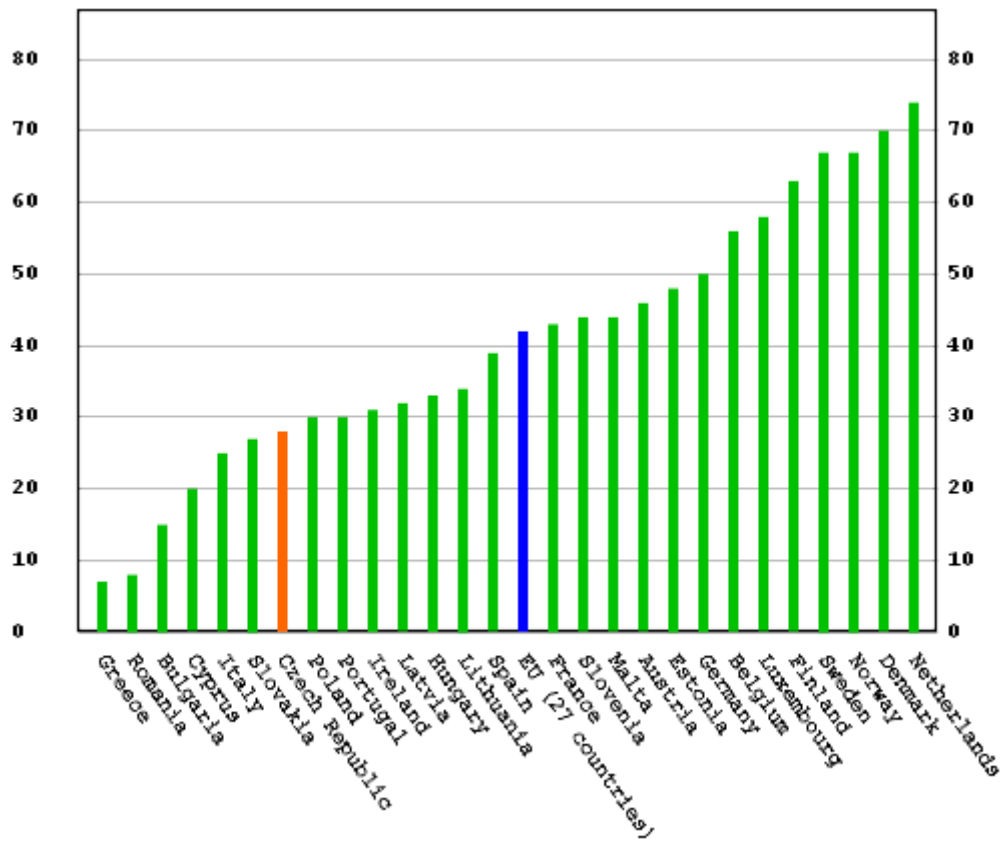
Snahy o překlenování digitální propasti

Počítačové a jiné digitální služby pronikají stále více do života lidí moderní společnosti. Ten, kdo není schopen pracovat s počítačem, je znevýhodněn v mnoha životních situacích, ať už se jedná o získání nového pracovního místa, komunikaci s úřadem nebo jen prosté vyhledávání informací potřebných k běžnému životu. Zvyšování počítačové gramotnosti a dostupnost internetu jsou jedním z problémů, které se snaží vlády vyspělých států řešit.

Evropská unie si tento problém začala uvědomovat již velmi záhy a vytvořila koncept informační společnosti, který je postupně inovuje. Ke zvyšování informatizace společnosti a odstraňování digitální propasti mezi jednotlivými členskými státy EU slouží různé programy, z nichž nejvýznamnější byl akční plán eEurope 2005 a současně probíhající iniciativa i2010. Evropská unie se snaží zajistit, aby co nejvíce domácností mělo přístup k vysokorychlostnímu internetu, rozšiřovat služby elektronického podnikání pro firmy a zpřístupnit veřejné služby on-line. Kvalitní telekomunikační služby zvyšují účinnost a konkurenceschopnost všech výrobních odvětví i služeb.⁸ V roce 2007 bylo k vysokorychlostnímu internetu připojeno více než 40% občanů států Evropské unie. Velice dobře si v tomto ohledu vede Nizozemí (74%) a severské státy. Česká republika s 28% domácností připojených ke kvalitnímu internetu se umístila až na 21. místě z 27 zemí EU (viz. Graf 1).

⁸ Evropská unie: Informační společnost <http://europa.eu/pol/info/overview_cs.htm>

Graf 1: Domácnosti v EU mající přístup na internet pomocí širokopásmového připojení, v procentech, 2007

zdroj: Eurostat

Problematiku sociálního vyloučení řeší EU v rámci rozvoje informační společnosti aktivita e-Inclusion. Na Lisabonském kongresu v roce 2000 se zavázala do roku 2010 výrazně snížit chudobu a sociální vyloučení. Členské státy byly vyzvány, aby prostřednictvím konkrétních kroků ve svých národních akčních plánech zlepšovaly přístup k ICT a novým technologiím. Evropská komise stanovila šest hlavních témat, které měly podporovat politiku e-Inclusion: e-Accessibility (přístup ICT pro všechny), Ageing (umožnit starším lidem plně se zapojit do společnosti), e-Competences (vybavit občany znalostmi a schopnostmi), Socio-Cultural e-Inclusion (umožnit menšinám zapojit se do společnosti), Geographical e-Inclusion (zvýšit sociální a ekonomické blaho obyvatel venkovských a odlehlých oblastí) a Inclusive eGovernment (lepší a pestřejší nabídka služeb e-governmentu).

e-Accessibility

e-Accessibility znamená možnost přístupu k informačním a komunikačním technologiím a internetu pro každého, tedy i pro lidi s postižením. Zejména webové stránky státní správy by měly být vytvářeny tak, aby s nimi mohli pracovat i lidé tělesně postižení. Přístup slabozrakých a nevidomých občanů k ICT usnadňuje tzv. tyflotechnika, která zahrnuje jednak hardware a jednak software (hlasové syntézy, odečítače obrazovek apod.). Pro občany se sluchovým postižením by naopak měl být dostupný textový přepis audio obsahu stránek.

Vytvářením bezbariérových webovských stránek se zabývá několik mezinárodních organizací, např. Blind Friendly. Web Konzorcium W3C již několik let vydává stále vylepšovaného průvodce WAI (Web Accessibility Initiative)⁹, který dává praktický návod, jakým způsobem zlehčit zdravotně postiženým osobám práci na internetu. Přesto však mají nevidomí více práce se čtením informací než běžný uživatel. Text mohou vnímat pouze lineárně, nemohou využívat grafické informace a rychle se přesouvat v textu.

Problematikou eAccessibility se v rámci politiky i2010 v části eInclusion zabývá i Evropská unie. „Všichni občané mají právo mít užitek z nových příležitostí, které nabízí informační společnost. Lidé s postižením nebo starší lidé mohou mít problém s přístupem k novým technologiím a službám.“¹⁰ Řešení nabízí používáním takových prostředků, technologií a služeb, ke kterým by měli přístup všichni (Design for All), nebo případně pomocnými technologiemi (Assistive Technologies), které by měli pomoci rozšířit nebo změnit metody interakce technologií a zajistit tak možnost jejich využívání kýmkoliv.

---

⁹ Web Content Accessibility Guidelines <<http://www.w3.org/TR/WAI-WEBCONTENT/>>

¹⁰ Focus: eAccessibility
<http://ec.europa.eu/information_society/policy/accessibility/index_en.htm>

E-demokracie

Pojem e-demokracie lze chápat jako širší smysl pojmu e-government. Znamená možnost občanů lépe se podílet na správě jejich země a věcí veřejných, a to prostřednictvím výpočetní techniky a internetu. Internetové prostředky jako elektronické mailing listy, blogy, interaktivní webové stránky, peer-to-peer sítě, různé kolaborativní sítě aj. dávají občanům možnost nejen pasivně sledovat, co jimi zvolení zástupci činí v obecních i celostátních orgánech, ale aktivně se podílet na státotvorných procesech a tím naplňovat ideály demokracie. E-demokracie posiluje díky svým možnostem a interaktivním funkcím vztah občan - stát.¹¹

Výpočetní technika umožňuje vyšší transparentnost politických procesů a snižuje možnost korupce, čímž přispívá k demokratickému procesu. Mezi hlavní nástroje e-demokracie patří elektronická diskusní fóra, elektronické petice, elektronická referenda, elektronické hlasování, on-line zpřístupňování informací o politickém dění a e-volby. Aktivním účastníkem veřejného života a uživatel elektronických služeb veřejné správy je e-občan, který uplatňuje svá práva a očekávání v informační společnosti.¹² Elektronické občanství klade důraz na jeho aktivitu. Předpokladem je schopnost a vůle používat informační technologie. E-government je tedy jen jedna z možností, jak dosáhnout e-demokracie.

Veřejná správa

Veřejnou správou je označována správa všech činností souvisejících s poskytováním veřejných záležitostí státu a služeb prováděná příslušnými orgány, která se řídí daným právním řádem. Veřejná správa zahrnuje úřady státní správy, místní a veřejnou samosprávu a další subjekty, které se podílejí na plnění veřejných úkolů.

Podle české strategie Smart Administration je veřejná správa v České republice primárně pojímána jako služba občanovi. Má naplňovat principy dobrého vládnutí a fungovat efektivně a výkonně. Veřejná správa spolu s veřejnými službami

---

¹¹ Unesco: E-Democracy <http://portal.unesco.org/ci/en/ev.php-URL_ID=6289&URL_DO=DO_PRINTPAGE&URL_SECTION=201.html>

¹² Mates, Smejkal 2006, s. 11.

přispívají ke zvyšování konkurenceschopnosti české ekonomiky a zvyšování kvality života obyvatel ČR.¹³

Informační a počítačová gramotnost

Informační gramotnost může být definována jako schopnost jednotlivce rozeznat potřebu informace, umět ji vyhledat, vyhodnotit a efektivně využít. Informační gramotnost je zastřešujícím pojmem pro gramotnost funkční a gramotnost počítačovou. Funkční gramotnost se navíc skládá z literární, dokumentové, numerické a jazykové gramotnosti.

Počítačová gramotnost jednoduše představuje schopnost používat informační a komunikační technologie ke své práci. Počítačově gramotný člověk zvládá pracovat s využívaným programovým vybavením, komunikovat prostřednictvím internetu a využívat ho k vyhledávání a zpracovávání informací. Počítačová gramotnost je tedy jedním z předpokladů či podmínek dosažení informační gramotnosti.¹⁴

O informační gramotnosti se začalo více mluvit v posledních letech v souvislosti s rozvojem ICT a internetu. Její rozvoj by měl být podporován zejména ve školách a jiných vzdělávacích institucích. Konceptem rozvoje informační gramotnosti se zabývají i oficiální vládní dokumenty, například česká Státní informační politika nebo evropská iniciativa i2010.

Informační gramotnost je také jedním ze základních předpokladů budování e-governmentu. Nedostatečná informační gramotnost může přispívat k rozšiřování digitální propasti.

---

¹³ Strategie realizace Smart Administration 2007, str. 2.

¹⁴ Jedličková 2007, str. 85.

Problematika e-governmentu

Státní správa a samospráva slouží občanům a jejich potřebám. Tyto dva subjekty spolu potřebují vzájemně komunikovat. Až do nedávna byl jediným prostředníkem této komunikace úředník, se kterým se občan mohl dohodnout ústně nebo písemně, a to vždy pouze v daných úředních hodinách. S rozvojem výpočetní techniky a internetu se objevily nové možnosti komunikace i vyřizování dokumentů, které by ve svém důsledku měly šetřit čas a peníze občanům i státní správě. Komplexní problematika této elektronické komunikace bývá nazývána e-government.

K úspěšnému fungování e-governmentu nestačí jen výkonná technika a rychlý internet, ale je podmíněn účinnou reformou celé veřejné správy, někdy také nazývanou elektronizace. Ta je kvůli svému rozsahu zaváděna většinou postupně během několika let.

Následující kapitola pojednává o teoretických i praktických aspektech e-governmentu, podává základní přehled vývoje e-governmentu od jeho počátků až do dneška a přibližuje problémy, se kterými se zavádění e-governmentu potýká.

Pojem e-government

E-government se před několika lety stal klíčovým pojmem moderní veřejné správy. Zahrnuje celou šíři této problematiky řešenou pomocí internetu. Jeho myšlenka je v podstatě jednoduchá: zpřístupnit informace orgánů státní správy a samosprávy občanům, právnickým osobám i sobě navzájem prostřednictvím nových komunikačních nástrojů. Všechny zmíněné subjekty by na potřebné informace měly dosáhnout co nejpohodlněji a v co nejkratší době.

Místem pro výměnu informací a zajišťování služeb se stává zejména síť internet, služby e-governmentu mohou ale využívat i jiné moderní komunikační technologie, jako například SMS a MMS zprávy, Bluetooth, RFID technologie apod. Přenos informací je řešen pro veřejnou správu novou, digitální formou. Další rozvoj e-governmentu je přímo úměrně závislý na rozvoji nových technologií.

E-Government je koncept pro všechny úrovně státní správy a samosprávy a obsahuje širokou škálu služeb: od jednoduchého zveřejňování informací na

internetových stránkách, přes možnost interaktivních dialogů, diskusí, komentářů, vyplňování formulářů až po komplikovanější služby jako například vyřizování žádostí, podávání daňových přiznání, žádání o služby a granty. Samotným vrcholem e-governmentu jsou e-volby, tedy hlasování ve volbách pomocí internetu nebo jiného digitálního komunikačního prostředku.

Výhody řešení státní správy pomocí e-governmentu:

- rychlejší, spolehlivější a efektivnější přenos a vyhledávání informací
- kvalitnější komunikace mezi občany a úřady i mezi úřady mezi sebou
- jednodušší jednání s úřady pro všechny občany
- snížení finančních a časových nákladů pro všechny zúčastněné
- snížení nebezpečných společenských jevů jako korupce, protekce a nevhodného nakládání s veřejnými financemi
- posílení demokratizace veřejné správy
- odstranění duplicit a multiplicit v úředních procesech
- celkové zvýšení výkonnosti státní správy

Do češtiny je pojem e-government překládán několika, ne vždy vhodnými způsoby. Tím nejjednodušším je doslovný překlad z angličtiny: *e-vláda* nebo *elektronická vláda*, který ale částečně mění a posouvá obsah pojmu e-government. Evokuje totiž, že procesy e-governmentu probíhají jen na nejvyšší vládní úrovni a téměř vylučuje nižší samosprávu. Druhým, často používaným vyjádřením je sousloví *elektronická státní správa*, které ale vyjadřuje pouze stav a formu vládnutí a nezahrnuje procesy, které v e-Governmentu probíhají. Celou šíři problematiky podle mého názoru vystihuje nejlépe právě anglický pojem e-government, který se navíc v posledních letech stal běžnou součástí české slovní zásoby. V této práci tedy používám původní anglický termín a nikoliv nějaký z českých.

Služby e-Governmentu se dají podle způsobu interakce a účastníků rozdělit do třech základních skupin:¹⁵

- *Interakce státní správa – občané.* Externí forma e-governmentu. Většinou prostřednictvím webových portálů. Jednoduchým a snadno přístupným způsobem umožňuje občanům zjišťovat informace, vyplňovat formuláře, žádat o nové průkazy, platit daně a vyřizovat různé jiné administrativní úkony. Výhodou je 24 hodinové fungování a tedy časové neomezení služeb. Internetové prostředí zjednodušuje práci i úředníkům, kteří nemusejí přepisovat data z papírových formulářů do elektronické formy. Většina informací směřuje směrem od státní správy.
- *Interakce státní správa – podniky.* Externí forma e-governmentu. Jedná se o e-procurement (nákup) a prodej zboží a služeb státní správě. Dále se k této formě řadí vše další, co se interakce týká, tedy výběrová řízení, fakturace atd.
- *Interakce státní správa – vláda, vládní organizace a zaměstnanci.* Interní forma e-governmentu. Jedná se o vnitřní komunikaci uvnitř státní a veřejné správy. Ta může probíhat horizontálním i vertikálním směrem. Zahrnuje aktuální záležitosti politického i nepolitického charakteru.

Koncept e-governmentu je rozšiřitelný i na další instituce veřejného zájmu, jako jsou zdravotní pojišťovny, bankovní ústavy apod., jejichž informace jsou už nyní často nedílnou součástí již zmíněných úkonů. Vzhledem k tématu této práce je v dalších kapitolách hlavní pozornost soustředěna zejména na interakci státní správy a občanů.

Podmínky budování e-governmentu

E-Government má mnoho výhod, ale přináší s sebou i komplikace v podobě nové legislativy, řešení ochrany osobních dat a celkového zabezpečení systémů.

Základním předpokladem jeho rozvoje je dobře vybudovaná ICT infrastruktura.

Zejména úřady státní správy by měly být bezpodmínečně připojeny

---

¹⁵ Backus 2001, s. 4.

k širokopásmovému internetovému připojení. Neméně důležité podmínky jsou také příznivé politické a právní prostředí, bezpečnost přenášených informací, schopnosti s informacemi zacházet a dostatek financí na další rozvoj. Další rozvoj v těchto oblastech ale komplikuje digitální propast mezi jednotlivými společenskými vrstvami obyvatel.

Legislativa

Zavádění e-Governmentu zasahuje do širokého spektra různých právních předpisů. Některá legislativa musí být vytvářena nově a mnoho starších zákonů, vyhlášek a předpisů musí být novelizováno tak, aby odpovídalo novým požadavkům.

Legislativa by měla garantovat rovnoprávnost digitální komunikace s tradičními způsoby a zabezpečovat ochranu osobních dat. Legislativa v České republice je harmonizována s legislativou Evropské unie.

Přehled platné české legislativy týkající se e-Governmentu:

- Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím
- Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů
- Zákon č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu
- Zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy
- Zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti
- Zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě
- Zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích
- Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti
- Zákon č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb
- Zákon č. 29/2000 Sb., o poštovních službách
- Zákon 300/2008, o elektronických úkonech (platný od 1. července 2009)

- Vyhláška č. 496/2004 Sb., k elektronickým podatelním
- Vyhláška č. 646/2004 Sb., o podrobnostech výkonu spisové služby
- Vyhláška č. 378/2006 Sb., o postupech kvalifikovaných poskytovatelů certifikačních služeb
- Vyhláška 530/2006 Sb., o postupech atestačních středisek při posuzování dlouhodobého řízení ISVS

V současné době probíhá schvalování zákona o základních registrech.

Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím

Zákon upravuje podmínky práva svobodného přístupu k informacím a stanovuje základní podmínky, za nichž jsou informace poskytovány. Povinnými subjekty, které mají podle tohoto zákona povinnost poskytovat informace o jejich působnosti, jsou především státní orgány a orgány územní samosprávy. Žadatelem pro účel tohoto zákona je každá fyzická i právnická osoba, která žádá o informaci. Povinné subjekty poskytují informace žadateli na základě žádosti nebo zveřejněním.

Zveřejněnou informací pro účel tohoto zákona je taková informace, která může být vždy znovu vyhledána a získána, zejména vydaná tiskem nebo na jiném nosiči dat umožňujícím zápis a uchování informace, vystavená na úřední desce, s možností dálkového přístupu nebo umístěná ve veřejné knihovně.

Z hlediska e-governmentu je podstatné to, že zákon ukládá povinnost poskytovat informace, a to i dálkovou, tedy elektronickou formou, a dále to, že žádost o poskytnutí informace lze podat i prostřednictvím telekomunikačního zařízení. U této žádosti musí být uvedena příslušná identifikace žadatele, například elektronická adresa.

Zákon reflektuje ostatní platné zákony a vymezuje, které informace nemusí být poskytnuty. Žadateli nebude vyhověno, pokud by požadoval informaci označenou za utajovanou skutečnost, obchodní tajemství a dále takovou, která by byla v rozporu s ochranou osobnosti a soukromí, ochranou důvěrnosti majetkových poměrů nebo ochranou duševního vlastnictví. Povinné subjekty neposkytnou

informace ani o probíhajícím trestním řízení, rozhodovací činnosti soudů, plnění úkolů zpravodajských služeb a přípravě, průběhu a projednávání výsledků kontrol v orgánech Nejvyššího kontrolního úřadu.

Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů

Zákon o ochraně osobních údajů a změně některých zákonů upravuje práva a povinnosti při zpracování osobních údajů a stanoví podmínky, za nichž se uskutečňuje předání osobních údajů do jiných států. Jeho cílem je naplnit práva každého na ochranu před neoprávněnými zasahováním do soukromí. Zákon byl v červnu roku 2004 novelizován v souladu právem Evropských společenství a mezinárodními smlouvami, kterými je Česká republika vázána.

Zákon se vztahuje na osobní údaje, které zpracovávají státní orgány, orgány územní samosprávy, jiné orgány veřejné moci, i fyzické a právnické osoby. Vztahuje se i na veškeré zpracovávání osobních údajů. Zákon zároveň definuje práva a povinnosti zpracovatelů osobních údajů. Ti smějí shromažďovat osobní údaje odpovídající pouze stanovenému účelu a v rozsahu nezbytném pro naplnění účelu. Osobní data smějí zpracovávat pouze v souladu s účelem, k němuž byly shromážděny, a uchovávat pouze po dobu, která je nezbytná k účelu jejich zpracování. Správce může zpracovávat osobní údaje pouze se souhlasem subjektu. Zákon definuje, jakým způsobem mohou být osobní data likvidována.

Podle tohoto zákona se zřídil Úřad pro ochranu osobních údajů se sídlem v Praze, který provádí dozor nad dodržováním povinností stanovených tímto zákonem. Úřad vede registr zpracování osobních údajů, vede registr zpracování osobních údajů a přijímá podněty a stížnosti na porušení povinností stanovených zákonem při zpracování osobních údajů.

Je zřejmé, že pro e-government je zákon o ochraně osobních údajů jedním z klíčových. Občané komunikující se státní správou prostřednictvím internetu svěřují svá osobní data úřadům a jejich databázím. Úředníci, kteří tyto databáze spravují, se musí řídit právě tímto zákonem.

Zákon. Č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu

Zákon upravuje používání elektronického podpisu, elektronické značky, elektronické značky, poskytování certifikačních služeb a souvisejících služeb. V červnu 2004 byl novelizován.

Zákon vymezuje některé důležité pojmy, definuje, jaké jsou podmínky jeho používání, povinnosti podepisující a označující osoby i držitele certifikátu, prostředky pro bezpečné vytváření a ověřování elektronických podpisů a přestupky.

Elektronický podpisem se podle tohoto zákona rozumí údaje v elektronické podobě, které jsou připojené k datové zprávě nebo jsou s ní logicky spojené a které slouží jako metoda k jednoznačnému ověření identity podepsané osoby ve vztahu k datové zprávě. Zaručený elektronický podpis je jednoznačně spojen s podepisující osobou, umožňuje identifikaci podepisující osoby ve vztahu k datové zprávě, byl vytvořen a připojen k datové zprávě pomocí prostředků, které podepisující osoba může udržet pod svou výhradní kontrolou, a je k datové zprávě, ke které se vztahuje, připojen takovým způsobem, že je možno zjistit jakoukoliv následnou změnu dat.

Novelizace zákona z roku 2004 harmonizuje právní úpravu elektronického podpisu s právem EU a zavádí do českého právního řádu nové instituty časového razítka a elektronické značky. Novela upravuje i používání elektronických podatelen.

Vytvoření a schválení zákona o elektronickém podpisu bylo jednou z klíčových akcí v dalším rozvoji e-governmentu. Prostřednictvím elektronického podpisu lze zajistit bezpečnou komunikaci občanů s veřejnou správou. I přes to, že zákon je v platnosti už několik let, uživatelů není tolik, kolik se z počátku očekávalo. Příčin je několik, mimo jiné však také nedostatek informací o jeho používání nebo poměrně vysoký poplatek za jeho zřízení. Ministerstvo vnitra, které má rozvoj elektronického podpisu na starosti, nadále pracuje na větším rozšíření mezi obyvateli České republiky.

Více o elektronickém podpisu v kapitole 3.2.3.1.

Zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy

Tento zákon stanoví práva a povinnosti, které souvisejí s vytvářením, užíváním, provozem a rozvojem informačních systémů veřejné správy. Zákon byl v roce 2007 novelizován.

Zákon definuje povinnosti a práva orgánů veřejné správy a Ministerstva vnitra, například rozvoj informačních systémů veřejné správy, zajištění tvorby standardů, stanovení a správa referenčního rozhraní, správa portálu veřejné správy, koordinace podpory rozvoje elektronického obchodu nebo kontrola orgánů veřejné správy v oblasti informačních systémů. Zákon dále upravuje náležitosti informačních systémů, problematiku atestace a sankcí z porušení povinností.

Orgány veřejné správy uplatňují opatření odpovídající bezpečnostním požadavkům na zajištění důvěrnosti, integrity a dostupnosti informací zpracovávaných v informačních systémech veřejné správy. Ministerstvo vnitra stanovuje pravidla pro sdílení dat a služby mezi jednotlivými informačními systémy veřejné správy prostřednictvím referenčního rozhraní a pravidla pro zápis datových prvků do informačního systému datových prvků.

Informační systémy veřejné správy jsou podle tohoto zákona souborem informačních systémů, které slouží pro výkon veřejné správy. Správci informačních systémů veřejné správy jsou ministerstva, jiné správní úřady a územní samosprávné celky. Zákon zároveň definuje, na které státní orgány se jeho povinnosti nevztahují.

Novelizace zákona, která nabyla účinnosti 1. ledna 2008, upravuje subjekty, které provádějí ověřování a vydávání ověřených výstupů z informačních systémů veřejné správy. Oproti dosavadní právní úpravě je stanovena povinnost vydat potvrzení i o tom, že příslušný registr požadované informace neobsahuje.

Informační systémy jsou základem fungujícího e-governmentu. Zákon o informačních systémech veřejné správy je proto jedním z klíčových právních předpisů.

Zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích

Zákon o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů upravuje podmínky podnikání a výkon státní správy, včetně regulace trhu,

v oblasti elektronických komunikací. Nahradil dosavadní zákon č. 151/2000Sb., o telekomunikacích a o změně dalších zákonů a změnil pravidla fungování trhu klasických telefonních, ale i nových elektronických služeb, jako například kabelových televizí nebo digitálního vysílání.

Zákon zjednodušuje systém licencování a ruší veškerá omezení pro vstup na trh telekomunikačních služeb. Mění způsob zajišťování a financování tzv. univerzální služby (veřejné telefonní automaty, nárok každého občana na pevnou linku do domácnosti, informační služba o telefonních číslech nebo zvýhodněné tarify a speciální telefony pro zdravotně postižené), na které má ČTÚ vypisovat veřejné soutěže.

Další zásadní změnou, kterou zákon oproti dřívějšímu přinesl, je nový způsob regulace trhu elektronických komunikací. Regulátor je povinen provádět pravidelné analýzy trhů. Rozhodování vlastním regulačním opatřením je regulátor oprávněn uplatňovat pouze tam, kde služby nebudou dostatečně zajišťovat trh. Jeho zásahy by však měly směřovat k tomu, aby regulace jako taková mohla co nejdříve skončit a na trhu existovala volná konkurence. Podle zákona přijímá zásadní, strategická regulační rozhodnutí pětičlenná rada Českého telekomunikačního úřadu. Výkon regulace a každodenní rozhodování však zůstávají svěřena předsedovi Rady Českého telekomunikačního úřadu.¹⁶ Zákon také definuje, jakým způsobem se mohou regulovat ceny.

Zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti

Zákon upravuje odpovědnost a práva a povinnosti osob, které poskytují služby informační společnosti a šíří obchodní sdělení.

Zákon určuje odpovědnost poskytovatele služeb za obsah poskytovaných na internetu. Poskytovatel je odpovědný za obsah přenášených informací, za obsah automaticky dočasně meziukládaných informací a za ukládání obsahu informací poskytnutých. Na druhou stranu zákon stanovuje, že poskytovatelé služeb nejsou povinni dohlížet na obsah jimi přenášených informací nebo ukládaných informací,

---

¹⁶ Archiv stránek bývalého Ministerstva informatiky
<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/micr/scripts/detail.php_id_205.html>

aktivně vyhledávat skutečnosti a okolnosti poukazující na protiprávní obsah informace.

V praxi to tedy znamená, že provozovatel není odpovědný za obsah webových stránek a nemá povinnost jejich obsah aktivně monitorovat. Pokud se však dozví o protiprávní povaze obsahu stránek (rozsudek soudu), má povinnost stránky odstranit, respektive zneprístupnit.

Zákon dále reguluje nevyžádanou elektronickou inzerci, spam, a povoluje pouze obchodní sdělení podle takzvaného systému opt-in, tedy pouze s výslovným souhlasem adresáta. Nevyžádaná sdělení návrh zákona zakazuje. Smyslem této úpravy je posílit ochranu soukromí občanů.

Dále také přesněji vymezuje problematiku informačních povinností při nákupu zboží přes internet. Dodavateli se například ukládá povinnost elektronicky potvrdit přijetí objednávky, nově se stanoví i pravidla možnosti odstoupení od smlouvy ze strany spotřebitele například v případě nedostatečných informací ze strany dodavatele.

Zákon pozměnil i několik jiných důležitých právních dokumentů, jako občanský zákoník, zákon o regulaci reklamy, zákon o ochraně osobních údajů aj. Jeho schválení znamenalo významný průlom v definování odpovědnosti za obsah elektronických dokumentů a podnikání na internetu. Zákon podporuje rozvoj informační společnosti a tím i e-governmentu.

Zákon č. 412/2005 Sb., o utajovaných skutečnostech

Zákon upravuje zásady pro stanovení informací jako informací utajovaných, podmínky pro přístup k nim a další požadavky na jejich ochranu, zásady pro stanovení citlivých činností a podmínky pro jejich výkon a s tím spojený výkon státní správy.

Podle zákona se utajovanou informací rozumí informace v jakékoliv podobě zaznamenaná na jakémkoliv nosiči označená v souladu s tímto zákonem, jejíž vyzrazení nebo zneužití může způsobit újmu zájmu České republiky nebo může být pro tento zájem nevýhodné. Zákon klasifikuje stupně utajení na přísně tajné, tajné, důvěrné a vyhrazené podle možného stupně ohrožení České republiky a

dále určuje, kdo a za jakých podmínek je oprávněn mít ke zprávě přístup. Zároveň definuje podmínky a způsob poskytování utajovaných informací v mezinárodním cyklu. Zákon popisuje kryptografickou ochranu a podmínky jejího používání a postup při certifikaci.

Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech

Zákon o elektronických úkonech, osobních číslech a autorizované konverzi dokumentů, někdy také nazýván zákonem o e-governmentu, byl schválen v srpnu 2008 a účinnosti nabude 1. července 2009. Upravuje elektronické úkony státních orgánů, orgánů územních samosprávných celků a jiných zákonem definovaných orgánů veřejné moci. Dále se zabývá informačním systémem datových schránek, osobními čísly a autorizovanou konverzí dokumentů.

Definuje, co jsou to datové schránky a za jakých podmínek si je jednotlivé subjekty mohou zřídit a dále je využívat. Datové schránky mají sloužit pro komunikaci v oblasti orgánů veřejné moci. Prostřednictvím datové schránky lze činit podání kterémukoliv úřadu, úřady prostřednictvím datové schránky doručují své písemnosti příslušným adresátům (fyzickým nebo právnickým osobám), stejně jako komunikují s jinými orgány veřejné moci. Slouží veškerým úkonům, které jsou konány prostřednictvím elektronické přepážky.

Zákon zavádí jednoznačnou identifikaci subjektů při elektronické komunikaci – desetimístné osobní číslo, které má sjednotit identifikaci fyzických, právnických osob a orgánů veřejné moci při elektronické komunikaci.

Dále definuje autorizovanou konverzi dokumentů, tedy převod dokumentu z listinné podoby do podoby elektronické a naopak. Dokumentu, který je výstupem, se přiznávají stejné právní účinky jako ověřené kopii.

Zákon o elektronických úkonech byl dlouho očekávaným dokumentem na poli elektronizace veřejné správy. Vláda si od jeho schválení slibuje lepší přístupnost orgánů veřejné moci a komunikaci fyzických i právnických osob s orgány veřejné moci. Měl by umožnit širší využívání informačních a komunikačních technologií jak ve veřejném, tak v soukromém sektoru. Využitím institutů zákona by mělo

dojít ke zkrácení jednotlivých řízení a zefektivnění výkonu činností orgánů veřejné moci.¹⁷ Zákon úzce souvisí zejména se zákonem o elektronickém podpisu.

Rozšíření ICT technologií

Základním předpokladem elektronické veřejné správy je vybavení úřadů informačními a komunikačními technologiemi a internetem. K fungování e-governmentu musí pak být vybaveny nejen samotné úřady státní správy, ale také občané a podniky - jedině tak může mezi všemi subjekty docházet k efektivní komunikaci. Nízká penetrace technologií a internetu se může stát hlavní příčinou jeho pomalého rozvoje.

Ze statistik Českého statistického úřadu vyplývá, že pouhá 0,6% úřadů nemá k dispozici ani jeden počítač, přičemž tyto úřady připadají na malé obce s méně než 500 obyvateli. Více než 98% všech úřadů také disponuje přístupem na internet, výjimku tvoří opět malé obce. Nižší už je číslo u podílu zaměstnanců, kteří mají k technologiím přístup: v roce 2006 mělo přístup k internetu 82,6% zaměstnanců úřadů v obcích s více než 20 tisíc obyvatel. Číslo se s velikostí obce snižovalo až k 35,7% zaměstnanců úřadů v obcích s 500 – 999 obyvateli. Zajímavé je, že zaměstnanci úřadů v úplně nejmenších obcích (méně než 500 obyvatel) mají k internetu i počítači přístup lepší (viz. Tab. 1.). Vlastní webové stránky provozují všechny kraje a obce s počtem 5 000 a více obyvatel a dále také 88,4% organizačních složek státu, 96,4% velkých obcí a 74,7% malých obcí.

Tab. 1: Zaměstnanci veřejné správy ČR s přístupem k vybraným informačním technologiím v práci, ČSÚ 2006

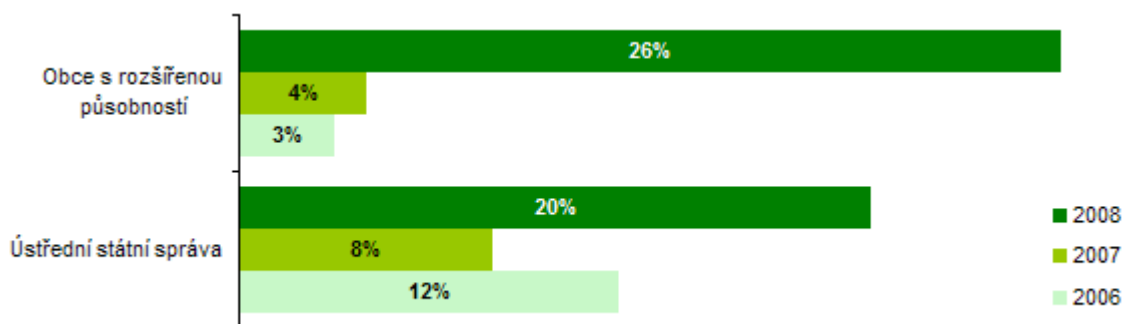
<i>Ukazatel: %</i>	počítač	e-mail	internet
Organizační složky státu	76,7	54,4	50,1
Krajské úřady	99,0	92,4	90,8
Obecní úřady celkem	75,0	71,1	70,6
<i>podle velikosti obce</i>			
více než 20 000 obyvatel	86,9	84,3	82,6
5 000 - 19 999 obyvatel	83,0	80,4	80,3
2 000 - 4 999 obyvatel	62,2	58,4	58,9

¹⁷ Vládní návrh na vydání zákona o elektronických úkonech, s. 20.

1 000 - 1 999 obyvatel	50,8	43,5	43,6
500 - 999 obyvatel	40,3	33,1	35,7
méně než 500 obyvatel	60,2	51,2	50,8

Dalším ze sledovaných ukazatelů je přístupnost stránek pro těžce zrakově postižené uživatele, tedy jestli jsou stránky tzv. **Blind Friendly**. Na webových stránkách státní správy jsou v roce 2008 používány tři způsoby zpřístupnění stránek pro zrakově postižené. Nejčastěji používaným způsobem je převedení stránek do textové podoby, kdy dojde k odstranění veškeré grafiky, čímž je usnadněna orientace na stránkách. Již méně často používaným způsobem je změna velikosti písma či změna kontrastu. Od roku 2006 došlo v této oblasti k velkému nárůstu s takovou verzí webových stránek – ze 4,5% na 24% v roce 2008. Na tomto výrazném nárůstu se podílejí zejména obce s rozšířenou působností, kde se stránky umožňující přístup zrakově postiženým vyskytují u 26 % z nich (viz. Graf 2). U krajských úřadů nedošlo bohužel k žádné změně ani jeden z nich stále neusnadňuje zrakově postiženým občanům přístup a orientaci na webových stránkách.

Graf 2: Úřady s „Blind Friendly“ webovými stránkami

Zdroj: Český statistický úřad

Vybavení domácností a jednotlivců

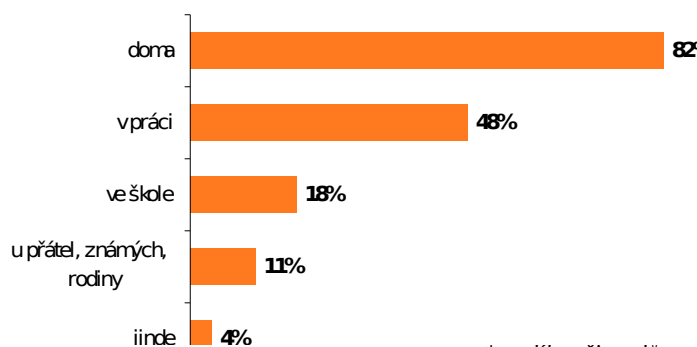
Osobní počítač má doma 40% domácností a připojení k internetu 32% domácností, z toho 80% z nich vysokorychlostní (údaje za rok 2007). Vybavenost

počítačem a připojením k internetu (zejména vysokorychlostním) v posledních několika letech výrazně vzrostl. Významný rozdíl můžeme vidět (viz. Tab. 2) v porovnání domácností s dětmi a bez dětí. Zatímco v první skupině disponovalo v roce 2007 počítačem 67% domácností, ve druhé pouhých 24%. Ve vlastnictví počítače a připojení k internetu vedou také hustě zalidněné oblasti nad venkovskými. Domácnosti jsou důležitým místem pro práci s počítačem: nejvíce lidí (82%) totiž PC používá doma (viz. Graf 3).

Ti, kteří internet nemají, uvádějí jako jednu z hlavních příčin drahé připojení. Podle statistik počítače více používají muži než ženy a mladší než starší. Nejvíce je využívají studenti (97%), osoby ve věku 16 až 24 let (88%) a jednotlivci s vysokoškolským vzděláním (83%). S přibývajícím věkem počet uživatelů PC klesá. Současně roste také počet uživatelů on-line služeb, zejména internetového bankovníctví a nákup přes internet, zvyšuje se i podíl lidí využívající on-line služby nabízené veřejnou správou. Lidé, kteří nemají internet k dispozici doma či v práci, mohou využít dnes stále častější možnost připojení se na úřadě¹⁸, v knihovnách¹⁹ a jiných místech pro veřejnost. Mnoho obcí i firem zavádí možnost na určitých místech se zdarma připojit k internetu prostřednictvím WiFi sítí. I přesto, že absolutní čísla stoupají, podíl uživatelů internetu v populaci je v ČR ve srovnání s průměrem EU nižší.

Graf 3: Místo použití osobního počítače, 2007

* podíl z uživatelů osobního počítače 16 let a starších

Zdroj: ČSÚ2007

Rozdíly v přístupu k počítači a internetu přispívají k digitálnímu rozdělení společnosti. Většina z těch, kteří počítač vlastní, ho používají každý den nebo

¹⁸ Podle šetření ČSÚ umožňovalo v roce 2006 přístup k internetu ve svých prostorách více než 65% úřadů na území ČR.

¹⁹ Podle šetření ČSÚ z roku 2006 bylo v České republice v knihovnách k dispozici celkem téměř 8 tisíc počítačů s připojením k internetu

nejméně několikrát do týdne. Tím se jejich schopnosti pracovat s počítačem zdokonalují a stále vzdalují těm, kteří ho nepoužívají.

Podle statistik také platí přímá úměra, že čím hustěji zalidněná lokalita, tím je více domácností připojeno na internet. Ve statistikách krajů vede s velkým předstihem o více než 10% Praha, následuje Jihomoravský a Středočeský kraj, zatímco kraje Ústecký a Olomoucký se pohybují na druhé straně spektra (viz. Tab. 2). Vliv na tento jev má určité počet vysokoškolsky vzdělaných lidí v oblasti a věková struktura obyvatel.

Tab. 2: Domácnosti ČR s osobním počítačem / připojením k internetu

Ukazatel: %	2003	2006	2007	2003	2006	2007
Celkem	23,8	35,7	39,6	14,8	26,7	32,0
<i>podle typu domácnosti</i>						
domácnosti bez dětí	.	21,0	24,0		16,0	19,0
1 dospělá osoba bez dětí	.	13,2	15,9	.	10,3	12,0
2 dospělé osoby bez dětí	.	21,9	25,3	.	16,8	20,4
3 a více dospělých osob bez dětí	.	39,7	43,6	.	30,6	34,8
domácnosti s dětmi		62,0	67,0		45,0	55,0
1 dospělá osoba s dětmi	.	47,3	49,8	.	30,3	40,0
2 dospělé osoby s dětmi	.	64,7	69,6	.	48,5	57,1
3 a více dospělých osob s dětmi	.	61,9	68,6	.	45,9	55,9
<i>podle typu lokality</i>						
hustě zalidněná (velká města)	.	38,5	45,2	.	31,4	38,4
středně zalidněná (střední a menší města)	.	35,0	37,7	.	25,9	30,4
málo zalidněná (venkovské oblasti)	.	33,6	35,9	.	23,2	27,3
<i>podle kraje</i>						
Praha	37,5	42,4	53,4	29,3	36,7	46,2
Středočeský	23,8	36,5	37,2	15,5	28,7	32,0
Jihočeský	19,0	32,9	40,6	11,8	24,6	31,7
Plzeňský	22,7	39,1	34,1	11,6	27,5	25,9
Karlovarský	21,9	38,7	36,9	15,9	26,1	27,4
Ústecký	17,3	24,9	33,6	9,6	19,3	26,7
Liberecký	24,0	32,4	39,0	13,1	23,9	32,1
Královéhradecký	20,2	34,4	40,5	13,8	27,8	31,2
Pardubický	25,4	38,7	40,1	15,6	26,3	26,7
Vysočina	27,8	37,1	42,0	15,6	24,6	31,4
Jihomoravský	29,8	37,3	40,1	18,6	28,2	35,1
Olomoucký	14,5	30,5	26,3	8,9	23,9	21,8
Zlínský	23,5	32,3	39,7	14,8	19,2	29,8
Moravskoslezský	22,8	37,5	38,8	12,3	25,8	30,6

*podíl z celkového počtu domácností v dané sociodemografické skupině

Pozitivní je, že uživatelé internetu začínají dávat přednost vysokorychlostnímu připojení, které umožňuje používání většího spektra online služeb. Tím se ale na druhou stranu stále více rozevírají nůžky mezi těmi, kteří počítač s internetem mají a využívají, a těmi, kteří nikoliv. Hlavní příčinou, proč nemají domácnosti rychlé připojení, přetrvává názor, že ho nepotřebují (41,8%) a že je drahé (18%).²⁰ Digitální propast rozšiřují i uživatelé pokročilých on-line služeb, kteří tak díky svým schopnostem a možnostem za sebou nechávají počítačově negramotné i uživatele základních počítačových funkcí.

Bezpečnost

Klíčovým předpokladem úspěšného zavedení elektronické státní správy je kromě stabilních a funkčních informačních technologií zajištění bezpečného přenosu dat, a to jak při komunikaci občanů s úřady státní správy, tak při sdílení dat a komunikaci úřadů mezi sebou. Metody informační bezpečnosti se v současnosti velice rychle vyvíjí. Stejným tempem ovšem probíhá vývoj způsobů jejich narušení. Náročnost zabezpečení dat je jednou z příčin pomalého zavádění e-governmentu.

Veškerá data, která jsou v elektronické státní správě vyměňována a ukládána prostřednictvím výpočetní techniky a internetu, musí být zajištěna před případnou možností úniku a zneužití informací. Jednotlivé případy se mohou stát v důsledky cíleného napadení sítě za účelem získání dat (tzv. hackerství) nebo nedbalostním jednáním zaměstnanců.

Bezpečností informačních systémů veřejné správy se zabývají zejména zákony č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy, č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných skutečností a č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích. Všichni, kteří mají k datům ISVS přístup, se zároveň musí řídit zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů. K těmto zákonům se vztahují další právní předpisy, které definují například trestní odpovědnost při porušení zákona nebo způsob nakládání s tajnými informacemi. Provozovatelé

---

²⁰ Tento stav by mohli do určité míry kompenzovat firmy, ve kterých už mnohde patří přístup k internetu ke standardu.

informačních systémů navíc uzavírají soukromé smlouvy se zaměstnanci a dalšími osobami s přístupem k ISVS, které doplňují legislativní ochranu. Kromě těchto dokumentů existuje i mnoho dalších mezinárodních i českých, závazných i nezávazných norem, které se snaží dát širokému okruhu informační bezpečnosti definovaný rámec.

Koncepci informační bezpečnosti České republiky vytvořilo ještě bývalé Ministerstvo informatiky. Národní strategie informační bezpečnosti ČR si klade za cíl zvýšit důvěru občanů a subjektů komerční i nekomerční sféry v informační společnost, zlepšit celkové řízení informační bezpečnosti, rozvíjet znalosti o informační bezpečnosti, zlepšit mezinárodní spolupráci, shromáždit a doporučit nejlepší praxi pro oblast řízení informační bezpečnosti, zajistit základní lidská práva při používání informačních a komunikačních technologií a podporovat konkurenceschopnost české ekonomiky. Strategie formuluje snahy vlády ČR zavést cíle a směr informační bezpečnosti do praxe. Strategie vytváří společnou platformu pro zabezpečení informací veřejné správy, subjektů komerční i nekomerční sféry a jednotlivých občanů.

Bezpečnost informací bývá charakterizována jako zachování²¹

- a. *důvěrnosti* – zajištění toho, aby informace byla dostupná pouze osobám oprávněným pro přístup
- b. *integrity* – zabezpečení správnosti a kompletnosti informací a metod zpracování
- c. *dostupnosti* – zajištění toho, aby informace a s nimi spjatá aktiva byly přístupné autorizovaným uživatelům podle jejich potřeby.

Bezpečnosti informací lze dosáhnout implementací soustavy opatření, která mohou existovat v podobě pravidel, natrénovaných postupů, procedur, organizační struktury a programových funkcí. Základním principem bezpečnosti je povolení přístupu k datům co nejnižšímu možnému počtu osob a zároveň zajištění jejich jedinečné autorizace.

---

²¹ Mates, Smejkal 2006, s. 65.

Bezpečnost informačních systémů veřejné správy se v České republice zatím rozvíjí. Inspirací pro ni mohou být příklady z nestátního sektoru, například bankovníctví, který bezpečnost svých systémů úspěšně rozvíjí mnohem delší dobu. Důkazem může být důvěra tisíců lidí, kteří své finance obsluhují prostřednictvím internetových rozhraní bez obav ze zneužití.

Bezpečnosti informačních systémů považuje za důležitou součást rozvoje informačních technologií i Evropská unie. Bezpečností se zabýval akční plán eEurope 2002, potažmo eEurope+ 2003., která si kladla za cíl zvýšit bezpečnost internetového obsahu. Podrobněji se bezpečností informačních technologií zabýval i akční plán eEurope 2005. Bezpečnost digitálních sítí vidí jako základ pro zvýšení důvěry občanů EU v elektronickou komunikaci. Jeho prioritami byly důvěryhodné síťové a informační infrastruktury s důrazem na vznikající technologie a vymezení zranitelných míst a vzájemných závislostí v infrastrukturách. Cílem bylo rovněž podporovat standardizaci zaměřenou na širší využívání otevřených standardů a softwaru s otevřeným zdrojovým kódem a dále zřídit bezpečné komunikační prostředí pro výměnu utajovaných státních informací.

Elektronický podpis

Bezpečnost elektronické komunikace občanů a veřejné správy lze zajistit elektronickým podpisem. Legislativně tuto problematiku upravuje zákon č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu, který vznikl na základě iniciativy Sdružení pro informační společnost. V roce 2004 byl novelizován. Jeho cílem je postavit na stejnou úroveň klasické i elektronické dokumenty.

Elektronický podpis je založen na matematických a kryptografických metodách. V podstatě je to číslo, které uživatel připojí k dokumentu v počítači. Zahrnuje jak identitu odesílatele, tak zašifrovaný tzv. „digest“ dokumentu. Elektronický podpis se jednoznačně spojuje s podepisující osobou, umožňuje její identifikaci a zabezpečuje autenticitu, integritu a nepopiratelnost podepsané zprávy. Je

prakticky nemožné ho zfalšovat a je jednodušeji ověřitelný než podpis klasický. Elektronický podpis využívá dvojice klíčů: klíč soukromý a veřejný. První z nich zná pouze jeho vlastník, zpravidla ho má uložen ve svém počítači a slouží k podepisování dokumentů. Druhý z nich může jej znát kdokoliv a slouží k ověřování pravosti podpisu a identifikaci autora. Elektronický podpis lze kromě státní správy využít i v elektronickém bankovníctví, při e-obchodování nebo i jinému přenášení dat elektronickými médii.

Nutnou podmínkou pro komunikaci s použitím elektronického podpisu v prostředí e-governmentu je tzv. kvalifikovaný certifikát, tedy dokument, který potvrzuje, že na něm uvedený veřejný klíč patří jednoznačně osobě, které byl vydán. Certifikáty jsou oprávněny vydat pouze Ministerstvem vnitra pověřené certifikační autority. V současnosti mohou elektronický podpis vydávat tři instituce: První certifikační autorita, společnost eIdentity a od roku 2005 si lze elektronický podpis zřídit i na pobočkách České pošty.

Další možností využití principů elektronického podpisu je tzv. kvalifikované časové razítko, v ČR zavedené novelou zákona o elektronickém podpisu z roku 2004, které hodnověrným způsobem zajišťuje přiřazení aktuálního časového údaje k datům. Spojení nezpochybnitelného časového údaje a konkrétních dat může hrát rozhodující roli například při jejich zpětném ověřování.²²

Stejná novela zavedla i možnost používat tzv. elektronické značky. Rozdíl mezi elektronickým podpisem a elektronickou značkou spočívá v tom, že elektronickou značkou může označovat data i právnická osoba nebo organizační složka státu a používat k tomu automatizované postupy. Elektronické značky jsou podmínkou pro připravované zavedení výpisů ze státních rejstříků na poštách a matrikách.

Dne 16. ledna 2005 nabyl účinnosti zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, který osvobozuje od všech poplatků správní úkony provedené prostřednictvím dálkového přístupu, opatřené elektronickým podpisem založeným na kvalifikovaném certifikátu vydaném akreditovaným poskytovatelem certifikačních služeb.

---

²² První certifikační autorita: Kvalifikované časová razítka
<<http://www.ica.cz/cz/menu/30/produkty-a-sluzby/kvalifikovana-casova-razitka/>>.

V současné době občané využívají elektronický podpis vůči orgánům veřejné správy především v oblasti správy daní a v obecných správních řízeních.²³ Jeho hlavním nedostatkem je zatím malé rozšíření mezi fyzickými občany. Do budoucna by se měl stát hlavním prostředkem při komunikaci občanů se státní správou.

Počítačová a informační gramotnost

Informační společnost nemůže existovat bez informačně a znalostně vybavených lidí. Požadavky současné společnosti kladou stále větší důraz i na jednotlivce.

E-government vyžaduje znalost práce s informačními a komunikačními technologiemi a internetem. Používat je a stále se dále vzdělávat by měli zejména úředníci státní správy, kteří s nimi přicházejí do styku každý den. Další vzdělávání úředníků nařizuje zákon č. 218/2002 Sb., o službě státních zaměstnanců ve správních úřadech a o odměňování těchto zaměstnanců a ostatních zaměstnanců ve správních úřadech, někdy také zkráceně nazýván „služební zákon“. Podle něj prohlubování vzdělání státních zaměstnanců je součástí služebních vztahů. Podle tohoto zákona se zřizuje Institut státní správy, který má zabezpečovat vzdělávání státních zaměstnanců, jakož i vzdělávání ostatních zaměstnanců ve správních úřadech.

Vzdělávání státních zaměstnanců upravuje i zákon č. 312/2002 Sb., o úřednících územních samosprávních celků a změně některých zákonů. Podle něj je úředník povinen prohlubovat si kvalifikaci účastí na vstupním, průběžném vzdělání i přípravě a ověření zvláštní odborné způsobilosti. Znalosti užívání informačních technologií by si měl úředník osvojit již v rámci vstupního vzdělávání a v dalších fázích by je měl rozšiřovat. Vzdělávání úředníků, poskytování akreditací vzdělávacích institucí a programů a dohlížení na celý proces vzdělávání má na starosti Ministerstvo vnitra.

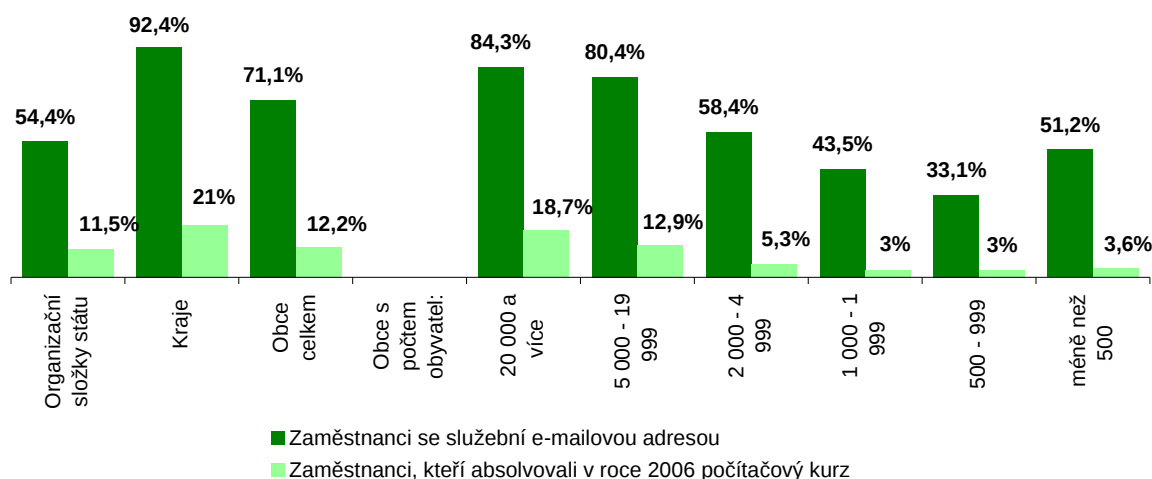
Tyto dva zákony doplňuje Usnesení vlády ČR č. 1542 z 30. listopadu 2005 o Pravidlech vzdělávání zaměstnanců ve správních úřadech. Usnesení definuje principy vzdělávání, jeho strukturu a obsah.

---

²³ Ministerstvo vnitra: Elektronický podpis <[http://www.mvcr.cz/clanek/elektronicky-podpis-
elektronicky-podpis.aspx](http://www.mvcr.cz/clanek/elektronicky-podpis-elektronicky-podpis.aspx)>.

Podle statistik se však vzdělává jen malé procento úředníků. Nejvíce se vzdělávacích kurzů účastní zaměstnanci krajských úřadů (21%) a úřadů měst s více než 20 tisíci obyvateli (18,7%). Nejhůře na tom naopak jsou úředníci z malých měst s méně než 1000 obyvatel – další vzděláváním prošlo jen 3% z nich (viz Graf 4).

Graf 4: Zaměstnanci s přístupem k vybraným technologiím v práci, podle právní formy organizace, k 31.12. 2006

Zdroj: ČSÚ

Vzdělávání občanů není v České republice, oproti vzdělávání úředníků, nijak legislativně ošetřeno. Jednotlivé projekty na informační vzdělávání občanů mohou ovšem v případě potřeby vypisovat jednotlivé úřady s nižší územní působností. Kurzy informační gramotnosti často pořádají veřejné instituce jako knihovny a vysoké školy nebo i soukromé firmy. Vzdělávat se lze i prostřednictvím různých rekvalifikačních kurzů.

Dříve se o soustavnější vzdělávání občanů ČR snažilo Ministerstvo informatiky, které vytvořilo projekt **Národní program počítačové gramotnosti**. Ten byl zahájen v roce 2003 a kladl si za cíl umožnit široké veřejnosti naučit se základům práce s počítačem a internetem a zároveň překonat strach z nových technologií. Program byl založen na dvou dvouhodinových kurzech, během kterých měli účastníci postupně zvládnout při doprovodu zkušených lektorů ovládnání počítače,

připojení k internetu, základy vyhledávání na internetu a práci s elektronickou poštou. Na rozdíl od obdobných kurzů poskytovaných komerčními subjekty nabízí Národní program Ministerstva informatiky cenově dostupné kurzy určené široké veřejnosti a zejména starší generaci, která k počítači a internetu nemá snadný přístup. Cena dvouhodinového kurzu činila 100 Kč. Zájem veřejnosti byl i díky nízkému poplatku veliký (každý rok se ho zúčastnilo několik desítek tisíc lidí) a důležité bylo zejména to, že zasáhl i cílovou skupinu obyvatel nad 50 let, kteří s počítačem do této doby neměli žádné zkušenosti. Program byl ukončen v roce 2006.

V současnosti má vzdělávání občanů na starosti ČR Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, které klade důraz zejména na školní vzdělávání.

V koncepci **Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky** z roku 2007 si klade mimo jiné za cíl zvyšování základních dovedností žáků a učitelů v oblasti informační gramotnosti. Prostředkem by mělo být zlepšení podmínek pro využívání ICT pro žáky i učitele, a to i mimo vyučování, a podpora využívání ICT ve všeobecně vzdělávacích a odborných předmětech. Rozvoj informační gramotnosti podpořil i projekt **Internet do škol**, který ve více než 3500 školách, které do té doby nebyly dobře technicky vybaveny, pomohl vybudovat počítačové sítě LAN, připojení počítačů na internet a podporoval využívání výpočetní techniky žáky.²⁴

Informační gramotnost jako jeden z pilířů e-governmentu podporuje i Evropská unie. V rámci iniciativy i2010, která propaguje komunikačních technologií jako kladný prvek v rozvoji ekonomického a společenského života i života jedince, se chce vyhnout sociálnímu vyloučení a podporuje celoživotní vzdělávání a zvyšování informační a mediální gramotnosti. Používání ICT ve vzdělání a školení podporuje program Evropské komise *eContentplus*.

Finance na další vzdělávání je možné získat z **Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost (OPVK)**, který zajišťuje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Program je zaměřený na zkvalitnění a modernizaci systémů počátečního, terciárního a dalšího vzdělávání, jejich propojení do komplexního systému celoživotního učení a ke zlepšení podmínek ve výzkumu a vývoji. Je financován především z prostředků cíle Konvergence, ale

²⁴ Indoš: Internet do školy <<http://www.indos.cz/pokracovani/a.asp?a=2002005&db=111>>

v případě projektů vytvářejících systémový rámec celoživotního učení též z prostředků pro cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost. O podporu z programu mohou žádat školy a školská zařízení, organizace působící ve vzdělávání a kariérovém poradenství, instituce vědy a výzkumu, ústřední orgány státní správy a jimi řízené organizace, obce, města, kraje, nestátní neziskové organizace a další. OPVK obsahuje pět prioritních os (počáteční vzdělávání, terciární vzdělávání, výzkum a vývoj, další vzdělávání, systémový rámec celoživotního učení, technická pomoc) rozdělující operační program na logické celky, a ty jsou dále konkretizovány prostřednictvím tzv. oblastí podpor, které vymezují, jaké typy projektů mohou být v rámci příslušné prioritní osy podpořeny.

Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost (OPLZZ) má na starost Ministerstvo práce a sociálních věcí. Je zaměřený na snižování nezaměstnanosti prostřednictvím aktivní politiky na trhu práce, profesního vzdělávání, dále na začleňování sociálně vyloučených obyvatel zpět do společnosti, zvyšování kvality veřejné správy a mezinárodní spolupráci v uvedených oblastech. O finanční podporu mohou žádat poskytovatelé sociálních služeb, vzdělávací a poradenské organizace, zaměstnavatelé, orgány státní správy, kraje, obce, svazky obcí a jejich asociace, orgány služeb zaměstnanosti a další. Podobně jako OPVK je financován především z prostředků cíle Konvergence, ale v oblastech aktivní politiky trhu práce, modernizace veřejné správy a veřejných služeb a mezinárodní spolupráce též z prostředků pro cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost. OPLZZ obsahuje šest prioritních os (adaptabilita, aktivní politika trhu práce, sociální integrace a rovné příležitosti, veřejná správa a veřejné služby, mezinárodní spolupráce, technická pomoc) rozdělujících operační program na logické celky, které jsou dále konkretizovány prostřednictvím oblastí podpor.

Podle údajů Českého statistického úřadu používá v České republice internet 54% dospělé populace, z toho 87% ho používá pravidelně. Od roku 2003 se tak počet uživatelů zdvojnásobil. Zároveň se stále zvyšuje podíl starších lidí a osob s nižším vzděláním. Přesto stále existují významné rozdíly mezi starší a mladší generací a mezi lidmi s nižším a vyšším vzděláním. Internet na příklad používá 85% osob s vysokoškolským vzděláním, zatímco pouze 14% se základním. Žádné znalosti

s prací na PC má 97,4% lidí nad 75 let, zatímco v nejmladší kategorii 16-24 let uvádí 37,5% pokročilé znalosti a jen 10,3% žádné znalosti (viz. Tab. 3).

Procento jednotlivců používajících internet je však v České republice stále jeden z nejnižších v EU. Podle údajů za rok 2007 bylo v české populaci 42% pravidelných uživatelů internetu, zatímco průměr v EU 27 byl 51%. Ve skandinávských zemích nebo Nizozemí používá pravidelně internet dokonce více než 75 % obyvatel. Rozdíly oproti státům severní a západní Evropy jsou v ČR především u starších ročníků a osob s nižším vzděláním. U některých skupin populace o zaostávání ve využívání internetu nemůžeme naopak mluvit vůbec – studenti a jednotlivci s VŠ vzděláním se ve využívání internetu zcela vyrovnají stejným skupinám populace v západní Evropě. ČR zaostává v podílu uživatelů internetu využívající pokročilé internetové služby. Např. internetové bankovníctví v roce 2007 používalo v ČR 24 % uživatelů internetu, průměr za EU 27 byl 44 %.

Tab. 3: Stupeň znalosti práce s osobním počítačem, 2007

	Žádné znalosti práce s PC	Základní znalosti práce s PC	Střední znalosti práce s PC	Pokročilé znalosti práce s PC
	%*	%*	%*	%*
Celkem 16+	48,8%	15,8%	19,6%	15,8%
Pohlaví				
Muži	45,9%	15,1%	17,0%	21,9%
Ženy	51,5%	16,4%	22,1%	9,9%
Věková skupina				
16 - 24 let	10,3%	18,9%	33,3%	37,5%
25 - 34 let	30,8%	21,8%	25,2%	22,1%
35 - 44 let	37,8%	19,9%	24,2%	18,2%
45 - 54 let	50,1%	17,2%	21,2%	11,5%
55 - 64 let	67,6%	13,1%	12,9%	6,4%
65 - 74 let	88,3%	5,4%	4,0%	2,3%
75+	97,4%	.	.	.
Vzdělání				
Základní	64,0%	8,6%	14,0%	13,4%
Střední bez maturity	69,8%	16,2%	9,7%	4,3%
Střední s maturitou	27,3%	19,7%	29,6%	23,3%
Vysokoškolské	14,9%	15,2%	33,2%	36,7%
Zaměstnanecký status				
Zaměstnaní	37,1%	20,2%	24,2%	18,4%

Nezaměstnaní	64,8%	14,2%	13,4%	7,6%
Neaktivní	63,9%	9,7%	13,7%	12,7%
Typ lokality				
vysoká hustota populace	41,2%	14,4%	24,3%	20,1%
střední hustota populace	50,9%	17,7%	17,3%	14,1%
malá hustota populace	53,6%	15,8%	17,3%	13,3%

* Hodnota je procentem z celkového počtu jednotlivců v dané sociodemografické skupině

Tab. 4: Způsob získání počítačových znalostí (ti, kteří mají alespoň základní znalosti), 2007

	Ve škole	V počítačovém kurzu (vlastní iniciativa)	V počítačovém kurzu (požadavek zaměstnavatele)	Samostudiem knih, CD-ROM atd.
Celkem 16+	39,4%	12,4%	24,6%	40,9%
Pohlaví				
Muži	38,9%	11,6%	20,4%	48,5%
Ženy	39,8%	13,2%	28,9%	33,0%
Věková skupina				
16 - 24 let	91,7%	6,0%	4,5%	36,3%
25 - 34 let	47,9%	12,0%	23,4%	41,9%
35 - 44 let	15,6%	16,3%	29,6%	45,4%
45 - 54 let	4,3%	17,6%	38,9%	42,1%
55 - 64 let	.	12,9%	41,3%	41,7%
65 - 74 let	.	12,2%	33,0%	29,7%
75+	-	.	.	.
Vzdělání				
Základní	86,6%	4,3%	2,4%	30,8%
Střední bez maturity	25,5%	8,9%	11,0%	32,5%
Střední s maturitou	35,8%	13,5%	31,2%	42,6%
Vysokoškolské	29,9%	19,8%	40,5%	54,9%
Zaměstnanecký status				
Zaměstnaní	26,5%	14,2%	30,2%	43,3%
Nezaměstnaní	43,6%	16,5%	11,1%	39,8%
Neaktivní	70,2%	7,6%	11,8%	35,3%

Zdroj: Český statistický úřad

Počítačové znalosti jsou základním faktorem, který ovlivňuje velikost digitální propasti. Je zřejmé, že na vyšší úrovni je mají mladší lidé s vyšším vzděláním a bydlící v lokalitě s vyšší hustotou populace, tedy ve městech. V paradoxní situaci se nacházejí nezaměstnaní, kteří většinou (64,8%) nemají žádné zkušenosti

s počítači a zároveň dostatek finančních prostředků na nákup výpočetní techniky, respektive připojení se k internetu. Přitom alespoň základní počítačová gramotnost by u většiny z nich zvýšila jejich konkurenceschopnost na trhu práce.

Nejvyšší procento počítačově gramotných lidí se vyskytuje ve věkové skupině 16-24 let. Tito lidé zároveň uvádějí za hlavní zdroj znalostí školu. Školní počítačové vzdělávání představuje důležitý milník ve zvyšování informační gramotnosti.

Starší generace si musí znalosti o počítačích doplňovat jiným způsobem, například v počítačovém kurzu nebo samostudiem (viz. Tab. 4). Digitální předěl mezi starší a mladší generací je patrný na první pohled.

Genderová digitální propast není z hlediska počítačové gramotnosti tak velká, přesto rozdíly existují. Ten největší je patrný v úrovni počítačových znalostí: zatímco pokročilé znalosti práce s PC vykazují téměř 22% mužů, u žen je to jen necelých 10%. Lze se domnívat, že to je příčinou a zároveň i důsledkem převahy mužů v IT pracovních oborech. Muži se sami od sebe více i zajímají o rozvíjení svých počítačových znalostí – o 15% více než žen jich udává jako prostředek rozšiřování znalostí samostudium.

Finance

Financování procesů e-Governmentu není právě levnou záležitostí, zejména ze začátku jeho budování musí do něj vlády investovat velké sumy peněz. I přes to, že vlády počítají, že se jim vynaložené finance ve střednědobém časovém horizontu vrátí, počáteční vynaložené investice jsou velmi vysoké. Nákladné je zejména vybudování fungující infrastruktury, nákup nových technologií a komunikačních prostředků, ale i plošné školení zaměstnanců státní správy.

Elektronizace státní správy většinou probíhá postupně v dlouhých časových intervalech a finanční plánování je tak velmi těžké. Může se proto stát, že vláda přecení svoje finanční možnosti a zjistí, že plánovanou reformu nezvládne plně financovat. Hrozbou jsou pak kompromisní projekty a řešení nedotažená do konce.

Většinu nákladů spojenou s rozvojem e-governmentu hradí zpravidla vlády ze státního rozpočtu. Teoretickou, ale nepříliš využívanou možností, jsou soukromí investoři. Běžným zdrojem financí jsou však strukturální fondy Evropské unie, u

kterých ale ovšem bývá nutná spoluúčast jiného subjektu. Podmínkou pro získání peněz z nich je zpracování kvalitního projektu. Z fondů EU mohou získávat podporu i jednotlivé městské části, malé obce či nestátní neziskové organizace. Příkladem může být Integrovaný operační program (IOP), ze kterého mohou finance být použity na projekty modernizace veřejné správy, zvýšení kvality a dostupnosti veřejných služeb a podporu územního rozvoje. Další možností je rámcový program Konkurenceschopnost a inovace 2007 – 2013 (CIP).

Jednou z možného financování služeb e-governmentu je zavedení poplatků za elektronické služby státní správy. Tato možnost ale odporuje cíli e-governmentu, který se snaží, aby k jeho službám měli všichni občané stejný přístup a aby tyto služby využívalo co nejvíce lidí. V případě zavedení poplatků by o elektronické služby státní správy pravděpodobně ztratila zájem část méně majetných občanů. Tendence by měla být spíše opačná: finančně zvýhodnit úřední úkonů prováděné prostřednictvím internetu na úkor tradičních papírových formulářů a osobního vyřizování na úřadě.

Historie a současnost řešení politik e-Governmentu

Počátky e-governmentu lze hledat na přelomu osmdesátých a devadesátých let minulého století, kdy se ve vyspělých státech začaly masově rozšiřovat informační a komunikační technologie a datová síť internet. Efektivní fungování e-governmentu je závislé na reformě veřejné správy, příznivém právním prostředí a rozvinuté informační společnosti. V počátcích se e-Government rozvíjel v rámci různých odvětvích samostatně, postupně se začaly vytvářet centrální koncepce a plány. Evropská unie řeší e-Governmentu v rámci politiky Informační společnosti. V České republice ji má na starosti Ministerstvo vnitra.

Rozvoj informační společnosti a e-Governmentu v rámci Evropské unie

Oficiálně budovat informační společnost začala Evropská unie už na počátku 90. let 20. století. V roce 1993 byla přijata Bílá kniha „**Růst, konkurenceschopnost, zaměstnanost - výzvy a cesty vpřed směrem k 21. století**“ (Growth, Competitiveness, Employment - The challenges and ways forward into the 21st century), která se zabývala zejména otázkami ekonomického růstu, konkurenceschopnosti a zaměstnanosti. Jedním z prostředků mělo být budování a rozvoj konkurenceschopné, sociálně spravedlivé a trvale udržitelné informační společnosti.

Na základě tohoto koncepčního materiálu byla vypracována studie, ve které měly být specifikovány metody úspěšného rozvoje informační společnosti. Skupina odborníků z členských států EU pod vedením Martina Bangemanna předložila zprávu pod názvem „**Evropa a globální informační společnost**“ (Europe and the Global Information Society - Recommendations to the European Council), která byla v červnu roku 1994 Evropskou radou schválena jako řídicí instrukce pro další rozvoj informační společnosti EU. Ve stejném roce byl schválen i Akční plán

„**Evropská cesta k informační společnosti**“ (Europe's Way to the Information Society).

O dva roky později přijala Evropská komise Zelenou knihu „**Život a práce v informační společnosti: lidé na prvním místě**“ (Living and Working in the Information Society: People first), která se zabývala především vlivem ICT na život a pracovní možnosti v informační společnosti a varovala před hrozbou digitálního rozdělení.²⁵ Další důležitá Zelená kniha z roku 1999 „**Informace veřejného sektoru: klíčový zdroj pro Evropu**“ (Public sector information: a key resource for Europe - Green Paper on Public Sector Information in the Information Society) se zabýval dostupností informací veřejné správy a výhodami e-governmentu.

Iniciativa eEurope, Lisabonský proces

Zlomovým okamžikem pro budování informační společnosti v rámci Evropské unie byla tzv. Prodiho iniciativa **eEurope**. Přijata byla v prosinci 1999, ale oficiálně byla vyhlášena až v březnu 2000 na vrcholném summitu EU v Lisabonu. Iniciativa s oficiálním názvem „**eEvropa – informační společnost pro všechny**“ (eEurope - An Information Society For All) se zabývala rozvojem informační společnosti a důraz kladla zejména na rozvoj informačních technologií, jejich dostupnost a rozšíření internetu. Zabývala se i elektronickým obchodováním a sociálně spravedlivou společností. Jeho realizace byla zahájena na následném summitu v portugalské Feiře v červnu 2000.

Na stejném summitu byl zároveň představen ambiciózní plán známý jako **Lisabonský proces** nebo Lisabonská strategie. Podle něj by se evropská ekonomika měla do roku 2010 stát „nejkonkurenceschopnější a nejdynamičtější znalostní ekonomikou, schopnou udržitelného hospodářského růstu s více a lepšími pracovními místy a s větší sociální soudržností.“ Evropská unie se tak

---

²⁵ Pekárek 2007, s. 26.

pomocí rozvoje informační společnosti snažila udržet vysokou konkurenceschopnost a předejít jiným vyspělým světovým ekonomikám, zejména USA a Japonsko.

I přesto, že zpětné hodnocení Lisabonského procesu ukazuje²⁶, že systém jeho řízení nebyl vhodně nastavený a jeho cíle a úkoly nebyly dostatečně implementovány, zůstává významnou strategií, na kterou navazují další plány EU týkající se rozvoje evropské ekonomiky a informační společnosti.

Akční plány eEurope 2002 a eEurope2005

Akční plán **eEurope 2002** vypracovaný Evropskou komisí byl oficiálně představen v červnu 2000 na evropském summitu ve Feiře. Měl sloužit k dosažení cílů Lisabonské strategie a navazoval na iniciativu eEurope. Celkově si vytyčil tři základní akční linie, které měly být plněny v letech 2000 - 2002:

- levnější, rychlejší a bezpečnější internet
- investice do lidí a jejich schopností
- podpora využívání internetu

První dvě akční linie si kladly za cíl zejména široce dostupnost internetového připojení pro veřejnost, školy a úřady, zvyšování informační gramotnosti a využívání znalostí občanů. Třetí akční linie se věnovala přístupu k online službám veřejné správy, problematice zdravotnických služeb online a inteligentním přepravním systémům.

Podle Závěrečné zprávy²⁷ vydané Evropskou komisí v roce 2003 se cíle Akčního plánu podařilo naplnit, zejména co se zvýšené dostupnosti internetu týká. Zatímco v roce dosahovala penetrace domácností v průměru EU 18,3%, o dva roky později to bylo už 42,6%. K internetu bylo v únoru 2002 připojeno také více než 93% škol.

---

²⁶ K vyhodnocení Lisabonské strategie v polovině jejího běhu byla v roce 2004 vytvořena skupina pod vedením ministerského předsedy Nizozemí Wima Koka. Zpráva z listopadu 2004 pod názvem „Reakce na výzvu Lisabonské strategie pro růst a zaměstnanost“ konstatovala, že výsledky naplňování cílů Lisabonské strategie nejsou příliš uspokojivé zejména proto, že ambiciózní cíle nebyly dále rozpracovány v přehlednou, jasně koncipovanou komplexní strategii s odpovídajícím časovým harmonogramem jejího plnění, a doporučila uskutečňovat Lisabonskou strategii rychlejším tempem.

²⁷ eEurope2002 Final report

V červnu 2002 přijala Evropská rada na svém zasedání v Seville Akční plán **eEurope 2005**, který byl zaměřen na rozvoj a dostupnost širokopásmové infrastruktury a na bezpečnost informačních technologií. Dalšími cíly bylo, aby do roku 2005 v zemích EU fungovaly služby e-governmentu, e-vzdělávání, e-zdravotnictví a prostředí pro elektronický obchod.

Akční plán eEurope 2005 byl financován zejména z programu MODINIS, který zároveň monitoroval a analyzoval naplňování cílů programu eEurope 2005, podílel se na organizaci workshopů, seminářů a konferencí a podporoval spolupráci členských států.

V roce 2004 v dokumentu „[eEurope 2005 Mid-term Review](#)“²⁸ byl průběžně zhodnocen průběh naplňování dílčích cílů strategie eEurope 2005. Hodnocení vyznívalo vcelku pozitivně, zejména pro oblast rozšiřování širokopásmového připojení a rozvíjení služeb e-governmentu. Globální cíle iniciativy zůstaly v platnosti, některé priority se ovšem přeorganizovaly. V dokumentu byly definovány i hlavní překážky v dalším rozšiřování služeb ICT, jako například e-inclusion, nedostatek důvěry občanů k online službám, vysoké náklady na zřízení širokopásmového připojení nebo nízký zájem starších občanů o online služby. Mezi nově zdůrazňovanými cíly se naopak objevilo zefektivnění investic do znalostí a sítí, posilování konkurenceschopnosti evropských podnikatelských subjektů a poptávky po e-sluzbách, rozvoj nových modelů poskytování e-sluzeb, zlepšení přístupu pro znevýhodněné skupiny obyvatel i pro celé regiony nebo zavádění bezpečnostních standardů a certifikátů s ohledem na důvěru obyvatel v informační společnost.

Iniciativa i2010

Nejnovější strategie Evropské unie týkající se informační společnosti s názvem „i2010 - Evropská informační společnost pro růst a zaměstnanost“ (A European Information Society for growth and employment) byla přijata 1. června 2005.

---

²⁸ eEurope 2005 Mid-term Review

Navazuje na předchozí iniciativy eEurope 2002 a eEurope 2005 a přidává k nim oblast médií. Je založena na třech hlavních prioritách, označovaných také jako tři "i": inovace, investice a integrace do každodenního života:

- dobudování jednotného evropského informačního prostoru, který podpoří otevřený, soutěžní a obsahově bohatý vnitřní trh pro elektronické komunikace a digitální obsah
- posílení inovací a investic do výzkumu v oblasti ICT
- všem přístupná informační společnost podporující růst a vytváření nových pracovních míst, lepší veřejné služby a kvalitu života

V rámci budování jednotného informačního prostoru se iniciativa zaměřuje na interoperabilitu, bezpečnost, zvyšování připojení k internetu a bohatost nabízeného obsahu. Jde o jednotný prostor spíše ve smyslu jednotných pravidel (včetně pravidel regulace), a to jak pro podnikání, tak i pro používání nejrůznějších služeb. Součástí má být například sjednocení správy spektra, modernizace pravidel pro audiovizuální služby, aktualizace regulačního rámce elektronických komunikací, strategie bezpečnosti v informační společnosti a jednotný přístup k efektivní a interoperabilní správě digitálních práv.²⁹

Evropská unie se snaží podporovat i vědu a výzkum, rozvoj podnikání v ICT a vývoji technologií. Oproti svým soupeřům ze zámoří ale v investicích do vědy a výzkumu stále zaostává. Podle Eurostatu výdaje na vědu a rozvoj v posledních letech tvořily 1,9% HDP v Evropě oproti 2,7% v USA a 3,2% v Japonsku.³⁰

Třetí prioritní oblast iniciativy i2010 je zaměřena na podporu sociálního začleňování do informační společnosti a omezení sociálního vyloučení, respektive překlenování digitální propasti. Evropská unie tuto politiku nazývá eInclusion. Důraz je kladen zejména na osoby se zdravotním postižením a seniory. Cílem je spravedlivý přístup ke všem občanům EU tak, aby všichni mohli stejně těžit z přínosů informační společnosti.

Iniciativa i2010 byla financována z prostředků programů MODINIS (2003-2005), eTEN (1997-2006), z 6. rámcového programu pro vědu a výzkum (FP6) a eContent Plus (2005-2008); po jejich ukončení ze 7. rámcového programu (FP7) a

²⁹ Černíková 2008, s. 34.

³⁰ EU4journalists: Věda & výzkum <<http://www.eu4journalists.eu/index.php/dossiers/czech/C34>>.

z podprogramu na podporu ICT v rámci Rámcového programu na podporu konkurenceschopnosti a inovací (CIP).

V dubnu 2006 byl v rámci iniciativy i2010 zveřejněn „**Akční plán eGovernment: Urychlování zavádění elektronické veřejné správy v Evropě ve prospěch všech**“ (i2010 eGovernment Action Plan: Accelerating eGovernment in Europe for the Benefit of All), který si jako cíle klade urychlení poskytování hmatatelných výhod všem občanům a podnikům, odstranění překážek na jednotném trhu EU, spolupráci členských států EU v poskytování služeb elektronické veřejné správy a celkové rozšíření přínosů elektronické veřejné správy. Plán si stanovuje pět základních priorit:

- žádný občan nesmí zůstat stranou - snadný přístup k e-governmentu pro všechny do roku 2010, odstranění digitální propasti
- dosažení účinnosti a efektivity v praxi – do roku 2010 výrazně přispívající k vysoké spokojenosti uživatele, transparentnosti a odpovědnosti, ke snížení administrativních nákladů a k vyšší účinnosti
- zavádění klíčových služeb - do roku 2010 by mělo být 100% veřejných zakázek k dispozici elektronicky, minimálně 50% skutečného použití, dohoda o budoucí spolupráci v oblasti dalších služeb on-line pro občany
- realizace klíčových předpokladů - občané i podniky budou moci nejpozději do roku 2010 využívat výhod pohodlného, bezpečného a interoperabilního a autentizovaného přístupu k veřejným službám v celé Evropě
- posílení účasti na demokratickém rozhodování - do roku 2010 prostřednictvím efektivní veřejné debaty a účasti na rozhodování

V dubnu 2008 vydala Evropská komise dokument s názvem „Příprava digitální budoucnosti Evropy i2010 – přezkum v polovině období“ (Preparing Europe's

digital future i2010 - Mid-term review), který hodnotí dosavadní účinnost iniciativy i2010. Podle ní se ukazuje, že se strukturální reforma začíná vyplácet, ale hospodářské prostředí je stále nejednotné. Míra širokopásmového internetu se sice zvýšila, ale v současnosti stagnuje. Zpráva také konstatuje, že výdaje na výzkum ICT ve většině členských států stále ještě nedosahují plánovaných částek. Dokument navrhuje opatření, kterými by se nadále měl rozvoj v oblasti ICT ubírat: doporučuje zvyšování důvěryhodnosti internetu a výkonnosti širokopásmového připojení, snižování digitální propasti a další rozvíjení elektronického obchodování.

Rozvoj e-governmentu v České republice

e-Government se v České republice začal rozvíjet na začátku 90. let dvacátého století. Například v Brně se informační systém magistrát pokoušel zavést již v roce 1990, ale pro technické potíže, kdy se nepodařilo propojit magistrát s úřadovny jednotlivých městských částí, se od tohoto plánu upustilo.³¹ Od počátku 90 let si začaly budovat vlastní informační systémy některé okresní úřady. Až do roku 1999 neexistovala v České republice ucelená koncepce, která by podporovala a regulovala rozvoj informační politiky a e-governmentu. Vzájemnou výměnu dat tak komplikovalo používání různých počítačových programů a jejich nekompatibilita.

V roce 1996 byl zřízen Úřad pro státní informační systém (ÚSIS), který převzal kompetence v oblasti budování Státního informačního systému o od bývalého Ministerstva hospodářství a Úřadu vlády. Problémem ale bylo nepřesné vymezení kompetencí ÚSISu. Tato situace se vyřešila až schválením zákona č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a ÚSIS byl později přejmenován na Ústav pro veřejné informační systémy (ÚVIS). Ten ve spolupráci s Radou pro státní informační politiku vypracoval a v první polovině roku 1998 předložil koncepci „**Státní informační politika – cesta k informační společnosti**“, která vymezovala priority směrem k budování informační společnosti. Koncepce byla schválena v květnu 1999 schválena. Problémem při jejím naplňování se ale stal nedostatek financí na budování infrastruktury ICT, nedostatečná koordinace zavádění informačních technologií a absence závazných pravidel pro spolupráci

³¹ Mates, Smejkal 2006, s. 14.

mezi jednotlivými subjekty ve sdílení a výměně dat. Úřady navíc chápaly ICT jako prostředek k uchování dat, nikoliv jako prostředek služby občanům. Ve stejném roce vznikla také **Koncepce budování informačních systémů veřejné správy**³², která měla tyto problémy pomoci vyřešit. Jejím cílem bylo zvýšení efektivity a autority veřejné správy, posílení důvěry občanů ve veřejnou správu a zvýšení transparentnosti a rozvoje ekonomického prostředí.³³

První službou e-governmentu, prostřednictvím které mohli občané vyřizovat elektronicky prostřednictvím elektronické pošty, bylo v roce 1999 podávání žádostí o informace podle zákona o svobodném přístupu k informacím. O rok později byl schválen zákon o elektronickém podpisu, který umožňoval občanům komunikovat s orgány veřejné moci elektronickou cestou. V souvislosti se zavedením elektronického podpisu bylo umožněno novelou správního řádu používat elektronickou poštu v řadě správních agend. Mnoho úřadů však na tuto činnost nebylo připraveno a ani neprovozovalo elektronické podatelny, jejichž prostřednictvím by bylo možné činit elektronická podání. V tomtéž roce byl zřízen Úřad na ochranu osobních údajů, který má kompetenci dohlížet nad zpracováváním osobních údajů.

V květnu 2000 byl přijat **Akční plán Státní informační politiky**, který už obsahoval dílčí projekty a cíle pro roky 2001 a 2002 a soustředil se zejména na tři hlavní oblasti: informační gramotnost, elektronizaci veřejné správy a elektronické obchodování. Ve stejné době sehrálo pozitivní roli, že se Česká republika rozhodla připojit k Akčnímu plánu **eEurope+ 2003** pro kandidátské země Evropské unie, jehož cíle se jen mírně lišily od programu pro země členské. Hlavními prioritami programu byl levnější, rychlejší a bezpečný internet, investice do lidí a znalostí a podpora využívání internetu. Základním rozdílem se v tomto dokumentu stal tzv. „nultý“ cíl - urychlit realizaci základních stavebních prvků informační společnosti prostřednictvím přístupu k dostupným

---

³² http://www.isvs.cz/user_data/zpravodajstvi/obrazky/File/ISVS-eCesko2006/UVIS-Koncepce-ISVS-1999.pdf

³³ ISVS.cz: E-government – Strategické dokumenty <<http://www.isvs.cz/e-government/e-government-strategicke-dokumenty-1-dil.html>>

komunikačním službám pro všechny, snížením cen za internetové služby a přijetím a implementací legislativy se vztahem k informační společnosti.

Česká republika se k programu přihlásila 23. dubna 2001. O necelý měsíc později Akční plán eEurope+ projednala a uložila tehdejšímu ministru Karlu Březinovi rozpracovat jej do konkrétních podmínek České republiky. Praktické naplňování však není příliš jasné, jeho požadavky byly pravděpodobně pouze začleněny do aktualizovaného Akčního plánu Státní informační politiky.³⁴ Po vstupu do Evropské unie v roce 2004 už Česká republika plnila závazky Akčního plánu eEurope 2005.

Dalším významným milníkem budování informační společnosti a e-governmentu byl v lednu 2003 vznik **Ministerstva informatiky**, jakožto ústředního orgánu státní správy pro informační a komunikační technologie, pro telekomunikace a poštovní služby. Ministerstvo převzalo pravomoci Úřadu pro veřejné informační systémy a částečně i Úřadu pro ochranu osobních údajů (oblast elektronického podpisu) a Ministerstva dopravy a spojů (oblast telekomunikací). Ministerstvo informatiky mimo jiné připravilo a prosadilo několik novel právních předpisů, jako byla novela zákona o elektronickém podpisu, která uložila všem úřadům provozovat elektronické podatelny a zavedla institut elektronické značky, či novela zákona o informačních systémech veřejné správy, jejíž účinky se však promítnou až v následujících letech. Kromě legislativních kroků připravilo Ministerstvo informatiky i státní informační a komunikační politiku, Broadbandovou strategii či Národní strategii informační bezpečnosti.³⁵ Jedním z nejvýznamnějších počinů ministerstva bylo spuštění Portálu veřejné správy v říjnu 2003 (více o Portálu v kapitole 4.2.1.1).

V souvislosti se vstupem České republiky do Evropské unie v květnu 2004 se vláda rozhodla předložit novou strategii ISVS. Byla pojmenována Státní informační politika **eČesko 2006**. Podobně jako Koncepce z roku 1999, kladl si tento dokument za cíl sjednotit postup v budování SIS. Druhým cílem bylo vytvořit systém schopný konkurovat Evropě. Cíle informační a komunikační politiky eČesko 2006 jsou shrnuty v tzv. Akčním plánu, který je součástí tohoto

---

³⁴ Lupa: Iniciativa eEurope+ završena <<http://www.lupa.cz/clanky/iniciativa-eeurope-završena/>>

³⁵ Štědroň 2007, s 20.

dokumentu. Vláda zamýšlela zajistit bezpečné a komunikační služby, informační vzdělanost a moderní veřejné služby on-line. Dalším cílem bylo přizpůsobit povahu českých SIS těm evropským.³⁶

Ministerstvo informatiky zaniklo k 1. červnu 2007 a jeho agendu si rozebraly tři jiné úřady: Ministerstvo vnitra, [Ministerstvo průmyslu a obchodu](#) a [Ministerstvo pro místní rozvoj](#). Zrušení Ministerstva a převedení jeho činností pod jiné resorty má za cíl lépe prosazovat nové změny v oblasti elektronizace veřejné správy, telekomunikací a pošty.³⁷ Oblast elektronizace veřejné správy přebralo Ministerstvo vnitra a jeho nová sekce informatiky, ve které vznikl odbor projektů e-Governmentu, odbor koncepce a koordinace informačních systémů veřejné správy a odbor rozvoje a provozu komunikační infrastruktury veřejné správy. Ministerstvo vnitra nyní zároveň spravuje Portál veřejné správy.

V srpnu 2008 byl schválen důležitý zákon o elektronických úkonech, hovorově nazývaný zákonem o e-governmentu (viz. kapitola 3.2.1.8), který zrovnopravňuje elektronickou formu dokumentu s listinnou a legislativně zefektivňuje komunikaci mezi občanem a úřadem i úřady mezi sebou. Účinnosti nabude v červnu 2009. Strategie českého e-governmentu se v současnosti řídí evropskou iniciativou i2010.

Procento občanů, kteří využívají internet ke komunikaci se státní správou, se stále zvyšuje, ale přesto stále není dostatečné. Nejvíce lidí používá internet pouze k vyhledávání informací o veřejné správě (13%), nejméně vyplňuje on-line formuláře přímo na www stránkách úřadů (3,3%). Nezanedbatelné jsou také rozdíly podle věku, vzdělání a pohlaví: nejvíce využívají on-line služby veřejné správy lidé s vysokoškolským vzděláním a ve věku 35-44 let. Naopak lidé nad 65 let a se základním vzděláním vůbec nepoužívají pokročilejší služby jako stahování formulářů a jejich on-line vyplňování (viz. Tab. 5).

Tab. 5: Použití internetu jednotlivci 16 let a starších k vybraným činnostem ve vztahu k veřejné správě ČR, 2007

Ukazatel: %	vyhledávání informací	stahování formulářů	on-line vyplňování
-------------	------------------------------	----------------------------	---------------------------

³⁶ ISVS.cz: E-government – Strategické dokumenty <<http://www.isvs.cz/e-government/e-government-strategicke-dokumenty-1-dil.html>>

³⁷ Portal.gov.cz: Ministerstvo vnitra převzalo část agendy Ministerstva informatiky <<http://portal.gov.cz/wps/portal/ s.155/7226/ s.155/10202?docid=110348>>

			formulářů
Celkem 16+	13,0	7,1	3,3
podle pohlaví			
muži	14,1	8,4	4,0
ženy	11,9	6,0	2,6
podle věku			
16-24 let	12,4	5,4	2,6
25-34 let	16,9	10,3	4,4
35-44 let	19,3	10,0	4,4
45-54 let	17,6	9,7	5,0
55-64 let	9,6	6,1	2,5
65-74 let	2,3	0,0	0,0
podle dokončeného vzdělání			
základní	2,6	0,0	0,0
střední bez maturity	3,5	1,8	0,5
střední s maturitou	22,0	12,7	5,8
vysokoškolské	36,3	20,6	9,7

Zdroj: Český statistický úřad

eGON jako symbol českého e-governmentu

V říjnu 2007 představilo Ministerstvo vnitra symbol rozvoje e-governmentu v České republice - panáčka eGONa. Ten symbolizuje moderní, přátelský a efektivní úřad. eGON je v přeneseném významu živý organismus, ve kterém vše souvisí se vším a fungování jednotlivých částí se navzájem podmiňuje. Stejně jako e-government má čtyři životní funkce, bez kterých by nemohl existovat:

- Prsty: síť Czech POINTů
- Oběhová soustava: Komunikační infrastruktura veřejné správy
- Srdce: Zákon o e-governmentu
- Mozek: Základní registry veřejné správy

Podle Ministerstva vnitra s eGONem přichází změna. “Končí zbytečné obcházení úřadů, končí pocit beznaděje člověka před kolosem státní byrokracie. Místo toho

dochází k zrovnoprávnění elektronických dokumentů s papírovými a vytvoření husté sítě univerzálních kontaktních míst, ze kterých každý může jednoduše elektronicky komunikovat se všemi úřady a institucemi. eGON je, stejně jako e-government, vstřícný, jednoduchý a funkční.“³⁸

Tento rok oslavil panáček už jeden rok své existence a má se čím chlubit. Za tu dobu se zněkolikanásobil počet Czech POINTů a podle průzkumů se je lidé zvykají používat. Zároveň se rozšířily možnosti agendy, kterou občané jejich prostřednictvím mohou vyřizovat. eGONovi také začalo tlouci srdce – to poté, co byl schválen zákon o e-governmentu. Do druhého roku plánuje další rozvoj, prioritou je zejména schválení zákona o registrech.

Praktické projekty českého e-governmentu

Portál veřejné správy

Portál veřejné správy České republiky má sloužit jako elektronická brána do veřejné správy. Jeho hlavním smyslem je usnadnit občanům a firmám orientaci a komunikaci s úřady veřejné správy a zajistit dálkový a bezplatný přístup k informacím veřejné správy. Podle programového cíle vlády by se měl stát místem, které bude integrovat a zpřístupňovat všechny zveřejňované a veřejně přístupné informace veřejné správy, včetně možné komunikace vlády. Portál je určen pro širokou veřejnost, státní správu a samosprávy, státní i soukromé organizace včetně podnikatelů, živnostníků a cizinců.

Z hlediska obsahu se dělí na část informační, ve které se všichni zájemci mohou dozvědět garantované informace týkající se státní správy, jako zákony, adresy úřadů, povinně zveřejňované informace apod., a z transakční, která slouží pro vyřizování elektronických služeb poskytovaných veřejnou správou v České republice. Všichni, kteří se zaregistrují, mohou dále prostřednictvím webových

---

³⁸ Ministerstvo vnitra: eGon jako symbol eGovernmentu
<<http://www.mvcr.cz/clanek/egon-93.aspx>>

formulářů komunikovat s příslušnou organizací veřejné správy nebo přijímat a zasílat formuláře veřejné správy.

Provoz portálu byl zahájen 11. října 2004 a přístupný je na internetové adrese www.portal.gov.cz.

Czech POINT

Český Podací Ověřovací Informační Národní Terminál, tedy Czech POINT je projektem, který by měl zredukovat přílišnou byrokracii ve vztahu občan – veřejná správa. V současnosti musí občan často navštívit několik úřadů k tomu, aby vyřídil jeden problém. Czech POINT má sloužit jako asistované místo výkonu veřejné správy, umožňující komunikaci se státem prostřednictvím jednoho místa tak, aby „obíhala data nikoliv občané“.

Cílem projektu Czech POINT je vytvořit garantovanou službu pro komunikaci se státem prostřednictvím jednoho universálního místa, kde bude možné získat a ověřit data z veřejných i neveřejných informačních systémů, úředně ověřit dokumenty a listiny, převést písemné dokumenty do elektronické podoby a naopak, získat informace o průběhu správních řízení ve vztahu k občanovi a podat podání pro zahájení řízení správních orgánů. Jde tedy o maximální využití údajů ve vlastnictví státu tak, aby byly minimalizovány požadavky na občany.

Projekt Czech POINT přináší značné ulehčení komunikace se státem. V některých situacích bude stačit dojít pouze na jeden úřad. V konečné fázi projektu by občan mohl své záležitosti vyřizovat i z domova prostřednictvím internetu.

Prostřednictvím Czech POINTu lze požádat o výpis z Katastru nemovitostí, výpis z Obchodního rejstříku, výpis z Živnostenského rejstříku, výpis z Rejstříku trestů a podat veškerá ohlášení a žádosti obecním živnostenským úřadům.

Projekt Czech Point je iniciativou sdružení eStat.cz a Ministerstva vnitra. Spuštěn byl v březnu 2007. V současné době jsou Czech POINTy rozšířeny na více než 2500 obecních a krajských úřadech, vybraných pracovištích České pošty, zastupitelských úřadech, kancelářích Hospodářské komory a také v kancelářích notářů.

eStat.cz – efektivní stát

Záměrem projektu eStat.cz - efektivní stát je získat konsensuální koncept, na němž se mohou po odborné stránce shodnout politická i hospodářská reprezentace a jehož realizace přinese jednu z klíčových reforem nezbytných pro příští vzestup České republiky. Jeho vizí je štíhlý efektivní stát poskytující občanům jimi vyžadované služby rychle, správně, přívětivě.

Cílem portálu je debyrokratizace, elektronizace úředních procesů, transparentnost veřejného sektoru, restrukturalizace a změny v řízení vlády a vytvoření registrů.

Projekt eStat.cz funguje jako nevládní organizace, původně vznikl jako občanské sdružení Michala Tošovského. Jeho současným vedoucím je Edvard Kožušník.

Regionální informační systém

Regionální informační systém obsahuje statistické a další údaje charakterizující regionální rozvoj České republiky, aktuální údaje o rozvojových programech, obcích a další. Zaměřuje se zejména na hospodářské, životní, sociální prostředí, administrativní členění, samosprávu, veřejnou správu a dotace. Jeho cílem je poskytovat informační zázemí pro podporu územního rozvoje krajským orgánům, podnikatelům a občanům. Informace jsou dostupné z internetové adresy www.risy.cz

Opencard

Karta Opencard je čipová karta určená obyvatelům a návštěvníkům Prahy. Jejím vydavatelem je Magistrát hl. m. Prahy, který si od projektu slibuje otevření nových možností komunikace mezi městem a jeho obyvateli a dále také jednodušší přístup ke službám poskytovaným Magistrátem hl. m. Prahy, institucemi zřízenými hl. m. Praha a komerčními partnery projektu Opencard. Vydávání čipových karet bylo zahájeno v srpnu 2007.

Karta Opencard v současnosti umožňuje bezhotovostní úhradu parkování v zónách placeného stání městské části Praha, dá se využít jako knihovní karta v síti knihoven spadající pod Městskou knihovnu hl. m. Prahy a jako síťová

jízdenka městské dopravy na území hl. m. Prahy. Prostřednictvím karty lze také bezpečně a pohodlně přistupovat k portálu hl. m. Prahy.

EVA – Elektronicky vládná administrativa

Eva je projektem ministerstva vnitra a partnerem Portálu veřejné správy. Jeho cílem je umožnit zveřejňování kontaktních údajů o jednotlivých obcích pro potřeby podnikatelské, informování veřejnosti, ale také řešení krizových situací. Mimo to odkazuje na nejžádanější informace ze státní správy, umožňuje vstup a vyhledávání v Katastru nemovitostí nebo poskytuje úřední informace z jednotlivých lokalit. Systém EVA mohou plně využívat pouze občané, jejichž záležitosti územně spadají do lokalit přihlášených k systému a kteří se do systému zaregistrovali. Registrace i používání systému je zdarma. Přístup k němu je možný přes webovou adresu <http://www.evin.cz/>.

Případové studie

V této kapitole jsou popsány tři případy států (Finsko, Německo, Estonsko), z nichž každý demonstruje konkrétní příklad rozvoje informační společnosti a e-governmentu. Všechny tyto země jsou v současnosti považovány za rozvinuté informační společnosti, ale každá během svého rozvoje musela překonávat specifické problémy a překážky. Případové studie dokazují, že fungování informační společnosti není univerzální a automatické, ale je úzce propojeno s vládními iniciativami.

Finsko

Finsko, stát ležící v severovýchodní Evropě, je s rozlohou 338 145 km² pátým největším státem Evropy. Ve Finsku

žije 5,2 miliónů obyvatel, tedy necelých 16 obyvatel na km², čímž se řadí na třetí příčku mezi státy s nejnižší hustotou obyvatel v Evropě. Oficiálními jazyky jsou finština a švédština, ale podobně jako v jiných severských státech většina obyvatel plyně hovoří i anglicky. Finsko jako samostatný stát vznikl v roce 1917. Státním zřízením je parlamentní republika, hlavou státu je prezident. Finsko je členem několika mezinárodních organizací: od 1969 OECD, od 1973 EHS, od 1994 NATO a od 1994 Evropské unie. Od roku 2002 platí jeho obyvatelé jednotnou evropskou měnou Euro.

Informační společnost ve Finsku

Finsko prošlo od druhé světové války obrovským rozvojem nesrovnatelným s kteroukoliv jinou evropskou zemí. V současnosti patří k technologicky nejvyspělejším zemím, dokonce bývá označováno za evropského technologického leadera. Přitom ještě na konci čtyřicátých let pracovala téměř polovina obyvatel v zemědělství. V těchto několika desetiletích rozvoje se finská vláda musela vyrovnávat s mnoha překážkami, zejména nízkou hustotou osídlení, rozdíly mezi velkými městy a odlehlými vesnickými oblastmi nebo nezanedbatelnou 5,5% švédskou minoritou.

První aktivity finské vlády na podporu informační společnosti sahají do počátku 90. let minulého století. Reagovala zejména na hodnotící zprávu OECD z roku 1992, která sice konstatovala, že Finsko má vysokou technickou úroveň, ale zároveň mu chybí jednotná strategie v dalším budování informační společnosti. V roce 1995 představilo Ministerstvo financí národní strategii „**Finsko směrem k informační společnosti**“ (Finland towards the information society – a national strategy), která měla prostřednictvím jednotlivých rozvojových projektů přispět k rozvoji informačních technologií a sítí tak, aby se Finsko postupně stalo pokročilou informační společností.³⁹ Zároveň se vláda touto strategií pokoušela vyřešit problémy se stagnující ekonomikou a vysokou nezaměstnaností (v této době kolem 17%).

V roce 2003 spustila vláda „**Program informační společnosti**“ (Information Society Programme), který si kladl za cíl podporovat soutěživost a produktivitu,

³⁹ National and Regional Information Society Strategy
<<http://www.locregis.net/Helsinki/wed/backman/backman.htm>>

podporovat sociální a regionální rovnost a zvýšit blahobyt občanů a kvalitu jejich života prostřednictvím informačních a komunikačních technologií. Vláda se rozhodla podporovat rozvoj informační společnosti zejména zajištěním vysokorychlostního připojení občanům, vylepšením jejich informační gramotnosti, zlepšováním informačních služeb a služeb e-governmentu.⁴⁰ Tento program byl rozdělen na menší sub-programy, které měly zajistit jednotlivé cíle. V lednu 2004 přijala vláda rezoluci národní broadbandové strategie pro léta 2004-2007, která si za cíl dala do konce roku 2005 zajistit vysokorychlostní, cenově přijatelné internetové připojení pro dostupné všem a dále průběžně zvyšovat počítačové schopnosti obyvatel. Ve svých programech se zaměřovala se i na skupiny obyvatel se speciálními potřebami, zejména na tělesně postižené a starší věkové skupiny. Akční program Ministerstva dopravy a komunikací „**Směrem k bezbariérové komunikaci**“ (Towards barrier-free communication) z roku 2005 se zaměřil na specifické problémy již zmíněných znevýhodněných skupin při elektronické komunikaci. Snažil se o zvýšení spolupráce úřadů s těmito občany, vyzdvihoval jejich zvláštní potřeby a prostředky řešení.

Finsko jako člen Evropské unie zároveň plní strategie směřující k informační společnosti (eEurope 2002, eEurope 2005, iniciativa i2010). Podle Evropské komise přijali Finové širokopásmové technologie rychleji než kterákoliv jiná země Evropské unie.⁴¹ Zatímco průměrná penetrace v EU v roce 2007 byla 54%, Finsko se mohlo chlubit číslem téměř o 20% vyšším.

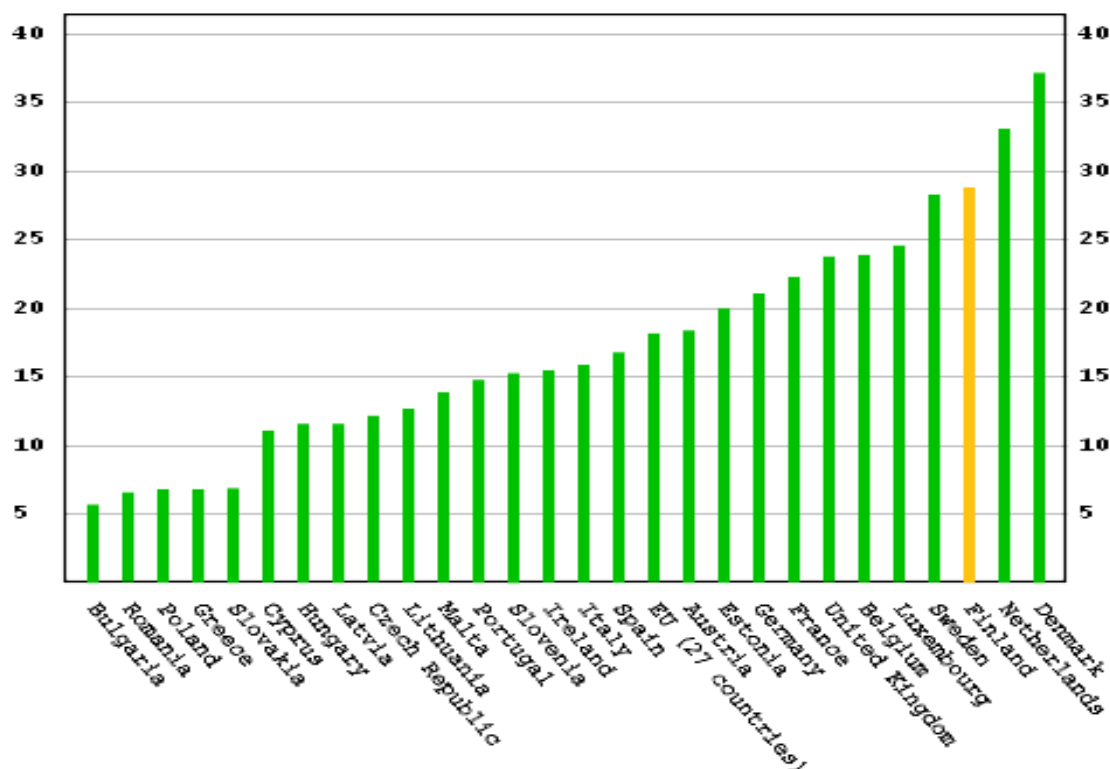
⁴⁰Information society programme

<http://www.tietoyhteiskuntaohjelma.fi/esittely/en_GB/introduction/files/1123329700000607/default/tietoyhteiskuntaohjelma_2006_en.pdf>

⁴¹13th Progress Report on the Single Telecoms Market

<http://ec.europa.eu/information_society/policy/ecomm/library/communications_reports/annualreports/13th/index_en.htm>

Graf 5: Penetrace vysokorychlostního připojení, počet vysokorychlostních přípojek na 100 obyvatel, 2007

Zdroj: Eurostat

Příčin současné vysoké úrovně informační společnosti ve Finsku je několik. Základem je **kvalitní, široce dostupné a relativně levné vysokorychlostní připojení**, ke kterému jsou připojeno už dvě třetiny domácností. Na sto obyvatel v roce 2007 připadalo 28,8 vysokorychlostních přípojek, zatímco průměr členských států byl 18,2, v České republice jen 12,2 přípojky (viz. Graf 5). Druhým prvkem je **vysoká úroveň školství** na všech úrovních od mateřských po vysoké školy. To potvrzují i mezinárodní srovnávací testy PISA, které od roku 2000 pořádá každé tři roky organizace OECD. Finští žáci a studenti se ve všech zkoumaných oblastech (čtenářská gramotnost, matematická gramotnost, přírodovědná gramotnost) vždy umístili na vrcholných příčkách, v testech v roce 2003 dokonce obsadili všechna první místa.⁴² Vláda také podporuje rozvoj technických a přírodovědných oborů na vysokých školách. Podíl studentů těchto oborů se stále zvyšuje a v porovnání s jinými evropskými státy je podíl studujících technické a přírodovědné obory nadprůměrný.⁴³ Dalším významným

⁴² PISA 2006 Finland. <http://www.pisa2006.helsinki.fi/finland_pisa/results/2006/2006.htm>

⁴³ Podle statistik Eurostatu se počet absolventů technických oborů zvýšil v průměru z 15,9 v roce 1998 na 17,9 v roce 2006 (počítáno na 1000 obyvatel mezi 20-29 rokem). Průměr států EU27

aspektem jsou **investice do vědy a výzkumu**. Finská vláda již od roku 1982 každoročně investice navyšuje. V roce 2007 tvořil příspěvek na vědu a výzkum 3,47% HDP, tedy po Velké Británii nejvíce v Evropě. Důležitým faktorem je i vysoká úroveň finských **veřejných knihoven** a jejich další systematické rozvíjení. Knihovny kromě tradičních výpůjčních služeb nabízejí možnost přístupu k počítači a internetu.

Dlouhodobá podpora vzdělání a nových technologií vynesla Finsko mezi nejlépe hodnocené informační společnosti světa. Podle Finského statistického úřadu⁴⁴ používá 83% všech obyvatel pravidelně internet. Nadprůměrnou úroveň počítačové gramotnosti vykazují i obyvatelé věkové skupiny nad 65 let: v roce 2007 používalo ve Finsku internet v této věkové skupině 28% uživatelů, v EU15 19% a v České republice jen 4,4% občanů. Pro Finy jsou kromě Internetu důležité i ostatní informační a komunikační technologie, a to zejména mobilní telefon. Na sto obyvatel připadá 108 aktivních mobilních telefonních čísel. Konkurenční boj tlačí ceny hovorného dolů, a to naopak pomáhá dalšímu rozvoji služeb. Výroba a prodej mobilních telefonů Nokia jako nejznámějšího finského výrobku také nemalou měrou přispívá k rozvoji finské ekonomiky.

Finsko se řadí mezi státy s kombinací informační ekonomiky a štědrého sociálního systému, což znamená na jedné straně bezplatné, vysoce kvalitní vzdělání na všech stupních škol, veřejný systém zdravotnictví a štědré sociální dávky (důchod, nezaměstnanost). To je na druhou stranu vyváženo vysokými daněmi. Tento model se ale u veřejnosti těší velké oblibě a z Finska vytváří zemi, kde míra chudoby patří k nejnižším na světě.⁴⁵ Finsko je také jednou z nejméně zkorumpovaných zemí, podle indexu CPI světové organizace Transparency International byla v letech 2000 až 2006 zde byla míra korupce nejnižší ze všech států světa. V roce 2007 se před něj dostalo Dánsko.⁴⁶

---

v roce 2006 byl 13 absolventů, pro porovnání v České republice jen 10 absolventů technických oborů na 1000 obyvatel.

⁴⁴ Statistics Finland <http://www.stat.fi/index_en.html>.

⁴⁵ Castells 2002, s. 12.

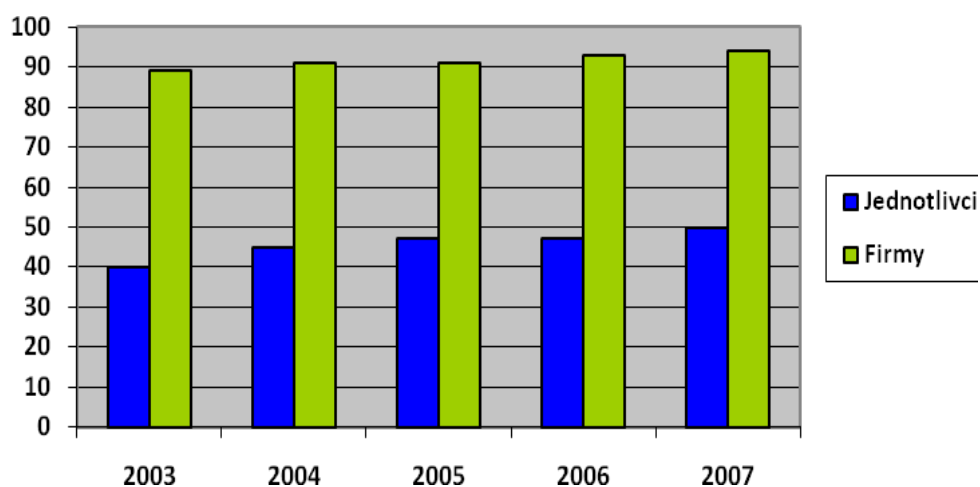
⁴⁶ Transparency International: Corruption Perception Index <http://www.transparency.org/policy_research/surveys_indices/cpi>.

Finský e-government

Současný finský model e-governmentu je založen na centrálním řízení a decentralizované zodpovědnosti a implementaci. Jeho další rozvoj stojí na vztahu a spolupráci mezi centrální administrativou a regionální a místní samosprávou. Svoji roli hrají i nezávislé agentury spadající pod dohled parlamentu, které zajišťují služby e-governmentu. Ve správě a rozvoji e-governmentu hrají klíčovou roli Ministerstvo financí a Ministerstvo vnitra, která mají rozdělené pravomoce a zodpovědnosti. Hlavní regulační rámec zajišťuje Ministerstvo spravedlnosti. Internetové služby orgánů státní správy jsou podle průzkumu OECD na vysoké úrovni. Téměř všechny nabízejí na svých webových stránkách základní informace a více než polovina umožňuje s nimi interaktivně pracovat.⁴⁷

Cílem finského e-governmentu je zajištění bezpečných a uživatelsky přívětivého prostředí on-line služeb veřejné správy. Podle průzkumů nejčastěji obyvatelé Finska navštěvují webové stránky místních úřadů (49%) a portál Ministerstva práce (37%). Služeb e-governmentu využívá téměř 100% firem ve Finsku a 50% občanů (viz. Graf 6). V únoru 2002 byl spuštěn portál Suomi.fi, který umožňuje přístup ke službám veřejné správy soustředěným na jednom místě. Portál pracuje s pokročilými technologiemi, podporuje autentizaci přístupu pomocí digitálních certifikátů, klíčů a bankovních certifikátů. Obsahuje informace a činnosti rozdělené nejen podle témat, ale i podle uživatelů: (mladí lidé, starší lidé, podniky) a má tři jazykové verze – finskou, švédskou a anglickou.

Graf 6: Využití služeb e-governmentu, v procentech

⁴⁷ E-government in Finland: An Assessment

V roce 1999 byla ve Finsku zavedena multifunkční elektronická ID karta, která obsahuje mikročip s uživatelským číslem. Na kartě je fotografie držitele. Karta slouží k identifikaci, může být použita při elektronických transakcích, jako zdravotní průkaz při návštěvě ordinací lékařů a lékáren (zdravotní údaje musí být před tím na e-kartu nahrány) a i jako cestovní dokument po státech EU. Elektronická karta se může stát i síťovým klíčem pro všechny možné typy online služeb, které vyžadují identifikaci, jako například elektronický podpis.

Finské problémy

Přes vyjmenovaná pozitiva se Finsko ale potýká i s problémy. I přes veškeré snahy vlády zde existují rozdíly v dostupnosti technologií ve velkých městech a odlehlých, řídko osídlených oblastech. Vzhledem k nízkému osídlení je ale datová komunikace pro Finy velice důležitá. Průzkumy například poukazují na schopnosti žáků. Ti, kteří navštěvují školu ve větším městě, mají k dispozici o třetinu více počítačů (měřeno počtem počítačů na jednoho žáka) než ti, kteří chodí do školy ve venkovských oblastech. V provincii Åland a v některých odlehlých severovýchodních regionech je situace ještě horší. V řídko osídleném Finsku je také prakticky nemožné pokrýt celou zemi vysokorychlostním internetem. Vždy tedy budou existovat oblasti a lidé v nich bez možnosti dosáhnout na moderní komunikační prostředky, které by možná právě kvůli své poloze potřebovali.

Z důvodů transformace společnosti a rychlého jejího přechodu od industriální k informační se změnily potřeby obyvatel. Odlehlé venkovské oblasti se vyprazdňují a lidé se stěhují do větších měst, kde mají vyšší šanci nalézt zaměstnání a zároveň je zde k dispozici více služeb a širší možností vzdělávání. V současnosti žije ve městech už 71% obyvatel.⁴⁸ Stejný, i když pomalejší trend je možné zaznamenat v severojižním směru. Jih Finska s hlavním městem Helsinky je politickým, hospodářským i kulturním centrem země, kde na deseti procentech rozlohy země (provincie Jižní Finsko) žije přes 40% všech obyvatel. Ze

---

⁴⁸ I přesto, že v celé EU žije průměrně 74% obyvatel ve městech, vzhledem k nízké hustotě obyvatel Finska představuje vylidňování venkovských oblastí velký problém. Pokud tento trend bude pokračovat, zůstanou (vzhledem k nízkému počtu měst na velkém území) rozsáhlé oblasti země téměř bez obyvatel, a ti kteří zde budou bydlet budou mít stále horší podmínky k životu (sociální služby, veřejné služby, přístup ke vzdělání, zdravotní péči, zboží).

severských oblasti přicházejí zejména vzdělanější lidé a studenti, kteří se po absolvování univerzity nevrací už zpátky domů. V důsledku těchto pohybů vznikají nerovnosti, kdy velká centra vytvářejí většinu národního ekonomického bohatství a vzdalují se venkovským oblastem, a tak prohlubují se digitální propasti mezi vzdělanějšími městy a zemědělským venkovem.

Dalším finským problémem je rychlé stárnutí populace. Ve Finsku v současnosti je jedna pětina obyvatel starších než šedesát let. Finové mají podle statistik naději při dožití 60 let, že budou žít dalších 20,6 roku. Na jednu ženu ve Finsku v roce 2007 připadalo 1,84 dítěte, přirozený přírůstek obyvatel je každý kolem dvaceti tisíc lidí. Znamená to tedy, že (podobně jako v jiných západních státech) prodlužování věku a nedostatečný počet dětí přirozeně zvyšuje průměrný věk a i přesto, že lidí ve společnosti přibývá, společnost se nereprodukuje, ale stárne. Pokud bude tento trend pokračovat, může to vážně ohrozit další rozvoj finské ekonomiky. Souvisejícím problémem je začleňování starších občanů do informační společnosti. Vláda již od poloviny devadesátých let minulého století podporuje projekty a sama vytváří iniciativy na podporu starších osob v souvislosti s informační gramotností. Starší Finové obecně přijímají nové technologie lépe než občané jiných států v tomto věku, o čemž svědčí i statistiky: ve věkové skupině od 60 do 74 let používá internet 39% občanů (v České republice používalo v roce 2007 internet pouze 4,4% obyvatel starších 65ti let), mobilní telefon ve věkové skupině 65-74 let používalo v roce 2007 dokonce 87% lidí (v České republice jen 61% občanů stejné věkové kategorie). Cílem vlády je tato čísla ještě zvýšit, aby se starší generace mohla plně účastnit informační společnosti se všemi jejími výhodami.

Finská vláda se problémy snaží řešit pomocí mnoha rozvojových projektů zaměřených na specifickou oblast problému, například zastavení odlivu obyvatel z méně rozvinutých oblastí (projekty na podporu rozvoje tamního školství, informačních technologií) nebo zvyšování informační gramotnosti starších lidí (např. projekt „Poznejte budoucnost svých dětí“, který zvyšoval gramotnost rodičů školních dětí). Mnoho problémů má ale hlubší sociální a ekonomické kořeny, které nelze vyřešit rychle a efektivně. Náprava potrvá desítky let a již dneska je zřejmé, že některé sociální trendy, např. migrace do měst, jsou

pravděpodobně nezvratné. Naopak jiné by s generační obměnou mohly téměř vymizet (nízká gramotnost starších lidí). Příklad Finska ukazuje, že digitální propast nelze nikdy zcela úplně zacelit ani v nejvyspělejších státech. Vždy budou existovat rozdílné společenské, geografické i individuální podmínky, díky kterým nebudou moci být naplněny ideály úplné informační společnosti.

Německo

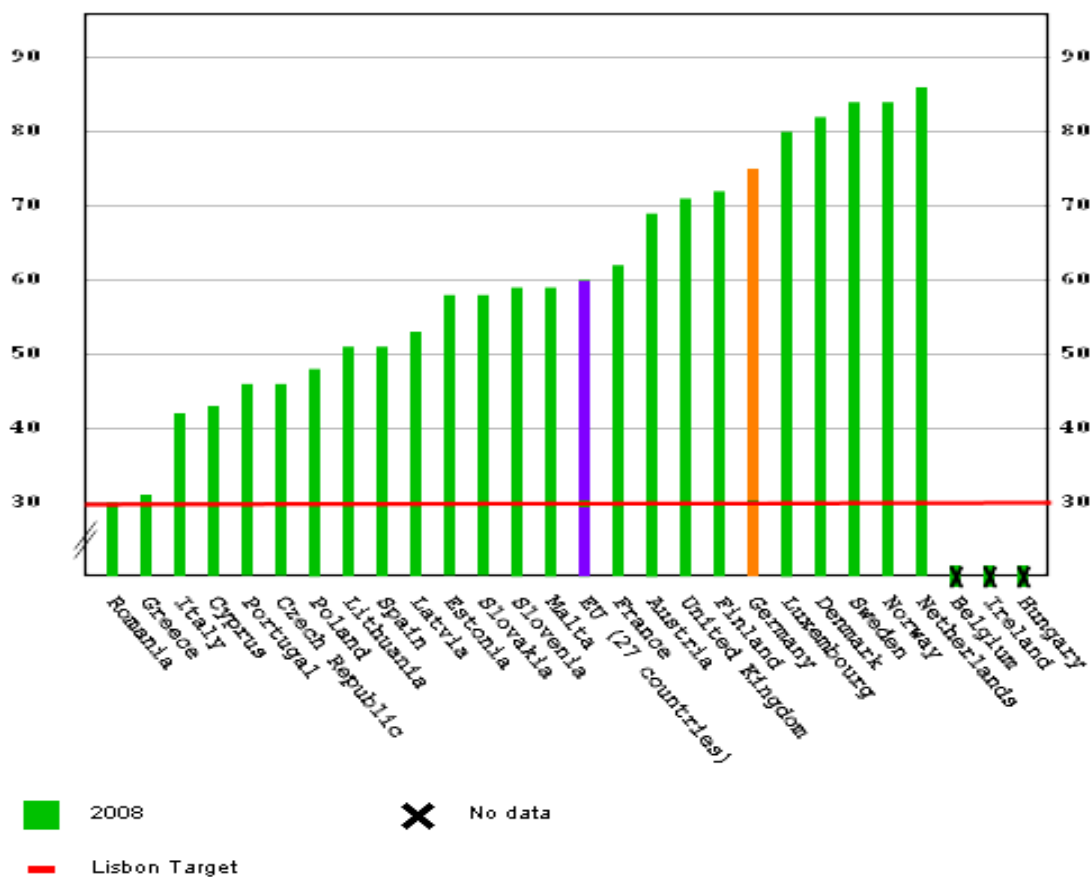

Spolková republika Německo je středoevropský stát o rozloze 357 tisíc km² s více než 82 miliony obyvatel, což ho co do počtu obyvatel řadí na první místo mezi státy Evropské unie. Německo v současné podobě existuje od roku 1990, kdy byly opětovně spojeny Spolková republika Německo a Německá demokratická republiky v jeden státní celek. Země je politicky rozčleněna na 16 spolkových republik, z nichž každá má vlastní vládu a do jisté míry autonomii v rozhodování. Německo bylo v roce 1957 jednou ze zakládajících zemí dnešní EU, dále v roce 1961 zakládající zemí OECD, od roku 1973 je členem OSN a od roku 1955 NATO.

Německá informační společnost

Informační společnost v Německu prochází několik posledních let obrovským rozvojem. Německý statistický úřad hlásí, že internet v roce 2008 používá už 71% obyvatel starších 10 let. Vysokorychlostní připojení mělo v roce 2003 zavedeno pouhých 9% domácností, o čtyři roky později je to už 50%. V evropských statistikách se Německo řadí v počtu internetových přípojek ke státům s nadprůměrnou penetrací – zatímco průměr států EU v připojení domácností v roce 2008 byla 60%, v Německu bylo připojeno 75% domácností (viz. Graf 7). Nadprůměrně využívají němečtí občané i služby e-governmentu: v roce 2008 je používalo průměrně 28,9% občanů EU, v Německu to bylo o 3,2% více.

Graf 7: Domácnosti, které mají přístup k internetu, v procentech, 2008

Zdroj: Eurostat

První zásadní program německé vlády věnující se informační společnosti „**Inovace a pracovní místa v informační společnosti 21. století**“ (Innovation und Arbeitsplätze in der Informationsgesellschaft des 21. Jahrhunderts“)⁴⁹ byl připraven v roce 1999 Ministerstvem pro vzdělávání a rozvoj. Představoval přehled různých aktivit, které měly napomoci rychlému rozvoji společnosti stojící na moderních a informačních a komunikačních technologiích. Mimo jiné se zabýval přístupem občanů k internetu, zvýšení a zkvalitnění informační a multimediální výchovy a ve školách, možností využití nových technologií v obchodu nebo rozvojem digitálních knihoven. O rok později byla spuštěna iniciativa **BundOnline2005**. Jejím cílem bylo do roku 2005 zpřístupnit online všechny služby vládní administrace a zajistit tak, že občané i firmy se k informacím dostanou rychleji, jednodušeji a levněji. Vedlejším efektem iniciativy byly modernizovanější a rychlejší úřední struktury a procesy vládní administrativy. Projekt propojil všechna spolková ministerstva a další správní úřady pomocí internetu. Na webové stránky www.bund.de spuštěné v roce 2001 mohou občané,

⁴⁹ <http://www.bmbf.de/pub/inno21d.pdf>

podniky a instituce najít různé informace, rady, kontaktní adresy a formuláře týkající se státní správy a samosprávy.

V roce 2003 vyhlásila vláda akční program „**Informační společnost Německo 2006**“ (Informationsgesellschaft Deutschland 2006)⁵⁰, který se časově i tematicky překrýval s evropským akčním plánem eEurope2005. Vláda v něm určila konkrétní cíle, jakým způsobem chce do roku 2006 rozvíjet německou informační společnost. Program se zaměřoval na čtyři hlavní oblasti:

- digitální ekonomika zaměřená na růst a konkurenceschopnost
- vzdělávání, výzkum a rovné příležitosti
- e-government, bezpečnost a důvěryhodnost internetu
- e-health

Mezi cíli se například objevilo: do roku 2005 mělo internet používat 75% občanů se stoupajícím podílem žen. Mobilní telefon mělo do roku 2004 používat 80% obyvatel. Do roku 2006 měl vystoupat podíl žen studujících technické a informační obory na vysokých školách až na 40%. Rozvíjet se dále měly i online služby státních úřadů, v průběhu roku 2005 měly být zavedeny zdravotní karty a o rok později i elektronické předpisy na léky. Občané se měli naučit používat elektronický podpis. Nyní je zřejmé, že ne všechny ambiciózní cíle se podařilo splnit (internet v roce 2005 používalo jen 54% obyvatel, z toho 62% mužů a 47% žen; elektronický podpis stále neumí nepoužívat většina obyvatel, ale na druhou stranu podíl žen studující technické a informační obory stoupá – v roce 2006 jich bylo 41,3%, vláda zavedla zdravotní karty i e-předpisy na léky, které šetří čas lékařům i pacientům; mobilních aktivních mobilních telefonních čísel bylo v roce 2004 registrováno 90 na 100 obyvatel mobilních telefonů), ale Německo i přesto udělalo významný pokrok v zařazení svých občanů do moderní informační společnosti.

Po jeho skončení navazoval v roce 2006 představený akční program „**Informační společnost Německo 2010**“ (Informationsgesellschaft Deutschland 2010)⁵¹, který

⁵⁰ Informationsgesellschaft Deutschland

<http://www.bmbf.de/pub/aktionsprogramm_informationsgesellschaft_2006.pdf>.

⁵¹ iD2010 <<http://www.bmwi.de/BMWi/Redaktion/PDF/I/id2010-programm.property=pdf.bereich=bmwi.sprache=de.rwb=true.pdf>>.

je v platnosti doposud. Nový plán se zaměřuje zejména na optimalizaci telekomunikační a mediální politiky, e-business, stále zlepšování a rozšiřování služeb e-governmentu a informační vzdělávání. Řeší také dopady nových technologií na státní ekonomiku.

Hlavním problémem Německa je stále velký ekonomický rozdíl mezi „starými“ a „novými“ zeměmi. Občané západní části země stále ekonomicky dotují východní část, které se stále potýká s vysokou nezaměstnaností a celkovou nižší životní úrovní. Vidět to lze i na statistikách rozšíření informačních technologií: vybavení domácností a podniků je na území bývalé NDR nižší (viz. Tab. 6) než ve státech západního Německa. Nejmarkantnější rozdíl je vidět v připojení k vysokorychlostnímu internetu, kde se čísla odlišují o téměř 20%. To dále ovlivňuje využívání pokročilých online služeb včetně e-governmentu.

Tab. 6: Vybavenost domácností IT, 2007

	Německo	Země bývalého tzv. západního Německa	Země bývalého tzv. východního Německa
Domácnosti s počítačem	72,7	73,3	70,3
Domácnosti s připojením k internetu	64,9	66,0	60,0
Domácnosti s širokopásmovým připojením	70,7	73,8	56,0

Zdroj: Statistisches Bundesamt Deutschland

Problém tureckých Němců

Německo je podle amerického Institutu migrační politiky⁵² domovem třetí největší populace imigrantů na světě. V roce 2007 tu žilo 7,2 milionu cizinců, kteří tak tvořili 8,9% všech obyvatel. Nejpočetnější skupinou cizinců žijících na německém území jsou Turci, kterých zde k 31.12. 2007 žilo více než 1,7 milionu.⁵³

Nejpočetnější skupiny Turků žijí v oblastech bývalého tzv. západního Německa, nejvíce ve spolkových zemích Severní Porýní – Vestfálsko, Bádensko-Württembersko a Hesensko. Turkové obývají zejména městské lokality (největší komunity najdeme v Berlíně, Brémách, Frankfurtu nad Mohanem, Hamburgu,

⁵² Migration Policy Institute <<http://www.migrationpolicy.org/>>.

⁵³ Statistisches Bundesamt Deutschland <<http://www.destatis.de/>>.

Hannoveru, Mnichově, Porúří a Stuttgartu), jen malé procento z nich žije na venkově.

Turečtí imigranti začali do Německa přicházet už v 60. letech 20. století, kdy zde po válce bylo velké množství pracovních příležitostí zejména v průmyslovém odvětví. V roce 1961 tu pracovalo 6800 Turků. Jejich počet se od té doby se jejich počet stále zvyšoval. Vrcholu dosáhl v roce 1999, kdy na německém území žilo 2,1 milionu Turků (německé občanství bylo uděleno 104 tisícům z nich). Mnoho z nich se už narodilo přímo v Německu. Problémem se v devadesátých letech ale začal stávat nedostatek pracovních míst způsobený restrukturalizací průmyslu. Turkové do té doby zastávali (a většinou stále zastávají) zejména nekvalifikované dělnické profese. V současnosti se míra nezaměstnanosti Turků pohybuje kolem 25%.

Hlavním problémem Turků žijících v Německu je jejich nízké, většinou jen základní vzdělání. Při ztrátě zaměstnání pak jen těžko hledají novou práci. Bariérou, která je odděluje od většinové německé společnosti, je jazyk. Ve svých rodinách mluví turecky a zároveň se většinou stýkají jen v rámci komunity se stejně mluvícími příbuznými a známými. Podle zprávy⁵⁴ Centra pro studium Turků (Stiftung Zentrum für Türkeistudien) mluví 57% ve svém volném čase většinou turecky, jen 10% německy a 32% oběma jazyky. Znalost jazyka je ale základním integračním předpokladem, který umožňuje plnohodnotný život ve společnosti. Imigrační úřady by proto měly více klást důraz na jazykové vzdělávání imigrantů.⁵⁵

Překážky musí překonávat i děti přistěhovalců, které přicházejí do škol, kde se mluví pro ně neznámým jazykem: 80% dětí z neněmecky hovořících rodin vykazuje na svůj věk nedostatečnou znalost němčiny⁵⁶. Časem se sice německy naučí, ale přesto díky tomuto hendikepu zaostávají za svými německými vrstevníky. Turecké děti dosahují oproti německým v průměru horších školních výsledků. To opakovaně potvrzují i mezinárodní srovnávací studie PISA pořádané organizací OECD. Ta již několik let apeluje na německou vládu, aby s touto

⁵⁴ Die Integration türkischstämmiger Migrantinnen und Migranten in Nordrhein-Westfalen <<http://www.zft-online.de/UserFiles/File/NRW-Bericht%202006.pdf>>, s. 13.

⁵⁵ V průměru navštěvuje jazykový kurz němčiny 68% tureckých imigrantů. Mezi důvody, proč se neučit německy, patří zejména příliš velké pracovní vytížení (75%), nedostatek jazykových kurzů (25%) a nízká motivace pro učení se nového jazyka (7%).

⁵⁶ Jungiusd 2007, s. 4.

situací něco dělala. Jen 9,4% dětí z tureckých rodin se dostane na gymnázium, oproti 30% z německých. Každoročně střední školu nedokončí až 30% tureckých dětí oproti 8% německých. Dvakrát více tureckých dětí také navštěvuje speciální školy. Většina tureckých dětí ale pochází z rodin s nižším vzděláním patřící k nejchudším obyvatelům země.

Německá veřejnost vidí kromě nízké schopnosti integrace i další stinné stránky tureckých přistěhovalců, například kriminalitu, vzestup radikálních hnutí nebo strach z přílišného pronikání cizích myšlenkových vlivů.

Digitální propast mezi tureckými a německými obyvateli Německa se prohlubuje. Nízké vzdělání, nízká počítačová gramotnost a zároveň nízký příjem téměř zaručuje, že internet a jiné moderní IT technologie nejsou prvotním zájmem tureckých obyvatel. Jejich život v komunitě a nízká motivace měnit své životní zvyklosti vede k jejich vyloučení z většinové společnosti. Při jednání s úřady, vyplňování formulářů nebo hledání si nové práce nevyužívají možností elektronických služeb, což je znevýhodňuje před ostatními obyvateli. Zejména dospělí Turci sice o počítačích a internetu vědí, ale už si nedokážou přesně představit, jakou sílu a možnosti nová média a informační technologie mají.⁵⁷ Jejich používání by jim pomohlo v mnoha životních situacích. Internet zároveň může sloužit jako prostředek pro lepší socializaci. Turci sice žijí v moderní informační společnosti, ale nemohou z ní nijak profitovat. Sami si to ovšem neuvědomují: neznají možnosti nových technologií a nevědí, že by jim mohli pomoci v běžném životě.

Německá vláda neměla až do roku 2007 žádný centrální plán pro integraci migrantů do společnosti. Pouze základní jazykové, kulturní a historické znalosti musí v tzv. Integračním testu prokázat ten, kdo žádal o státní občanství.

V oblastech a městech s největšími tureckými komunitami vznikají ale různé jednotlivé projekty, které mají do společnosti zařadit nejen děti přistěhovalců.

Zajímavým příkladem je tzv. **Evropská bilingvní základní škola Aziz Nesin v Berlíně** (v 3,5 milionovém městě žije jedna z největších tureckých komunit v Německu – podle odhadů kolem 200 tisíc lidí), která funguje od roku 1995. Na

---

⁵⁷ Hinkelbein 2004, s. 4.

této škole se žáci už od první třídy učí v turečtině i němčině - podle mateřského jazyka dítěte. Druhý jazyk je vyučován jako cizí několik hodin týdně a zároveň jsou v něm vyučovány méně závažné předměty. Turecké děti se tak mohou méně násilnou formou naučit německy a zároveň se učí základní předměty ve svém rodném jazyce. Německé děti se zase mohou naučit jazyk největší minority v jejich zemi.

Program sdružení MediaKomm Esslinger **Občané chodí online** (Bürger gehen online)⁵⁸ byl spuštěn v roce 2001 ve městě Esslinger na Neckaru, kde žije šestitisícová komunita Turků⁵⁹. Jeho cílem bylo vylepšit vztah obyvatel města k internetu a novým médiím, pomoci překonat překážky nové technologie používat a zároveň umožnit všem obyvatelům města jednoduchý přístup k počítači. Princip projektu je jednoduchý: po celém městě bylo otevřeno 19 místností vybavených počítači s připojením k internetu, které mohl kdokoli zdarma pro osobní potřebu použít. Proškoleni byli několik desítek tzv. mentorů, kteří měli za úkol lidem pomáhat pracovat s počítačem a internetem. Projekt byl namířen jak na obyvatele, kteří nemají počítač vůbec doma, tak na ty, kteří si chtějí rozšířit svoji počítačovou gramotnost, a oslovit měl tedy lidi ze všech věkových i sociálních skupin. Důležité bylo, že se do něj podařilo zapojit i imigranty. Projekt měl mezi obyvateli úspěch, o čemž svědčí, že stále běží. Přehled míst, kde je možné zadarmo použít počítač, je k dispozici na internetových stránkách města. Pořádající sdružení MediaKomm projekt v současnosti vyhodnocuje.

Ve stejnou dobu byl ve spolkové zemi Bádensko-Württembersko spuštěn i další program, zaměřený speciálně na přistěhovalce. Jeho název „**Jazyk – Integrace – PC**“ (Sprache – Integration – PC, ve zkratce SIP) už mnohé prozrazuje o jeho obsahu. Účastníci kurzů se najednou učí ovládat počítač i nový jazyk a obojí vzájemně kombinují. Zvládnutí obojího alespoň na základní úrovni významným způsobem přispívá k jejich integraci do společnosti. Kurz měl pomoci také zvýšit kvalifikaci účastníků a tím zajistit jejich vyšší konkurenceschopnost na pracovním trhu.

---

⁵⁸ <http://www.buerger-gehen-online.de/>

⁵⁹ Celé město má 91 tisíc obyvatel, 21% z nich jsou cizinci.

Projekt lokálního významu pro město Münster s názvem „**Senioři: Média – Migrace – Integrate – Particpace**“ (Senioren: Medien – Migration – Integration – Partizipation) spustila tamní pracovní skupina Ostviertel v roce 2003. Cílem tohoto projektu je pomoci seniorům cizincům orientovat se v nových médiích a ukázat jim možnosti, které jim tato média zejména při jednání s úřady nabízí. Senioři by se tím měli více integrovat do většinové německé společnosti. V rámci tohoto projektu byla vytvořena webová stránka <http://www.senioren-migranten.de/>, kde mohou zájemci najít informace, které jim mohou pomoci orientovat se. Výhodou je mnohojazyčnost stránky, která pokrývá hlavní imigrační jazykové komunity v Německu.

Nutnost vzdělávání imigrantů a zvyšování jejich počítačové gramotnosti potvrdila i konference konaná v Berlíně v roce 2004. Ta se pod názvem **Integrační motor internet – digitální šance pro migranty** (Integrationsmotor Internet – Digitale Chancen für Migrantinnen und Migranten) věnovala integraci cizinců prostřednictvím nových informačních technologií. V Berlíně diskutovali vědci, politici i lidé z praxe o tom, jakou roli hrají nová média v integraci přistěhovalců.

V červnu 2007 představila spolková kancléřka Angela Merkelová **Národní integrační plán Nová cesta, nová šance** (Neue Wege, Neue Chance)⁶⁰, který do té doby Německu chyběl. Propojuje iniciativy státních úřadů všech úrovní i nestátních organizací. Plán si klade 10 konkrétních cílů:

- Vylepšení integračních kurzů
- Podpora jazykového vzdělávání
- Integrace prostřednictvím vzdělávání, zvýšení pracovních příležitostí
- Zlepšení životní prostředí pro ženy (rovná práva)
- Podpora místní integrace
- Integrace prostřednictvím kultury
- Integrace prostřednictvím sportu
- Integrace prostřednictvím médií
- Angažování ve věcech veřejných, posílení práv na politickém rozhodování

---

⁶⁰<<http://www.bundesregierung.de/Content/DE/Artikel/2007/07/Anlage/2007-08-30-nationaler-integrationsplan.property=publicationFile.pdf>>.

- Integrace prostřednictvím vědy

Každé z témat je v plánu podrobně rozpracováno a v současné době již běží různé integrační projekty a programy. Německá společnost by se díky tomuto programu měla stát tolerantní a otevřená pro všechny její obyvatele. V dokumentu není samostatně uveden jako cíl zvyšování informační a počítačové gramotnosti, ale prolíná se několika tématy: vzděláváním, integrací prostřednictvím médií nebo v angažování ve věcech veřejných.

Situace tureckých Němců se díky jednotlivým integračním projektům postupně zlepšuje. I přesto, že se současná turecká komunita pohybuje v kruhu, většina nezná pořádně jazyk své nové vlasti, nemá dostatečné vzdělání a neumí používat nové technologie, nová generace má mnohem lepší vyhlídky. Německá vláda si začíná uvědomovat, že imigranti jsou již nezanedbatelnou součástí populace. Digitální propast, která se mezi německými a tureckými občany zvětšovala, má nyní reálnou šanci se začít zmenšovat.

Estonsko

Estonsko je pobaltská země ležící v severovýchodní Evropě. Na území velkém 45,227 km² žije 1,3 milionu obyvatel, čímž se Estonsko řadí k nejméně lidnatým státům v Evropě. Estonsko vzniklo jako samostatná republika v roce 1918. V červnu 1940 bylo oficiálně prohlášeno za Estonskou sovětskou socialistickou republikou a připojeno k Rusku. Nezávislé se stalo opět v roce 1991 po rozpadu Sovětského svazu. Doposud se však 25% obyvatel hlásí k ruské národnosti. Estonsko vstoupilo do Evropské unie současně s Českou republikou v roce 2004, od stejného roku je členem i NATO.

Estonský e-government

Estonsko se už od 90. let 20. století snažilo dotáhnout se na úroveň nejvyspělejších států Evropy a držet s nimi krok.

Prvním oficiálním dokumentem vztahujícím se k informační společnosti byly „**Principy estonské informační politiky**“, které estonský parlament přijal v květnu 1998. Určoval směr, kterým by se měla estonská informační společnost ubírat příštích několik let. V novém dokumentu z roku 2004 „**Principy estonské informační politiky 2004 – 2006**“ byly předcházející principy a cíle zkorigovány tak, aby odpovídaly novému vývoji a zároveň byly v souladu s informačními politikami EU, zejména strategií eEurope 2005. Kromě „evropských“ cílů se Estonsko se v dokumentu zavázalo:

- představit e-slужby ve všech státních úřadech spolu se zvyšováním informační gramotnosti a e-aktivit celé společnosti
- neklesnout v úrovni rozšíření a používání ICT níže než průměr EU a tím podpořit efektivitu estonské ekonomiky a společnosti jako celku
- zvýšit exportní kapacitu sektoru IT

Pro léta 2004 – 2006 si zároveň uložilo konkrétní cíle jako rozvíjení e-slужeb pro občany, podniky i veřejné instituce, podporování e-demokracie s plánem zavedení

systému pro e-volby, zvyšování bezpečnosti informačních systémů, podporování e-learningu, rozvoj programů na podporu e-inkluze nebo rozvoj e-podnikání.

Podle tohoto programu se Estonsko má stát e-státem.

Následující a stále platný čtyřletý program platný v letech 2007 – 2011 byl vytvořen plně s ohledem na evropskou informační politiku, tedy iniciativu i2010.

Jako jediný stát na světě má Estonsko od roku 2000 zakotveno v ústavě, že mezi základní práva člověka patří i **přístup k internetu**. Po celé zemi jsou proto na určitých místech (pošty, úřady, knihovny) volně k dispozici počítače s připojením na internet. Zároveň lze v Estonsku najít více než tisíc veřejně dostupných míst s wi-fi pokrytím. Také všichni veřejní zaměstnanci mají na pracovišti počítač s přímým přístupem k internetu a každý úřad má své vlastní webové stránky denně aktualizovány. Už od roku 1997 jsou k internetu připojeny i všechny estonské školy. Od roku 2003 navíc díky projektu e-škola jsou ty, které mají zájem, elektronicky propojeny prostřednictvím serveru www.ekool.ee. Ten nabízí zprávy ze školy, statistiky, ale zároveň umožňuje rodičům sledovat studie svých dětí – jejich hodnocení, úkoly i nepřítomnost. K používání serveru slouží ID karta. V roce 2000 byl parlamentem schválen zákon o digitálním podpisu, který umožnil další rozvoj estonského e-governmentu.⁶¹

Od roku 2002 začalo Estonsko zavádět nové identifikační průkazy, tzv. **ID karty**. Kromě řady pokročilých bezpečnostních prvků obsahují ID karty strojově čitelný kód a mikročip, který obsahuje údaje vytištěné na kartě s výjimkou fotografie a podpisu. Na čipu jsou též uloženy dva digitální certifikáty a související privátní klíče chráněné PIN kódy. Jeden z certifikátů slouží k autentizaci, druhý k elektronickému podpisu. Používání certifikátů není nijak omezeno, což znamená, že mohou držitelé sloužit ke komunikaci s osobami, organizacemi i státem.⁶² Karty byly postupně vydány všem estonským občanům a trvale žijícím cizincům starším patnácti let. Každý majitel ID karty má navíc zřízenou e-mailovou adresu ve tvaru jmeno.prijmeni_XXXX@eesti.ee (XXXX znamená čtyřmístný kód, který rozlišuje občany se stejnými jmény) prostřednictvím které komunikuje se státními

⁶¹ V ČR byl zákon o digitálním podpisu schválen ve stejném roce, ale přesto ho oproti Estonsku používá stále jen malé procento obyvatel.

⁶² Internet v praxi: Komunální volby v Estonsku <<http://www.internetprovsechny.cz/clanek.php?cid=154>>.

úřady. Spektrum služeb, které lze s kartou využívat, se stále rozšiřuje.

V současnosti ID karta nahrazuje občanský a řidičský průkaz, lze ji použít jako jízdenku v MHD, dále k nakupování přes internet nebo využít služeb vybraných bank a bankomatů. Je také podmínkou pro elektronické hlasování ve volbách.

V roce 2007 kartu stále ale nevlastnilo 22% populace a dalších 15% občanů, kteří kartu mají, ji vůbec nepoužívají. Zajímavé je, že podle statistik se počet lidí vlastnící ID kartu s věkem zvyšuje: ve věkové skupině 15-24 let ji vlastní jen 64% Estonců, zatímco v nejstarší skupině obyvatel ve věku 50-74 let 84% občanů.⁶³

V březnu 2002 byl spuštěn estonský portál veřejné správy s adresou www.eesti.ee. Umožňuje snadný přístup k informacím o všech státních institucích a úřadech. Prostřednictvím těchto stránek mohou také občané pomocí ID karty podat daňové přiznání (v roce 2007 bylo 86% daňových přiznání vyplněno elektronicky⁶⁴) nebo žádost o nový pas. Portál je přehledně rozčleněn podle druhu informací a kromě estonštiny nabízí i anglickou a ruskou mutaci. Přes estonský vládní portál lze online sledovat i jednání vlády, která se namísto papírových dokumentů rozhodla od dubna 2000 jako první na světě používat webový dokumentační systém. Cílem byla úspora času a nákladů. Na stránkách je možné najít předběžné legislativní návrhy jednotlivých ministerstev, které mohou občané komentovat a doplňovat. Podnětnými názory občanů se následně zabývají kompetentní orgány, přičemž asi 5 procent z nich se objeví ve skutečném znění zákonů.⁶⁵

Estonsko se snaží rozvíjet i **elektronické zdravotnictví**. Projekty e-health se snaží vybudovat zejména informační systém pro lékaře a také národní systém předpisů. Oba by měly plně fungovat do roku 2013. Na konci roku 2007 spustila nemocnice v Tallinu jako první v Estonsku portál pro pacienty. Na adrese www.itk.ee/ipatsient/ si tak sami mohou prohlížet své zdravotní záznamy s historií do roku 2003 nebo se objednat na návštěvu do ordinace k lékaři. K přístupu do systému je nutné vlastnit ID kartu a současně PIN, který si uživatel sám zadá.⁶⁶

⁶³ Riso: Statistics <<http://www.riso.ee/en/node/22>>.

⁶⁴ The e-services of Estonia's tax and customs board <<http://www.ebaltics.com/00805559?PHPSESSID=4d351bec4d954487f188489581c233b5>>.

⁶⁵ ISVS.CZ: Estonsko: První internetové volby na světě <<http://www.isvs.cz/e-government/estonsko-prvni-internetove-volby-na-svete.html>>.

⁶⁶ eHealth Europe: First patient launched in Estonia. <http://www.ehealthurope.net/News/3722/first_patient_portal_launched_in_estonia>.

Podle estonského statistického úřadu⁶⁷ je k internetu připojeno 58,1% všech domácností, čímž se jejich počet za poslední tři roky zvedl o celých 20%. V evropských statistikách se Estonsko zaujímá lepší střed, čímž naplňuje své předsevzetí z roku 2004. Dlouhodobě je nejpokrokovějším státem ve Střední Evropě co se e-governmentu a informačních technologií týká. To potvrzovala už v roce 2004 nezávislá studie britského časopisu The Economist „E-government ve Střední Evropě“ (E-government in Central Europe)⁶⁸, která hodnotila estonský e-government jako nejlepší ze všech nově přístupujících států do EU. Další rozvoj sektoru IT významným způsobem podporuje ekonomický rozvoj.

Tab. 7: Jedinci 16-74 používající internet, 2008

Všichni jedinci	66,2%
Muži	66,5%
Ženy	65,9%
Podle věku	
Jedinci 16-24 let	94,7%
Jedinci 25-34 let	89,4%
Jedinci 35-44 let	80,9%
Jedinci 45-54 let	60,3%
Jedinci 55-64 let	36,6%
Jedinci 65-74 let	15,6%
Podle vzdělání	
Jedinci s nízkou úrovní vzdělání	55,7%
Jedinci se střední úrovní vzdělání	62,8%
Jedinci s vysokou úrovní vzdělání	80,9%
Studenti	99,4%

Zdroj: Eesti Statistika

I přes vysokou penetraci internetem jsou i v Estonsku patrné rozdíly mezi různými skupinami obyvatel. Největší rozdíly lze vidět mezi jednotlivými věkovými kategoriemi (viz. Tab. 7). Podobně jako v jiných státech platí, že čím vyšší věk obyvatel, tím nižší schopnost využívat informační technologie. Zatímco mezi mladými lidmi v rozmezí 16-24 roky využívá internet 94,7% lidí (studentů téměř 100%) a u kategorií do 44 let se čísla stále drží nad 80%, u osob starších 45 let

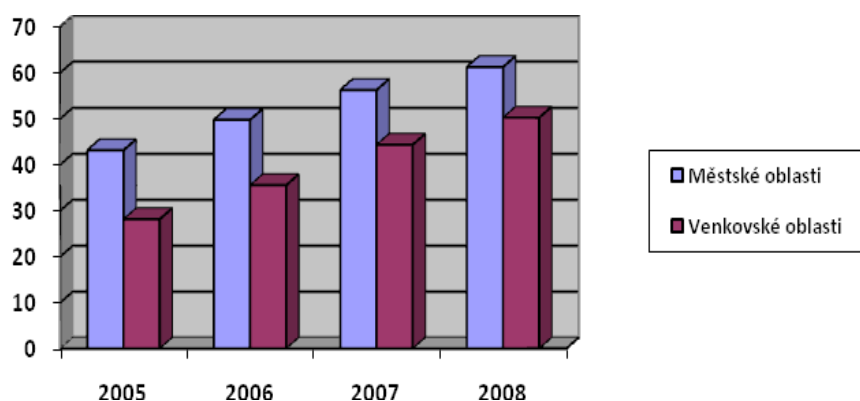
⁶⁷ Eesti statistika <<http://www.stat.ee/>>.

⁶⁸ E-government in Central Europe <http://graphics.eiu.com/files/ad_pdfs/Central_Europe_egov.pdf>.

začíná být patrný úbytek uživatelů. Na opačném konci věkové řady, tedy u osob starších 65 let používá internet jen 15,6%.

Digitální propast můžeme pozorovat i mezi venkovskými a městskými oblastmi. I přesto, že připojení na venkově narůstá v posledních několika letech každoročně v průměru o sedm procent, roste i procento domácností připojených v rámci městského osídlení. Díky rozvojovým projektům zaměřeným na stírání rozdílů právě mezi venkovským a městským osídlením se rozdíl zmenšil od roku 2005 z 15% na 11% (viz. Graf 8). Dalšími překážkami v rozvoji informační společnosti je také vysoká nedůvěra obyvatel v informační technologie, zejména v jejich bezpečnost, a nízká motivace těch, kteří je nepoužívají, s nimi začít pracovat. Specifickou bariérou je malý počet webových stránek a internetových služeb týkající estonské informační společnosti v ruském jazyce,⁶⁹ čímž jsou ze společnosti vylučováni občané hlásící se k ruské národnosti.⁷⁰

Graf 8: Domácnosti s internetovým připojením, v procentech

Zdroj: Eesti Statistika

E-volby v Estonsku

Snahy Estonska zařadit se po bok nejvyspělejších států světa, co se úrovně informační společnosti týká, byly korunovány úspěchem, když se v této zemi na jaře roku 2007 uskutečnily první celostátní volby na světě, ve kterých mohli občané volit i prostřednictvím internetu. V roce 2004 schválil estonský parlament

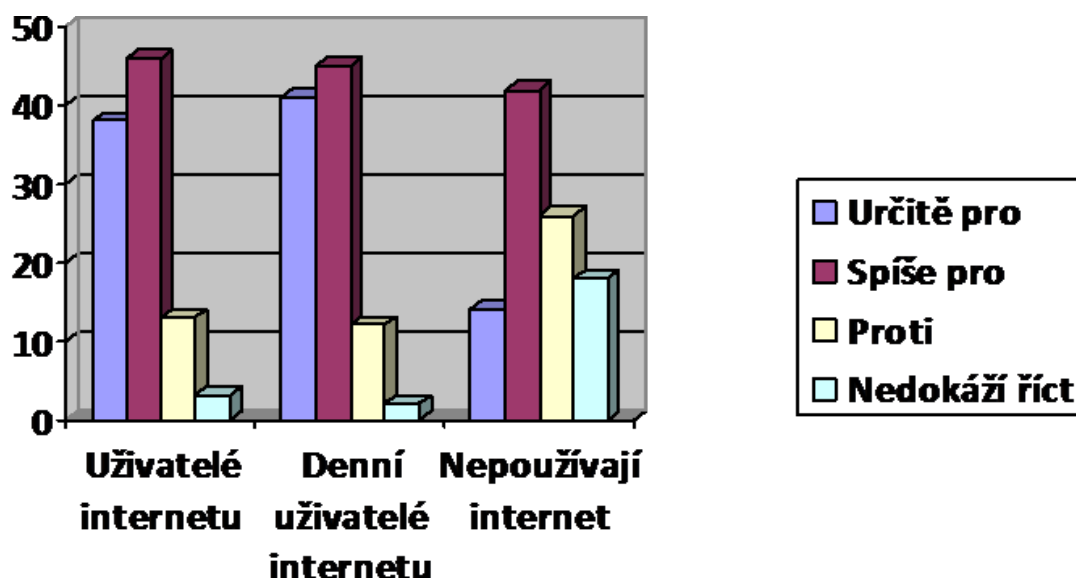
⁶⁹ Digital divide in Estonia and how to bridge it <http://www.praxis.ee/diglohe/digital_divide_Emor_PRAXIS.pdf>, s. 9.

⁷⁰ Oficiálním jazykem Estonska je od roku jejího vzniku pouze Estonština, ale početná ruská minorita se často odmítá tímto jazykem komunikovat a učít se ho.

jako první v Evropské unii volební zákon, který umožňuje využít v národních volbách moderní techniku a on-line hlasování.

Volební systém pro on-line hlasování byl vyvíjet od roku 2002 a v roce 2004 se konaly první pilotní projekty, které ho prověřovaly v praxi. Poprvé dostali estonští občané možnost volit z pohodlí domova prostřednictvím internetu ve volbách do místních zastupitelstev v roce 2005. I přesto, že v těchto volbách po internetu odevzdalo svůj hlas pouze 9317 obyvatel, tedy 1,88% všech voličů, pořadatelé si ověřili, že systém funguje a je možno ho použít i v celonárodním rozsahu. Důležitá byla i většinová podpora veřejnosti, to těch, kteří internet nepoužívají. Podle agentury Faktum souhlasilo rozhodně nebo spíše s e-volbami 86% uživatelů internetu a zároveň 56% těch, kteří ho nepoužívají (viz Graf 9).

Graf 9: Přístup k volbám přes internet, v procentech, 2005

Zdroj: Faktum

První celostátní e-volby do parlamentu byly naplánovány na 4. března 2007. Občané, kteří se ale rozhodli volit elektronicky, museli své hlasy odevzdat již šestý až čtvrtý den před tímto oficiálním dnem (tedy 26. - 28. února). Během těchto dvou dnů mohli odvolit vícekrát a změnit tak svůj názor, nakonec se počítal ten hlas, který byl odevzdán nejpozději. Identifikace voliče byla zajištěna pomocí ID karty, číselného kódu (PIN) a elektronického podpisu. Hlasovat lidé mohli prostřednictvím stránky <http://www.valimised.ee/> z jakéhokoliv počítače, který byl připojen k internetu a který disponoval čtečkou ID karty.

Každý, kdo volil po internetu, mohl zároveň hlasovat i prostřednictvím tradičního papírového lístku, čímž se anulovala jeho on-line volba. Touto možností se měla zvýšit hojně diskutovaná bezpečnost e-voleb a zároveň předejít tomu, aby někdo hlasoval pod nátlakem například rodinného příslušníka.

Ve volbách hlasovalo 555 463 voličů, tedy 62% všech oprávněných.

Prostřednictvím internetu bylo odevzdáno 31 064 hlasů, z toho 789 voličů využilo možnost svoji volbu opravit. Dalších 32 elektronických hlasů bylo zrušeno volbou hlasovacím lístkem. Celkový podíl e-hlasů tedy dosáhl 5,4%. Více po internetu volili muži (52%) než ženy (48%). Největší podíl elektronicky hlasujících (29%) byl zaznamenán ve věkové skupině do 29 let.⁷¹ Stejně jako v roce 2005 nebyl výraznější rozdíl ve vzorcích chování a počtu elektronicky hlasujících mezi městskými a venkovskými oblastmi. Pokud porovnáme procentuální zastoupení e-hlasů v celkovém počtu odevzdaných hlasů, umístila se dvě největší města země Tallinn a Tartu až v druhé a třetí desítce obcí. Nejčastějším místem, odkud byl odeslán elektronický hlas, byl domov (68,3%) nebo z práce (28,4%) a jen několik procent voličů zvolilo jiné místo, jako veřejně přístupná internet nebo počítač u známých.⁷²

Nedostatkem estonských e-voleb byl jazyk internetových stránek, pomocí kterých mohli občané hlasovat. Stránky totiž nenabízely jinou než estonskou variantu a rusky mluvící obyvatelé tak většinou již předem vzdali snahu použít ve volbách počítač jako nástroj pro odevzdání hlasu. Pokud chce estonská vláda pro příště přimět i tuto komunitu k hlasování a nerozšiřovat dále digitální propast mezi oběma jazykovými skupinami ve státě, musí příště nabídnout i ruskou mutaci webové hlasovací stránky.

Hlavním argumentem pro elektronické volby je vyšší komfort voličů a s tím spojená vyšší volební účast a reprezentativnější výsledky. Zastánci si také myslí, že moderní způsob volby by mohl přilákat nejmladší generaci, která se voleb

---

⁷¹ Main Statistics of e-Voting <http://www.vvk.ee/english/Ivoting%20comparison%202005_2007.pdf>.

⁷² Internet voting in the March 2007 Parliamentary Elections in Estonia. <http://www.vvk.ee/english/CoE%20and%20NEC_Report%20E-Voting%202007.pdf>, s. 26, 28.

účastní nejméně. E-volby jsou výhodné i pro nerozhodnuté voliče, kteří svoji volbu mohou i několikrát změnit. V neposlední řadě jsou e-volby levnější a rychlejší než klasický způsob hlasování.

Odpůrci e-voleb argumentují zejména bezpečností celého volebního internetového systému a ochranou soukromí. Pro bezpečnost ale udělaly estonské úřady maximum, systém nechaly dokonce prověřit hackery. Veškeré servery střežila policie, systém je dokonale decentralizován a hlavní počítač sčítající hlasy nebyl vůbec připojen k internetu.⁷³ Identifikace voliče je velice dobře ošetřena několikanásobným ověřením (ID karta, PIN, elektronický podpis). V rámci volby bylo navíc použito dvojité šifrování (jedno po identifikaci a druhé po odvolení) tak, aby nemohlo být zpětně dohledáno, který volič jak hlasoval. Stále nedůvěřiví mohli hlasovat klasickou cestou, která přehlasovala jejich e-hlas.

Estonsko zvládlo s úspěchem jako první na světě uspořádat celonárodní e-volby a stalo se tak průkopníkem, kterého určitě bude následovat i zbytek vyspělého světa. Nejen díky e-volbám, ale kvůli celkové informační vyspělosti začalo být nazýváno přezdívkou „E-stonsko“. Jeho příklad ukazuje, že za relativně krátkou dobu několika let lze vybudovat vyspělou informační společnost, která dohání a předhání mnoho vyspělých západních států. Klíčovým faktorem byla pravděpodobně politická vůle, která dala zelenou důležitým dokumentům potřebným k dalšímu rozvoji informační společnosti a e-governmentu. Důležitou součástí je i podpora veřejnosti.

Estonsko, podle mnoho hodnotících kritérií v současnosti nejrozvinutější postkomunistická země co se ICT týká, se dokázalo prosadit mezi moderními státy a nebyť průměrné. Malá země měla odvalu vyzkoušet elektronické volby, které dosud žádná jiná země světa v celostátním měřítku nepraktikovala, a jako první tak dosáhla pomyslného vrcholu e-governmentu. Přesto, že v jiných (ekonomických, kulturních) aspektech není Estonsko natolik vyspělé, úspěch na poli informační společnosti jim zajistil celosvětovou popularitu a jistě s sebou přinese další výhody: v zemi je vysoká penetrace internetu a zejména mladí Estonci se novým technologiím naučili rozumět. Jednoduchá vládní strategie

---

⁷³ Euroekonom.cz: Estonsko se internetu nebojí <<http://www.euroekonom.cz/analyzy-clanky.php?type=jl-estonsko>>.

zavést co nejrychleji co nejširší spektrum služeb moderní společnosti bude v budoucnu konfrontována s pomalým, ale z větší šíře pojatým rozvojem ostatních vyspělých států. Záleží jen na něm, jaký směr rozvoje si zvolí dál.

Závěr

Internet se v posledním desetiletí stal ve vyspělých státech běžným prostředkem komunikace občanů s úřady. Využívání služeb e-governmentu šetří čas a peníze státu i jeho obyvatelům. Jednoduchý princip, kdy úřady státní správy a samosprávy nabídnou na svých webových stránkách informace a on-line služby a občané budou místo čtení nástěnek a chození na úřad vyřizovat vše elektronicky, však nefunguje automaticky. Podmínkou je dobře vybudovaná infrastruktura a občané se také nejdříve musí naučit nové on-line služby používat.

Hnacím motorem rozvoje e-governmentu je stát, který zajišťuje legislativní a regulační rámec. Evropská unie si důležitost informační společnosti uvědomila na konci devadesátých let minulého století. Její iniciativy (eEurope, Lisabonský proces, eEurope 2002 a 2005, i2010) měly pomoci členským státům ukázat správný směr dalšího rozvoje. Hlavním ukazatelem vyspělosti informační společnosti je penetrace internetu a jiných komunikačních technologií. Česká republika se zatím v tomto ohledu řadí spíše mezi méně rozvinuté státy – zatímco v roce 2007 bylo k internetu připojeno 54% domácností EU27, v ČR to bylo jen 32%.

I přes to, že procento penetrace stále roste, existují určité skupiny obyvatel, které jsou málo počítačově gramotní, a existuje tu tedy jen malá pravděpodobnost, že si pořídí v blízké budoucnosti internet a budou používat jeho pokročilé služby. Jde zejména o skupiny starších lidí, nezaměstnaných, lidí s nízkým vzděláním a nízkým příjmem. Tito lidé jsou tak vyloučeni z možné participace na informační společnosti a nemohou požívat jejích výhod. Mezi nimi a zbytkem společnosti se rozevírá tzv. digitální propast. Překonávat ji se snaží různé rozvojové projekty, ale i přesto statistiky dokazují, že propast se s dalším vývojem informační společnosti nezmenšuje, ale zůstává stále stejná: vzdělání budou vždy vzdělanější (a budou využívat více sofistikovanějších služeb), bohatí budou vždy bohatší (a budou si moci dovolit koupit lepší techniku a lepší internetové připojení) a staří nebudou mít motivaci učit se novým věcem.

Výzkumy dokazují, že v každé moderní informační společnosti i přes její vyspělost určitá forma digitální propasti přetrvává. Pramení z rozdílných geografických, historických a společenských podmínek země. To ostatně

dokázaly i tři případové studie v závěru této práce. Zatímco Finsko řeší zejména problémy s řídkým osídlením a rozdíly v penetraci mezi vesnicemi a městy, Německo a Estonsko se potýká s gramotností národnostních menšin. Každá z uvedených zemí zároveň demonstruje různé způsoby budování informační společnosti. Zatímco Finsko sází na investice do vzdělání a vědy a výzkumu, Estonsko si vydobylo světovou slávu úspěšným uspořádáním elektronických voleb.

Diplomová práce je symbolicky uzavřena kapitolou pojednávající o nejvyšší formě e-demokracie: o elektronických volbách. Příklad Estonska, které i přesto, že se nepohybuje na nejvyšších příčkách úrovně e-governmentu, ukázal, že e-volby mohou být běžnou součástí informační společnosti. Estonsko zatím nikdo další z vyspělých států nenásledoval. Česká republika o elektronických volbách prozatím neuvažuje. Nejdřívějším termínem, ve kterém by čeští občané mohli místo vhazování lístku do urny klikat myší, je rok 2014. Legislativní ani bezpečnostní úroveň ale ještě není na potřebné úrovni. Česká republika má zatím, co se e-governmentu týká, na čem pracovat.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. AZZARELO, Valentina. *Report on Mapping UNDP's e-Governance Projects* [online]. UNDP, 2005 [cit. 2008-10-08]. 24 s. Dostupné z WWW: <<http://ictd.undp.org/e-gov/mapping/UNDP-egovernance-mapping-report.pdf>>.
2. BORGMAN, Christine L. *From Gutenberg to the global information infrastructure: access to information in the networked world*. Cambridge : MIT Press, 2000. 324 s. ISBN 0-262-02473-X.
3. CASTELLS, Manuel. HIMANEN, Pekka. *The information society and the welfare state : the Finnish model*. Oxford : Oxford University Press, 2002. 200 s. ISBN 0199256993.
4. CASTELLS, Manuel. *The information age: Economy, society and culture. Vol. I, The rise of the network society*. Blackwell, 1996. 556 s. ISBN: 1-55786-617-1.
5. CASTELLS, Manuel. *The internet galaxy. Reflections on the internet, business, and society*. Oxford: Oxford University Press, 2001. 292 s. ISBN 0-19-924153-8.
6. Česko. Ministerstvo vnitra. Archiv stránek bývalého Ministerstva informatiky. *Národní strategie informační bezpečnosti ČR* [online]. Praha: Ministerstvo informatiky ČR, 2005 [cit. 2008-10-21]. 14 s. Dostupný z WWW <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/micr/files/2705/04_nsib_cr_v0_8_3_.pdf>.
7. DAVID, Kim. KNUDSEN, Trond. European eGovernment Research Network. Proposal for a European eGovernment Research Programme Framework [online]. Stockholm, eGovernet,

2007 [cit. 2008-09-25]. 42 s. Dostupný z WWW:
<http://www.egovernet.org/upload/D6.1%20Consolidated%20Report%20on%20the%20workshops%20and%20expert%20hearingve%201%200%20_2_.pdf>.

8. DIMAGGIO, Paul. HARGITTAI, Eszter. *From the Digital Divide to Digital Inequality: Studying Internet Use as Penetration Increases* [online]. Center for Arts and Cultural Policy Studies, 2001 [cit. 2008-10-15]. 25 s. Dostupný z WWW:
<<http://www.princeton.edu/~artspol/workpap/WP15%20-%20DiMaggio+Hargittai.pdf>>.
9. DINEZ, Gail; HUMEZ, Jean M. *Gender, race and class in media: a text reader*. London : Sage, 2002. 2. vyd. 776 s. ISBN 0-7619-2261-X.
10. *Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky* [online]. Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy, 2007 [cit. 2008-10-29]. 12 s. Dostupný z WWW:
<http://www.msmt.cz/uploads/soubory/vzdelavani/DHDZCR_2007.zip>
11. Evropská komise. *eEurope 2002 : An information society for all: Action plan* [online]. Brusel, 2000 [cit. 2008-11-01]. Dostupný z WWW:
<http://ec.europa.eu/information_society/eeurope/2002/documents/archiv_eEurope2002/actionplan_en.pdf>.
12. Evropská komise. *eEurope 2005 : An information society for all* [online]. Brusel, [cit. 2008-10-28]. Dostupný z WWW:
<http://ec.europa.eu/information_society/eeurope/2005/index_en.htm>.
13. Evropská komise. *eEurope 2005 Mid-term Review* [online]. Brusel, 2004 [cit. 2008-10-28]. 12 s. Dostupný z WWW:
<http://ec.europa.eu/information_society/eeurope>

[e/2005/doc/all_about/acte_en_version_finale.pdf](http://eur-lex.europa.eu/2005/doc/all_about/acte_en_version_finale.pdf)

>

14. Evropská komise. *eEurope2002 Final report* [online]. Brusel, 2003 [cit. 2008-11-02]. 19 s. Dostupné z WWW: < http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/com/2003/com2003_0066en01.pdf >
15. *Efektivní veřejná správa a přátelské veřejné služby: Strategie realizace Smart Administration v období 2007 – 2015* [online]. Svaz měst a obcí české republiky, 2007 [cit. 2008-11-22]. 88 s. Dostupný z WWW: <<http://www.smocr.cz/data/files/cinnost-informatika/schvalena-strategie.doc>>.
16. *eGovernment in Finland* [online]. Brusel: Evropská komise, IDABC, 2006 [cit. 2008-10-12] 36 s. Dostupný z WWW: http://documentostics.com/component/option,com_docman/task,doc_view/gid,1157/
17. *e-Government in Finland* [online]. OECD : e-Government Studies, 2003 [cit. 2008-11-08]. 178 s. Dostupný z WWW: <<http://www.epractice.eu/resource/817>>
18. *E-Government in Finland: an assesment* [online]. Paris : OECD, 2006 [cit. 2008-11-03]. 36 s. Dostupý z WWW: <<http://www.oecd.org/dataoecd/20/50/13314420.pdf>>
19. *eGovernment progress in EU27+ : Reaping the benefits* [online]. European Commission. 23 s. Dostupný z WWW: <<http://www.astic.es/eAdministracion/Document/egovprogress7.pdf>>
20. *eStat.cz: efektivní stát* [online]. Praha, 2008 [cit. 2008-10-30]. Dostupný z WWW: <<http://estat.cz/>>
21. *Estonia takes steps to e-health. eHealth Europe* [online]. 2008 [cit. 2008-12-04]. Dostupný

z WWW:

<http://www.ehealthurope.net/news/4080/estonia_takes_steps_to_e-health>.

22. Estonsko. *Information technology in public administrativ of Estonia: Yearbook 2007* [online]. Tallinn, 2008. 97 s. Dostupné z WWW: <http://www.riso.ee/en/files/IT_yearbook_2007_final.pdf>.
23. Estonsko. *Main Statistics of e-Voting*. Vabariigi Valimiskomisjon : Estonian National Electoral Comittee, 2007 [cit. 2008-12-04]. 4 s. Dostupný z WWW <http://www.vvk.ee/english/Ivoting%20comparison%202005_2007.pdf>.
24. Estonsko. *Riso: State information System* [online]. Tallinn, 2008 [cit. 2008-12-02]. Dostupný z WWW: <www.riso.ee>.
25. *European Youth Portal: Active citizenship : The European dimension: Finland* [online]. Brusel: Evropská unie [cit. 2008-10-10]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu/youth/active_citizenship/index_fi_en.html>.
26. E-user: Public online services and user orientation [online]. Dostupný z WWW: <<http://www.euser-eu.org/>>.
27. Evropská unie. *i2010 eGovernment Action Plan: Accelerating eGovernmnet in Europe for the Benefit of All* [online]. Brusel: Evropská komise [cit. 2008-10-28]. 12 s. Dostupný z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0173:FIN:EN:PDF>>.
28. Evropská unie. Příprava digitální budoucnosti Evropy i2010 – přezkum v polovině období [online]. Brusel, Evropská komise [cit. 2008-10-28]. 12 s. Dostupný z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0199:FIN:CS:PDF>>.

29. Evropská unie. *Treaty of Lisbon: Taking Europe into the 21st century* [online]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu/lisbon_treaty/index_en.htm>.
30. FILIP, Barbara. *Digital divide* [online]. Washington, 2001 [cit. 2008-11-13]. 43 s. Dostupný z WWW: <http://www.jica.go.jp/usa/topics/pdf/digital_divide_eng.pdf>
31. *Finland 2008: country profile* [online]. ePractice.eu, 2008 [cit. 2008-11-18] 8 s. Dostupný z WWW: <<http://www.epractice.eu/resource/2035>>
32. Finsko. *Information society programme : The benefits of information and communication technology widely available to the society as a whole* [online]. Helsinki, Tietoyhteiskuntaohjelma, 2008 [cit. 2008-11-28]. 18 s. Dostupný na WWW: <http://www.tietoyhteiskuntaohjelma.fi/esittely/en_GB/introduction/files/11233297000000607/default/tietoyhteiskuntaohjelma_2006_en.pdf>
33. First patient portal launched in Estonia. *eHealth Europe* [online]. 2008 [cit. 2008-12-04]. Dostupný z WWW: <http://www.ehealthurope.net/News/3722/first_patient_portal_launched_in_estonia>.
34. *Global Map of Digital Inclusion* [online]. World Economic Forum, 2007. [cit. 2008-10-02]. <<http://forum.maplecroft.com/loadmap?template=map&issueID=17>>
35. HINKELBEIN, Oliver. *Ethnische Minderheiten, neue Medien und die Digital Kluft: Deutschland ein digitales Entwicklungsland?* [online]. Bremen, Stiftung Digitale-Chancen, 2004 [cit. 2008-12-08]. 32 s. Dostupný z: <<http://www.digitale-chancen.de/transfer/downloads/MD642.pdf>>.

36. HORNOVÁ, Magdalena. *Digitální propast z aspektu gender*. Praha, 2008. 134 s. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví 2001. Vedoucí diplomové práce Doc. PhDr. Rudolf Vlasák. .
37. *i2010 – A European Information Society for growth and employment* [online]. Brusel : Evropská komise [cit. 2008-11-05]. Dostupný z WWW <
http://ec.europa.eu/information_society/eeurope/i2010/index_en.htm>
38. *Indoš : Internet do škol* [online]. Dostupný z WWW: <<http://www.indos.cz/>>.
39. *Informační společnost v číslech: Česká republika a svět* [online]. Praha, Český statistický úřad, 2008. 99 s. Dostupný z WWW: <
[http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/kompletni_verze_brozurky_ke_stazeni_is08/\\$File/is08.pdf](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/kompletni_verze_brozurky_ke_stazeni_is08/$File/is08.pdf)>
40. *Information Society and Government: Linking European Policies* [online]. Lucemburk: Evropská komise: Úřad pro oficiální publikace Evropských společenství, 2007. 20 s. ISBN 92-79-02633-X.
41. *Internet voting in the March 2007 Parliamentary Elections in Estonia* [online]. Tallinn, Estonian National Electoral Committee, 2007 [cit. 2008-12-10]. 62 s. Dostupný z WWW: <
http://www.vvk.ee/english/CoE%20and%20NEC_Report%20E-Voting%202007.pdf>
42. JAMES, Jeffrey. Bridging the digital divide with low-cost IT. *Journal of Information Science*. 2001, vol. 27, no. 4. s. 211-217.
43. JEDLIČKOVÁ, Petra. *Česká republika v procesu transformace: Globalizace, informační politiky v ČR, EU a USA a odraz*

transformace v oblasti knihovnictví a informační vědy. Praha, 2007. 193 s. Disertační práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Vedoucí disertační práce Doc. PhDr. Rudolf Vlasák.

44. JUNGIUS, Björn. *Základní škola Azize Nesine v Berlíně : bilingvní turecko-německá základní škola* [online]. Migraceonline.cz, 2007 [cit. 2008-12-04]. 8 s. Dostupný z: <
<http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=1964187>>.
45. KALKUN, Mari. KALVET, Tarmo. *Digital divide in Estonia and how to bridge it*. Tallinn, 2002. 139 s.
46. KENNEDY, Tracy. WELLMANN, Barry. KLEMENT, Kristine. Gendering the digital divide. *IT&Society* [online]. Vol. 1, issue 5, Summer 2003. 25 s. Dostupný z WWW: <
<http://www.stanford.edu/group/siqss/itandsociety/v01i05/v01i05a05.pdf>>
47. Česko. *Koncepce budování informačních systémů veřejné správy* [online]. Praha, 1999 [cit. 2008-10-22]. 46 s. Dostupný z WWW: <
http://www.isvs.cz/user_data/zpravodajstvi/obrazky/File/ISVS-eCesko2006/UVIS-Koncepce-ISVS-1999.pdf>
48. KUBICEK, Herbert. Fighting a moving target: Hard lessons from Germany's Digital Divide Programs. *IT & Society* [online]. Vol. 1, issue 6, Fall/Winter. p. 1-19. Dostupný z WWW: <
<http://www.stanford.edu/group/siqss/itandsociety/v01i06/v01i06a01.pdf>>
49. KUBICEK, Herbert. *The digital gap as a challenge for local communities* [online]. Esslinger: Mediakomm, 2001 [cit. 2008-11-02]. 10 s. Dostupný z WWW: <

http://mediakomm.difu.de/documents/kongress/esslingen/kubicek_en.pdf>

50. LIDÍNSKÝ, Vít. *eGovernment bezpečně*. Praha : Grada, 2008. 145 s. ISBN 978 80 247 2462 1.
51. LOSH, Susan Carol. Gender and educational digital gaps. *IT&Society* [online]. Vol. 1, issue 5, summer 2003. 15 s. Dostupný z WWW: <<http://www.stanford.edu/group/siqss/itandsociety/v01i05/v01i05a04.pdf>>
52. MARTIN, Steven P. ROBINSON, John P. The income digital divide: in international perspective, *IT&Society* [online]. Vol. 1 issue 7, spring/summer 2004. 20 s. Dostupný z WWW: <<http://www.stanford.edu/group/siqss/itandsociety/v01i07/v01i07a01.pdf>>
53. MATES, Pavel. SMEJKAL, Vladimír. *E-Government v českém právu*. Praha : Linde, 2006. 244 s. ISBN 80-7201-614-8.
54. *Migration Policy Institute* [online]. Washington, 2008 [cit. 2008-11-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.migrationpolicy.org/>>.
55. MORAN, Oliver. *A critical perspective on access, content and the digital divide* [online]. Digital divide network, 2005 [cit 2008-11-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.digitaldivide.net/articles/view.php?ArticleID=93>>
56. MRÁZOVÁ, Květa. *Informatizace a elektronizace v oblasti veřejné správy a její vývoj ve Středočeském kraji*. Praha, 2007. 214 s. Rigorózní práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Vedoucí práce Doc. PhDr. Rudolf Vlasák.
57. Německo. *Auszug aus dem Datenreport 2008. Kapitel 7 : Socialstruktur und soziale Lagen*. Statistisches Bundesamt Deutschland, 2008 [cit.

2008-12-08]. 44 s. Dostupný z WWW:
<<http://www.destatis.de/jetspeed/portal/cms/Sites/destatis/Internet/DE/Content/Publikationen/Querschnittsveroeffentlichungen/Datenreport/Downloads/Datenreport2008Sozialstruktur.property=file.pdf>>

58. Německo. *Der Nationale Integrationsplan: Neue Wege – Neue Chancen* [online]. Berlin : Die Bundesregierung, 2007 [cit. 2008-12-06]. 202 s. Dostupné z WWW:

<<http://www.bundesregierung.de/Content/DE/Artikel/2007/07/Anlage/2007-08-30-nationaler-integrationsplan.property=publicationFile.pdf>>.

59. Německo. *iD2010 : Informationsgesellschaft Deutschland 2010* [online]. Berlin : Bundesministerium für Wirtschaft und Technologie, 2006 [cit. 2008-11-30]. 45 s. Dostupný z WWW:

<<http://www.bmwi.de/BMWi/Redaktion/PDF/I/id2010-programm.property=pdf,bereich=bmwi,sprache=de,rwb=true.pdf>>

60. Německo. *Informationsgesellschaft Deutschland 2006 : Aktionsprogramm der Bundesregierung* [online]. Berlin: Bundesministerium für Wirtschaft und Arbeit. Bundesministerium für Bildung und Forschung, 2003 [cit. 2008-11-30]. 92 s. Dostupný z WWW:

<http://www.bmbf.de/pub/aktionsprogramm_informationsgesellschaft_2006.pdf>.

61. Německo. *Innovation und Arbeitsplätze in der Informationsgesellschaft des 21. Jahrhunderts : Aktionsprogramm der Bundesregierung* [online]. Berlin: Bundesministerium für Wirtschaft und Technologie. Bundesministerium für Bildung und Forschung, 1999 [cit. 2008-11-30]. 89 s. Dostupný z WWW <

<http://www.bmbf.de/pub/inno21d.pdf>>

62. Německo. *Perspektiven des Zusammenlebens: Die Integration türkischstämmiger Migrantinnen und Migranten in Nordheim-Westfalen*. Essen: Stiftung Zentrum für Türkeistudien, März 2007 [cit. 2008-12-08]. 282 s. Dostupný z WWW: <<http://www.zft-online.de/UserFiles/File/NRW-Bericht%202006.pdf>>.
63. NURMELA, Juha. VIHERRÄ, Marja – Liisa. Patterns of IT diffusion in Finland. *IT&Society* [online]. Vol. 1, Issue 6, Fall/Winter. 16 s. Dostupný z WWW: <<http://www.stanford.edu/group/siqss/itandsociety/v01i06/v01i06a02.pdf>>
64. PABLO, Zelinna D. PAN, Shan L. *A Multi-disciplinary analysis of E-governance: Where do we start?* [online]. San Diego, California, 2006 [cit. 2008-10-22]. 15 s. Dostupný z WWW: <www.pacis-net.org/file/2002/105.PDF>
65. PAVELKA, Vladislav. *E-Government a elektronická demokracie v České republice*. Praha, 2006. 122 s. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Vedoucí disertační práce Doc. PhDr. Rudolf Vlasák.
66. PEKÁREK, Aleš. *Současná informační politika ČR v oblasti veřejné správy*. Praha, 2007. 233 s. Rigorózní práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Vedoucí disertační práce Doc. PhDr. Rudolf Vlasák.
67. PETERKA, Jiří. Co nás čeká v eEurope+? *Lupa: server o českém internetu* [online]. 2001. [cit. 2008-10-28]. <<http://www.lupa.cz/clanky/co-nas-ceka-v-eeurope/>>
68. PETERKA, Jiří. Iniciativa eEurope+ završena. *Lupa: server o českém internetu* [online]. 2004. [cit. 2008-10-28]. <

<http://www.lupa.cz/clanky/iniciativa-eeurope-zavrseena/>>

69. RADA, Václav. Internet v praxi: Kumunální volby v Estonsku, dočkáme se u i u nás? [online]. *Internet pro všechny*. 2006 [cit. 2008-12-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.internetprovsechny.cz/clanek.php?cid=154>>.
70. RILEY, Thomas B. *The Digital Divide and Information Sharing: Examining the Issues* [online]. Ottawa : Commonwealth Centre for E-Governance, 2004 [cit. 2008-11-08]. 37 s. Dostupný z WWW: <http://www.rileyis.com/publications/research_papers/track04/Divide1Vs.3.pdf>
71. ŘEZNIČKOVÁ, Petra. *Rozdílné přístupy v řešení problému digitální propasti*. Praha, 2007. 65 s. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Vedoucí práce Ing. Petr Očko.
72. SIRKKUNEN, Esa. KOTILAINEN, Sirku. *Towards active citizenship on the net: Possibilities of citizen oriented communication: case studies from Finland* [online]. University of Tampere, 2004 [cit. 2008-11-22]. 304 s. Dostupný z WWW: <<http://tampub.uta.fi/tup/951-44-5827-3.pdf>>
73. ŠENOLTOVÁ, Zuzana. Estonsko: První internetové volby na světě. *ISVS.CZ : Informační systémy veřejné správy* [online]. 2008 [cit. 2008-12-04]. Dostupný z WWW: <<http://www.isvs.cz/e-government/estonsko-prvni-internetove-volby-na-svete.html>>.
74. ŠTĚDRŮ, Bohumír. *Úvod do eGovernmentu: Právní a technický průvodce*. Praha : Úřad vlády České republiky, 2007. 172 s. ISBN 978-80-87041-25-3.

75. *The Best 2007: Přehled nejzajímavějších projektů elektronizace veřejné správy v ČR*. Ročenka magazínu Egovernment, 2008. 27 s.
76. *The e-Government imperative*. Paris : OECD, 2003. 199 s. ISBN 9264101179.
77. *Transparency international* [online]. Berlin, 2008 [cit. 2008-11-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.transparency.org/>>.
78. VANĚK, Jiří. JAROLÍMEK, Jan. ŠIMEK, Pavel. *Informační gramotnost - základ dalšího rozvoje*. Klatovy, 2007. 212 s. ISBB 978-80-903851-1-5.
79. *Web Content Accessibility Guidelines 1.0* [online]. W3C World Wide Web consortium, 1999 [cit. 2008-10-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.w3.org/TR/WAI-WEBCONTENT/>>
80. WEBSTER, Frank. *The information society reader*. London: Routledge, 2004. 449 s. ISBN 0-415-31928-5.
81. WEBSTER, Frank. *Theories of information society*. London : Routledge, 2006. 317 s.
82. WHITE, Jenny B. *Turks in Germany: Overview of the Literature*. *Middle East Studies Association Bulletin* [online]. July 1995 [cit 2008-12-02]. Dostupné z WWW: <<http://w3fp.arizona.edu/mesassoc/Bulletin/white.htm>>.
83. *Falling through the net : Defining the digital divide. A report on the telecommunications and information technology gap in America* [online]. Washington, U.S. Government Printing Office, 1999 [cit. 2008-09-23]. 126 s. Dostupný z WWW: <<http://www.ntia.doc.gov/ntiahome/fttn99/fttn.pdf>>
84. UNESCO. *E-Democracy* [online] United Nations Educational Scientific and Cultural

- Organization [cit. 2008-09-25]. Dostupný z WWW: <http://portal.unesco.org/ci/en/ev.php-URL_ID=6289&URL_DO=DO_PRINTPAGE&URL_SECTION=201.html>
85. BACKUS, Michiel. *E-governance and developing countries: Introduction and examples* [online]. April 2001 [cit. 2008-09-25]. 51 s. Dostupný z WWW: <<http://www.ftpicd.org/files/research/reports/report3.pdf>>.
86. Česko. *Vládní návrh na vydání zákona o elektronických úkonech, osobních číslech a autorizované konverzi dokumentů* [online]. Parlament České republiky, 2008 [cit. 2008-10-23]. 46 s. Dostupný z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=26163>>.
87. ISSS: *Internet ve státní správě a samosprávě* [online]. 2008. Dostupné z WWW: <<http://www.issc.cz/>>
88. *Ikaros : elektronický časopis o informační společnosti* [online]. 2008. Dostupné z WWW: <<http://www.ikaros.cz/>>.
89. E-government in Central Europe: Rethinking public administrativ. *The Economist* [online]. The Economist Intelligence Unit, 2004 [cit. 2008-11-20]. 22 s. Dostupný z WWW: <http://www.investinestonia.com/pdf/Central_Europe_egov.pdf>.
90. *První certifikační autorita, a. s.* [online]. Praha, 2008 [cit. 2008-10-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.ica.cz/>>.
91. *Zůstávat konkurenceschopným* [online]. Eu4journalists: Věda & Výzkum. Brusel: European Journalism Centre [cit. 2008-11-28]. Dostupný z WWW: <<http://www.eu4journalists.eu/index.php/dossier/czech/C34>>.

92. *PISA 2006 Finland* [online]. Helsinki, University of Helsinki, 2006 [cit. 2008-11-14]. Dostupný z WWW: <
http://www.pisa2006.helsinki.fi/finland_pisa/results/2006/2006.htm>.
93. *Bürger gehen online* [online]. Esslinger, 2002 [cit. 2008-12-09]. Dostupný www: <
<http://www.buerger-gehen-online.de/>>.
94. LACINA, Jiří. Estonsko se internetu nebojí. *Euroekonom.cz* [online]. Praha, 2007 [cit. 2008-11-28]. Dostupný z WWW: <
<http://www.euroekonom.cz/analyzy-clanky.php?type=jl-estonsko>>.
95. ALEKSANDROV, Karin. The e-services of Estonia's tax and customs Board. *Baltic IT&T Review* [online]. 2008 [cit. 2008-11-28]. Dostupný z WWW: <
<http://www.ebaltics.com/00805559?PHPSESSID=4d351bec4d954487f188489581c233b5>>.

Použité internetové stránky a portály

1. Ministerstvo vnitra ČR <http://www.mvcr.cz/>
2. Ministerstvo mládeže a tělovýchovy ČR <http://www.msmt.cz/>
3. Archiv stránek bývalého Ministerstva informatiky
<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/micr/default.htm>
4. Portál Evropské komise o informační společnosti
http://ec.europa.eu/information_society/index_en.htm
5. Eurostat <http://ec.europa.eu/eurostat/>
6. Český statistický úřad <http://www.czso.cz/>
7. Estonský statistický úřad <http://www.eesti-statistika.ee/>
8. Německý statistický úřad <http://www.destatis.de/>
9. Finský statistický úřad <http://www.stat.fi/>
10. OECD <http://www.oecd.org/>
11. Portál veřejné správy České republiky <http://portal.gov.cz/>
12. Wikipedia <http://www.wikipedia.org/>

Seznam obrázků

Obr. 1: Mapa digitálního rozdělení světa podle indexu DAI (Digital Access Index) [s. 14]

Seznam tabulek

Tab. 1: Zaměstnanci veřejné správy ČR s přístupem k vybraným informačním technologiím v práci [s. 31]

Tab. 2: Domácnosti ČR s osobním počítačem / připojením k internetu [s. 34]

Tab. 3: Stupeň znalosti práce s osobním počítačem v ČR [s. 43]

Tab. 4: Způsob získání počítačových znalostí (ti, kteří mají alespoň základní znalosti) v ČR [s. 44]

Tab. 5: Použití internetu jednotlivci 16 let a starších k vybraným činnostem ve vztahu k veřejné správě ČR [s. 55]

Tab. 6: Vybavenost domácností IT v Německu [s. 71]

Tab. 7: Jedinci 16-74 používající internet v Estonsku [s. 80]

Seznam grafů

Graf 1: Domácnosti v EU mající přístup na internet pomocí širokopásmového připojení [s. 16]

Graf 2: Úřady s „Bliend Friendly“ webovými stránkami v ČR [s. 32]

Graf 3: Frekvence použití osobního počítače v ČR [s. 33]

Graf 4: Zaměstnanci s přístupem k vybraným technologiím v práci v ČR [s. 40]

Graf 5: Penetrace vysokorychlostního připojení v EU [s. 63]

Graf 6: Využití služeb e-governmentu ve Finsku [s. 66]

Graf 7: Domácnosti, které mají ve státech EU přístup k internetu [s. 69]

Graf 8: Domácnosti s internetovým připojením v Estonsku [s. 81]

Graf 9: Přístup k volbám přes internet v Estonsku v roce 2005 [s. 82]

Seznam zkratek

ČSÚ	Český statistický úřad
DAI	Digital Access Index (Index digitálního přístupu)
EU	Evropská unie
EU15	Členské státy EU do roku 2004
EU27	Všechny členské státy Evropské unie
ICT	Information communication technology (Informační a komunikační technologie)
ISVS	Informační systémy veřejné správy
IT	Informační technologie
MMS	Multimedia Messaging Service (Multimediální zpráva)
NATO	North Atlantic Treaty Organization (Severoatlantická aliance)
OECD	Organization for Economic Cooperation and Development (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj)
OSN	Organizace spojených národů
PC	Personal komputer (osobní počítač)
SMS	Short Message Service (Krátká textová zpráva)
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
ÚSIS	Úřad pro státní informační systém
ÚVIS	Ústav pro veřejné informační systémy
W3C	World Wide Web Consortium
WWW	World Wide Web

Evidence výpůjček

Prohlášení:

Dávám svolení k půjčování této bakalářské práce. Uživatel potvrzuje svým podpisem, že bude tuto práci řádně citovat v seznamu použité literatury.

V Praze, 15. 12. 2008

Kateřina Čechová

Jméno	Katedra / Pracoviště	Datum	Podpis